

NAANA Musa takada káaku

Adamu 1:1-5:32
 Nuu 6:1-11:32
 Ibraï 12:1-20:18
 Isaaku 21:1-26:35
 Yakubu 27:1-36:43
 Yusufu 37:1-50:26

Anduna naana

¹ À káaku Luda musu kõn tɔɔteo kè. ² Guu da pāmē à kækənaro, gusiaa bé à da íisiaala, ben Luda Ninii e yàa paa í pìla. ³ Ben Luda bè: Guu pu! Ben guu pù. ⁴ À è gupuraa pì maa, ben à gupuraa kĕkăa kõn gusiaao. ⁵ À tó kpà gupuraané fāantē, gusiaa sõ gwāavī. Guu sì guu dò, à gurō káakun gwe.

⁶ Ben Luda bè: Bâtuma gõ kú ínɔ dagura lε à í pìnɔ kĕkăa. ⁷ Ben à bâtuma kè lε, à í kè kú bâtuma gĩzī kĕkăa kõn í kè kú à musuo. ⁸ Ben à tó kpà bâtuma pìnɛ ludambɛ. Guu sì guu dò, à gurō plaadeen gwe.

⁹ Ben Luda bè: Í kè kú gĩzī kakăa gu dɔnkɔn, gukori bɔ. Ben à kè lε. ¹⁰ À tó kpà gukori pìnɛ tɔɔte, ben à tó kpà í kè kàkăaane ísiaa. Ben à è à kè maa. ¹¹ Ben Luda bè: Láñɔ bɔɛ tɔɔte kõn sɛ wéedeenɔ kõn lí nédeenɔ, baade kõn a boriio. Ben à kè lε, ¹² láñɔ bɔɛ tɔɔte kõn sɛ wéedeenɔ kõn lí nédeenɔ, baade kõn a boriio. Ben Luda a è à kè maa. ¹³ Guu sì guu dò, à gurō aagɔdeen gwe.

¹⁴ Ben Luda bè: Pó gupurinɔ gõ kú musu aɔgɔ fāantē kĕkăa kõn gwāavī, aɔgɔ wɛ sèedanɔ kõn gurɔɔnɔ kõn wènɔ ɔdɔańne. ¹⁵ Aɔgɔ de pó gupurinɔ

ū musu le wàgō anduna puu. Ben à kè le. ¹⁶ À pó gupuri ìsinō kè mèn plaa, à kè gbāaa ègō kí blee fāantē, à kè buse ègō kí blee gwāavī. À ssōnenō kè dō. ¹⁷ À n̄ pépé musu le a᷑gō anduna puu ¹⁸ a᷑gō kí blee fāantē kōn gwāavīo, a᷑gō gupura kēekōa kōn gusiaao. Ben à è à kè maa. ¹⁹ Guu sì guu dò, à gurō siigōdeen gwe.

²⁰ Ben Luda bè: Pó wèndideenō í pa yélele, bāanō dagula musu a᷑gō vīaa bātumaa. ²¹ Ben à pó wèndidee kè a᷑è lili o í guunō kè kōn kpò gbèntēnō píngi, baade kōn a borii. À bāanō kè píngi dō, baade kōn a borii. Ben à è à kè maa. ²² À aubarika dàńgu à bē, a᷑gō n̄é ii a᷑gō kōo, kpònō ísiaa pa, bāanō kō tōte. ²³ Guu sì guu dò, à gurō ssōrodeen gwe.

²⁴ Ben Luda bè: Pó wèndideenō bōe tōte, pókādeenō kōn póttaa'onkusēanō kōn n̄òbōsētenō, baade kōn a borii. Ben à kè le. ²⁵ Luda n̄òbōsētenō kè baade kōn a borii. À pókādeenō kè baade kōn a borii. À póttaa'onkusēanō kè baade kōn a borii. Ben à è à kè maa.

²⁶ Ben Luda bè: Wà gbēntee kε wa taka ū, a᷑gō dε wa bà, a᷑gō kí blee kpònōa kōn bāanō kōn pókādeenō kōn n̄òbōsētenō kōn póttaa'onkusēanō píngi. ²⁷ Ben Luda gbēntee kè a zīnda taka ū. À zīnda takan à n̄ kέ à ū. À n̄ kέ gōgbē kōn n̄ogbēo. ²⁸ À aubarika dàńgu à bēńne: Àgō n̄é ii àgō kōo à anduna pa àgō gbāaa bleea. Àgō kí blee kpònōa kōn bāanō kōn pó wèndidee kè a᷑è tāá o tōteano píngi. ²⁹ Ben Luda bè: Ma pó wéedee kè kú tōteano kpàawa a póblee ū píngi kōn lí nédeeno píngi. ³⁰ Ma sēnō kōn láno kpà pó wèndideenōa píngi n̄ póblee ū, n̄òbōnō

kõn bãanõ kõn póttaa'onkuseano píngi. Ben à kè le. ³¹ Luda pó kè à kènõ è píngi, à kè maa wásawasa. Guu sì guu dò, à gurõ sweedodeen gwe.

2

¹ Len Luda musu kõn tɔɔteo kè le kõn n̄ pónõ píngi. ² Ai à gurõ sweeplaadee zĩ gõ ká, à zĩ kè èe kee pì yåa. À gurõ sweeplaadee pìn à kámma bò kõn zĩ kè à kènõ píngi. ³ Ben à aubarika dà gurõ sweeplaadee pìn à dìe a pó ū, kè zĩ beeen à kámma bò kõn zĩ kè à kènõ píngi yänzi.

Edeni swadako

⁴ Musu kõn tɔɔteo naana yän yè. Gurõo kè Dii Luda tɔɔte kõn musuo kè, ⁵ buru pókee e bøe tɔɔtea kòro, baa sè, zaake Dii Luda e tó lou màro, bensõ gbëkee kuu à tɔɔte zĩ kero. ⁶ Sukaa bé è kpá andunala, ben è mɔdɔ pisi tɔɔtea píngi.

⁷ Dii Luda gõgbë í kàsa kõn bùsutio, ben à ū wèndidee vù à yñ, ben gõgbë pì gõ gbë bëe ū. ⁸ Dii Luda swadako dìe ɔfántëbøe kpa kè wè be Edeni, ben à gõgbë kè à kè pì dà gwe. ⁹ Dii Luda tò lí borí píngi bøe tɔɔtea. Lí pínõ maa, bensõ n̄ bø blena nna. Lí wèndide kú dàko pì gura. Lí kè è dõna maa kõn à zaaao iñne kú gwe dø.

¹⁰ Swaa kú Edeni ègõ mɔdɔ pisi dàko pìa. Bøna gwe à ɔne kè siigõ. ¹¹ À káaku tón Pisõ, àmbe à liga Avila bùsuzi píngi. Vura kú bùsu pì guu, ¹² vura pì maa. Gbè bëedeenõo kú gwe dø. ¹³ Swaa pì ɔne plaade tón Giõ, à liga Kusu bùsuzi píngi. ¹⁴ À ɔne aagõde tón Tigiri, à dòrø tà Asiria bùsu ɔfántëbøe kpa. Swaa pì ɔne siigõde tón Yuflati.

¹⁵ Dii Luda gõgbẽ pì dìe Ëdëni dàko pì guu le àgõ à zĩ ke àgõ gwaa. ¹⁶ Ben à yã dìene à bë: Né fõ nì dàko pì lí píngi bëe ble, ¹⁷ mòde ñton lí kë è dõna maa kõn à zaaao iñne bëe blero. Tó nì blè, n game.

¹⁸ Dii Luda bë: Gõgbẽ kuuna adoo maaro. Mé dñnleri kene à gbëndoo ū. ¹⁹ Ben Dii Luda bùsu kò à nòbõnõ kèo píngi kõn bãanõ píngi, ben à mònyo gõgbẽ pì kiia le à e dian eé tó kpáñne nà. Tó kë gõgbẽ pì kpà pó wèndidee pìnñne píngi gõ nì tó ū. ²⁰ Gõgbẽ pì tó kpà pókädeenõne píngi kõn bãanõ kõn nòbõsëtenõ píngi, mòde èe dñnleri e nì té a gbëndoo ūro. ²¹ Ben Dii Luda i ìsi dà gõgbẽ pìla. Kë èe ii oo, ben à à gbàntëwa mèn doo bò, ben à à mèbaasi tàta a gbèn. ²² Ben à gõgbẽ gbàntëwa kë à bò pì lìe nògbẽ ū, ben à gàao à kiia. ²³ Ben gõgbẽ pì bë:
Kèki wá bò ma wá guumë,
à mè sõ bò ma mè guumë.
Weé à sísi nògbẽ,
kë Luda à bò gõgbẽ guu yänzi.

²⁴ Beee yänzin gõgbẽ è a de kõn a dao tó, añè nakõa kõn a naño wà gõ mè doo ū. ²⁵ Gõgbẽ kõn a naño kú bũu nì plaa nì píngi, wí sõ è nì kûro.

3

Gbëntee këkñana kõn Ludao

¹ Mlè bé à mñafiki vñ de pó kë Dii Luda a kènõla píngi, ben à nògbẽ là à bë: Luda bë àton dàko pì lí ke bëe blenloo? ² Ben nògbẽ wè mlè pìla à bë: Wé fõ wà dàko pì líbëe ble, ³ mòde lí kë kú dàko pì gura súusu, Luda bë wàton à bëe blero wàton o këa sero, le wàton garo yänzi. ⁴ Ben mlè bëne: É ga sero!

⁵ Zaakε Luda dɔ kɛ tó á blè, a wéε é kε é gɔ lán a bà, égɔ à maaa dɔ kɔn à zaaao.

⁶ Kε nɔgbɛ è lí pì bεε maa, bensɔ à blena égɔ nna eé tó gbε wéε kε, ben à à bεε wò à blè. À kpà a zāa sɔ, ben à blè. ⁷ Aɔ plaa ní píngi wéε kε, ben aɔ dɔ sa kε aɔ kú būu. Ben aɔ gooda lá nàbi wà nànzzi.

⁸ Kε gɔgbɛ kɔn a naɔ Dii Luda kɔi mà èe tāa oo dàko pì guu uusie, ben aɔ ùtene dàko pì lán. ⁹ Ben Dii Luda lé zù gɔgbɛzi à bɛ: Ní kú máme? ¹⁰ À wèala à bɛ: Kε ma n kɔi mà, ben vĩa ma kū kɛ má kú būu yānzi, ben ma ute. ¹¹ Ben Dii Luda à là à bɛ: Dé bé à ònne ní kú būuu? Lí kε ma ginne ní à bεε ble, ní blèn yɔ? ¹² À wèala à bɛ: Nɔgbɛ kε ní kpàma àgɔ kúmao bé à lí pì bεε kpàma má blè. ¹³ Ben Dii Luda nɔgbɛ là à bɛ: Bóyānzi ní kε lezi? À wèala à bɛ: Mlè bé à ma keke, ben má blè. ¹⁴ Ben Dii Luda bɛ mlènε: Kε ní kε le, négɔ de láari pɔ ũ pɔkādeeno kɔn nɔbɔsɛtēnɔ té píngi, n gbeεen négɔ gáee, bùsutin négɔ blee ai n wɛndi lén.

¹⁵ Mé íbete da mpi kɔn nɔgbɛo dagura, n borii kɔn à borioo dagura.

À borii é n mì wí, né à gbátoge kēnna.

¹⁶ Ben à bɛ nɔgbɛnε:
Mé n nɔsina wāwāa kaaranne, négɔ né ii wāwāao.

N zā nii égɔ kúmmame, eégɔ gbāa vĩ n musu.

¹⁷ Ben à bɛ gɔgbɛnε:
Lán n n naɔ yã mà nà, lí kε ma ginne ní à bεε blee ní blè,

tɔɔtε gɔ́ láari pó ũ n yānzi,
ɔsí kɔ́n ɔsiion négɔ́ póblee en
ai n wèndi lén.

¹⁸ Eé lènɔ́ kɔ́n lá ūkādeensɔ́ bɔ́ennɛ,
gbasa ñ burá pónɔ́ ble.

¹⁹ Ísimmagaaakpana guun né póblee en
ai ñ liara ñ gẽ bùsu guu,
zaakɛ gwen ma n bɔ́n.

Bùsutin n ũ,
né liara ñ gɔ́ bùsuti pì ūmɛ.

²⁰ Adamu tó kpà a nañne Awau, zaakɛ gbɛ́ píngi dazime. ²¹ Dii Luda báa uta kè Adamunɛ kɔ́n à naño, ben à dàníne. ²² Ben à bè: Gbɛ́ntee à maa kɔ́n à zaaao dɔ́ sa, à gɔ́ lán wa bà. Wé gíne à lí wèndide bɛ́ wo à ble, le àtongɔ́ kuu gurɔ́ píngiro yānzi. ²³ Ben Dii Luda pèa à à bò Edéni dàko pì guu. Ben Adamu gàa à tɔɔtε kè Luda à bòn zii kε. ²⁴ Kè Dii Luda pèa, ben à kerubunɔ́ kàe Edéni dàko ofantɛbɔ́e kpa, le aɔ́gɔ́ lí wèndide zé dákpa a kɔ́n fēedaa kè èe té kεe èe lielieeo.

4

Kaini kɔ́n Abilao

¹ Adamu a nañ Awau dɔ́ nɔgbɛ́ ũ, ben à nò sì à Kaini ì. Ben à bè: Ma gɔ́gbɛ́ ì kɔ́n Dii gbāaa. ² Ben à à dãaro Abila ì dɔ́. Abila kè sãdãri ũ, Kaini sɔ́ kè búbari ũ. ³ Zíkea Kaini mò kɔ́n a burá pónɔ́ gbaa ũ Diine. ⁴ Abila sɔ́ mò kɔ́n a sãne káaku mèkpanao. Abila yã kà Diine, ben à à gbaa sì. ⁵ Kaini sɔ́ yã e ká Diinero, ben èe à gba síro. Ben Kaini pɔ́ fè maamaa à uu yàkɔ́te. ⁶ Ben Dii bè Kaininɛ: Bóyānzi n pɔ́ fèzi? À kè dia n uu yàkɔ́te? ⁷ Tó n yã maaa kè, mé n síroo?

Tó née yā maaa ke sōro, durun naenue n kpeele. N nii e à dēe, séde ñ zì blea.

⁸ Ben Kaini bē a dāaro Abilane: Wà gá sén. Kè añ kà gwe, ben à fēe a dāarozi à à dē. ⁹ Dii Kaini là à bē: Mán n dāaro Abila kún? À wéala à bē: Má dōro. Ma dāaro dākparin ma új? ¹⁰ Ben Dii bē: Bō n kē? N dāaro aru e lé zuumazi zaa tōte. ¹¹ Tia sa négo láari pō ūme, négo zà kōn tōte kè n dāaro aru mi n ñzio. ¹² Tó n bú bà, tōte é àre kennero. Négo s̄ki kpákpa a ñgō likōaa zō anduna guu. ¹³ Ben Kaini bē Diine: Íadamma beebee gbāa demala, mé fōro. ¹⁴ Née peema tōte kèa gbāame sa. Mé kēkōanyo sa. Mégō s̄ki kpákpa a màgō likōaa zō anduna guu, gbē kè kpàkūmao é ma dē. ¹⁵ Ben Dii bēne: Lenlo! Tó gbē n dē, weé gēe bonne gēn swēplaame. Ben Dii wēzā ke kè Kainia, le gbē kè kpàkūo tón à dero yānzi. ¹⁶ Ben Kaini dà zén à kè Dii. À gāa à vēe Nōdu bùsun Edeni ñfantēbōe kpa.

¹⁷ Kaini dāe kōn a nañō, ben à nò sì à Enōku ì. À gbera Kaini wéte kāe, ben à a né pì tó kpà wéte pīne. ¹⁸ Enōku Irada ì, Irada Mεuyaεli ì, Mεuyaεli Metusaεli ì, Metusaεli Lamεki ì. ¹⁹ Lamεki nō sē mēn plaa, à doo tón Ada, à doo sō Zila. ²⁰ Ada Yabala ì. Àmbe pōdāri kè añégō kú bisakutaa guunō dezi káaku ū. ²¹ À dāaro tón Yubala. Àmbe mōrōlerinō kōn kureperinō dezi káaku ū. ²² Zila sō bé à Tubala Kaini ì. Sian à ū. È pō pingi pi kōn mōsio kōn mōgotēo. À dāre tón Naama. ²³ Ben Lamεki bē a nañōnōne:
Ada kōn Zilao, à ma yā ma,
ma nañō, à swā kpá ma yāzi.

Gbēke ma kēnna, ben ma à dè,
gōkparé pì ma lémé, ben ma à kàaté.

²⁴ Tó weé Kaini gēe bone gēn swēeplaa,
mamōma Laméki ma pó sō,
gēn baaagō akuri aweeswēeplaamé.

²⁵ Adamu dāe kōn a naōo dō, ben à négōgbē ì. À tó
kpàne Seti à bē, Luda a gba né pānde Abila kē Kaini
dè gēe ūme. ²⁶ Seti sō négōgbē ì, ben à tó kpàne Enosu.
Zaa zī beeéan wà nà Dii sisinaa.

5

Adamu borin

¹ Adamu borin yān yē. Gurōo kē Luda
gbēnteenō kē, à ní kē lán a bàmē. ² À ní kē gōgbē
kōn nōgbēo, ben à aubarika dàígu. À tó kpàánē
gbēntee.

³ Adamu wè baswēedo akuridee guun à né ì a
taka ū à bòkōba, ben à tó kpàne Seti. ⁴ Seti ina
gbēra à kē wè wàa siigō à né pāndenō ì dō gōgbēnō
kōn nōgbēnō. ⁵ Kē à kà wè wàa siigō kpé baswēedo
akuri, ben à gá.

⁶ Seti wè basōro asōrodee guun à Enosu ì. ⁷ À
gbēra à kē wè wàa siigō aweeswēeplaa à né pāndenō
ì dō gōgbēnō kōn nōgbēnō. ⁸ Kē à kà wè wàa siigō
kpé basōro akuri aweesplaa, ben à gá.

⁹ Enosu wè basiigō akuridee guun à Kenana ì. ¹⁰ À
gbēra à kē wè wàa siigō kōn gēroo à né pāndenō ì dō
gōgbēnō kōn nōgbēnō. ¹¹ Kē à kà wè wàa siigō kpé
basōro asōro, ben à gá.

¹² Kenana wè baaagō akuridee guun à Malaléli ì.
¹³ À gbēra à kē wè wàa siigō kpé baplaa à né pāndenō

ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔo. ¹⁴ Kè à kà wɛ wàa siigɔ kpé basɔro akuri, ben à gà.

¹⁵ Malaleli wɛ baaagɔ asɔrodee guun à Yaredi i. ¹⁶ À gbéra à kè wɛ wàa siigɔ kɔn baaakurio à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔo. ¹⁷ Kè à kà wɛ wàa siigɔ kpé basɔro sɔrosai, ben à gà.

¹⁸ Yaredi wɛ basɔraagɔ aweeplaadee guun à Enɔku i. ¹⁹ À gbéra à kè wɛ wàa siigɔ à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔo. ²⁰ Kè à kà wɛ wàa siigɔ kpé basɔraagɔ aweeplaa, ben à gà.

²¹ Enɔku wɛ baaagɔ asɔrodee guun à Metusela i. ²² À gbéra à tāa ò kɔn Ludao ai wɛ wàa do kpé basɔro à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔo. ²³ À kà wɛ wàa do kpé basɔraagɔ asɔro. ²⁴ À tāa ò kɔn Ludao, ben wà kòrazi, kè Luda à sè bona anduna guu yānzi.

²⁵ Metusela wɛ bakɛndo aweesweeplaadee guun à Lamɛki i. ²⁶ À gbéra à kè wɛ wàa aagɔ kpé bakɛndo aweeplaa à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔo. ²⁷ Kè à kà wɛ wàa siigɔ kpé basɔraagɔ akuri dosai, ben à gà.

²⁸ Lamɛki kè wɛ bakɛndo aweeplaa, ben à négɔgbɛ i. ²⁹ À tó kpàne Nuu à bè: Gbɛ beeé bé eé wa làakari kpáewe zĩ gbāaa kè wée ke yānzi. Wée zĩ gbāaa pì kee Dii láarikena tɔɔtene yānzime. ³⁰ Nuu ina gbéra Lamɛki kè wɛ wàa aagɔ sɔrosai à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔo. ³¹ Kè à kà wɛ wàa aagɔ kpé basɔraagɔ akuri aweesweeplaa, ben à gà.

³² Kè Nuu kà wè wàa plaa kpé bascro, à Semu kɔn Hamuo kɔn Yafetio ì.

6

Gbënteenɔ yakana

¹ Ke gbënteenɔ nà parikũnaa aɔjœ daagula aɔjœ néñgbënɔ ii, ² ben Luda néñcɔ è gbëntee néñgbë pìncɔ maa, ben aɔjœ ñ seè ñ poyezia. ³ Ben Dii bë: Ma Ninii égɔ kú gbënteenɔ guu gurɔ píngiro, zaake mèbaadeeme. À gurɔnɔ égɔ wè basweedoo. ⁴ Gbë gbàanɔ kú anduna guu gurɔ beeaa kɔn gurɔ beeaa gbéraao dɔ, gurɔ kè Luda né pìncɔ gbëntee néñgbënɔ dɔ nògbënɔ ũ, ben aɔ néñcɔ linyo. Aɔ né pìncɔ gɔsagbääa kè aɔ tó bò zaa káakunɔ ũ.

⁵ Dii è kè gbënteenɔ yã zaa kena bíta anduna guu. Gurɔ píngi yã zaa laasuun aɔjègɔ lee ado, ⁶ ben à nòse yàka gbëntee kè à kè tɔɔtea yã musu. À laasuun pànde lè, ⁷ ben à bë: Mé gbëntee kè má kè tɔɔtea waa, gbënteenɔ kɔn nòbɔnɔ kɔn póttaa'onkuseanɔ kɔn bāanɔ, zaake ma nòse yàka ñ kena yã musu. ⁸ Mòde Nuu Dii ponnaa è.

Nuu yá

⁹ Nuu boriinɔ yân yè. Nuu né gbë maaame. Kè à kuu, à mèn doo bé à taari vîro, à tâa ò kɔn Ludao. ¹⁰ Nuu négbënɔ ì gɔn aagɔ, Semu kɔn Hamuo kɔn Yafetio. ¹¹ Ludaan è anduna gbënɔ yàka ñ píngi, taarikëna anduna pà. ¹² Kè Luda anduna gwà, à è à yàka, zaake gbë sànda píngi kè ñ zéa.

¹³ Ben Luda bë Nuunɛ: Mé gbë sànda píngi kaate, zaake aɔ yânzin taarikëna dà andunalazi. Mé ñ kaate ledo kɔn andunaomɛ. ¹⁴ Ñ góro'ite kékë kɔn lí

lèetegeo ñ kpénenɔ ke à guu ñ kontaa kea à guu kɔn à kpεeo. ¹⁵ Né góro pì ke lán kè bà. À gbàaa gàsàsuu wàa do kpé basɔro, à yàasa gàsàsuu baplaa akuri, à lezī sɔ gàsàsuu baaakuri. ¹⁶ Ñ góro pì musu pápa, gbasa ñ guforoo tótó à dagura gwe gàsàsuu dodo zaa à musu kpa. Ñ gbà da góro pì kpado ñ góro pì ke didikɔana leo aagɔ.

¹⁷ Mapi sɔ mé tó í da andunala le mà pó wèndidee kè aɔè wesa bonɔ kaate ñ píngi. Pó kè aɔɔ kú anduna guunɔ é gaga píngi. ¹⁸ Mɔde ma bà égɔ kúnyo. Né gẽ góro pì guu kɔn n négbɛnɔ kɔn n naɔɔ kɔn n nénnɔ naɔɔnɔo. ¹⁹ Né pó wèndide píngi sé ñ gẽnyo mèn plaplaa le aɔégɔ kú wèndio. ²⁰ Bâ boriinɔ kɔn nòbɔ boriinɔ kɔn póttaa'onkusea boriinɔ píngi aɔé mó n kiia mèn plaplaa le wàgɔ kuu. ²¹ Ñ póblee kè wè ble píngi sée ñ kakɔa a kūsæ û, apinɔ kɔn pó pìnɔ. ²² Ben Nuu kè le à yã kè Ludaa òne kè píngi.

7

Í dana andunala

¹ Ben Dii bè Nuunɛ: Ñ gẽ góro guu kɔn n bɛdeenɔ, zaake mbe ma n e yānnadée û tɔɔrigbɛnɔ té. ² Ñ nòbɔ kè dɛ sa'opɔ ɔunɔ sé ñ gẽnyo da kɔn à kyào mèn swéeplaplaa, ñ nòbɔ kè wè sa ooroonɔ sé mèn plaplaa da kɔn à kyào. ³ Ñ bâanɔ sé ñ gẽnyo dɔ da kɔn à kyào mèn swéeplaplaa le ñ boriinɔ gɔ kú anduna gu píngia. ⁴ Zaake gurɔ swéeplaaa gbéra mé tó lou ma tɔɔtea ai gurɔ baplaa fāantɛ kɔn gwāavio, le mà pó wèndidee kè má kènɔ waa tɔɔtea píngi.

5 Nuu yā kē Dii òne kē píngi. **6** Gurō kē í dà andunala, Nuu kuu wè wàa aagōmē. **7** À gè góro'ite guu kōn a néno kōn a naōo kōn a néno naōno le aō bō í pì yān. **8** Ben nōbō kē de sa'opō ūunō kōn nōbō kē wè saa ooroonō kōn bāanō kōn pōtaa'onkuseanō **9** mō Nuu kiia góro guu mēn plaplaa da kōn à kyào lán Ludaan òne nà. **10** Gurō swēeplaaa gbéra í daa pì dà andunala. **11** Nuu wè wàa aagōdee guu à mō plaade gurō gēro awēeplaadee zī, ben í kē kú tōtē gizīnō pūtā píngi, ben ludambe fōonō fō. **12** Lou mà ai gurō baplaa fāantē kōn gwāavīo.

13 Zī beeēan Nuu gè góro guu kōn a néno Semu kōn Hamuo kōn Yafetio kōn api naōo kōn a néno naōno gōon aagō, **14** kōn nōbōsētenō píngi nō boriiia kōn pōkādeenō píngi nō boriiia kōn pōtaa'onkuseanō píngi nō boriiia kōn pō vīanano píngi nō boriiia, bāanō kōn pō dēbēdeenō píngi. **15** Pō kē aōē wesaa bonō mō Nuu kiia góro guu bori kōn boriiio mēn plaplaa. **16** Pō wēndideenō bori píngi gè da kōn à kyào lán Ludaan dīenē nà. Ben Dii gbà tātānlē.

17 Lou mà ai gurō baplaa. Kē í e kaara, ben à góro pì sè tōtela. **18** Í fēe à kāara maamaa à dà tōtela, ben góro pì fù íla. **19** Í kāara à dà tōtela láe à dà kpīi lezī kē kú anduna guunōla míōmiō. **20** Í fēe à dà kpīii pīnōla ai gāsāsuu gēro. **21** Pō wēndidee kē aōē tāa o tōtēanō gāga píngi, bāanō kōn pōkādeenō kōn nōbōsētenō kōn pōtaa'onkuseanō kōn gbēntēenō nō píngi. **22** Pō kē aōē wesaa boo kē aōō kú sīsīaano gāga píngi. **23** Luda pō wēndidee kē aōō kú sīsīaano kāate píngi. À gbēntēenō kōn nōbōnō kōn pōtaa'onkuseanō kōn bāanō kāate anduna guu. Nuu bé à bō ado kōn

pó kè aጀó kúo góro guuno. ²⁴ Ben í gጀ da andunala ai gurጀ baswጀeplaa akuri.

8

Ígona andunala

¹ Nuu kጀn nጀbጀsጀtēnጀ kጀn pጀkጀdee kè aጀó kúo góro guuno píngi yጀ dጀ Ludan. Kè à Ía gbàre tጀctea, ben í nà babanaa. ² Í kጀ kú tጀcte gízíñጀ kጀn ludambጀ fòonጀ tàta, ben lou kጀ. ³ Í pì e babaa busጀbusጀ èe lagoo ai gurጀ baswጀeplaa akuri. ⁴ À mጀ swጀeplaadee gurጀ gጀro awጀeplaadee zጀ góro pì dጀ kpiii kè wè be Ararataa. ⁵ Í pì e lagoo ai mጀ kuridee guu. Mጀ kuridee pì gurጀ káaku zጀ kpiiiñጀ mìsጀntēnጀ bጀbጀ.

⁶ Gurጀ baplaa gbéra Nuu góro windo kè à bጀ yጀaa wጀ, ⁷ ben à bጀ kānkāna gbàre. Èe vጀaa èe gaa èe suu ai í bàba tጀctea. ⁸ À pጀtጀe gbàre dጀ lጀ à e à dጀ tጀ í làgo tጀctea. ⁹ Kè pጀtጀe e zጀkii ero, ben a liara à sጀ Nuu kiiia góro guu, zaake í da andunala píngime. Nuu oo bጀ à kù à gጀeo góro guu. ¹⁰ À kámma bጀ ai gurጀ swጀeplaa, ben à èara à pጀtጀe gbàre dጀ. ¹¹ Pጀtጀe pì liara à sጀ à kiiia uusie à kù lá kàso à kpá a lézī. Ben Nuu dጀ ke í làgo tጀctea. ¹² À kámma bጀ gurጀ swጀeplaa dጀ, ben à èara à pጀtጀe pì gbàre, èe liara à sጀ à kiiia dጀro. ¹³ Nuu wጀ wàa aagጀ awጀedodee guu à mጀ káaku gurጀ káaku zጀ, í bàba tጀctea, ben à góro pì musu gò. Kè à guu gwà, à è í yጀaa tጀctea. ¹⁴ À mጀ plaade gurጀ baaaasጀro awጀeplaadee zጀ í bàba tጀctea.

¹⁵ Ben Luda yጀ ò Nuune à bጀ: ¹⁶ N bጀ góro guu kጀn n naጀo kጀn n négጀgbጀnጀ kጀn n naጀonጀ. ¹⁷ N pጀ wጀndidee kè aጀó kúnyonጀ bጀe píngi, bāanጀ

kõn nòbõnõ kõn póttaa'onkuseanõ píngi, le aõ fääkõa tɔ̄tea aõgõ né ii aõgõ kaara anduna guu. ¹⁸ Ben Nuu bò kõn a néno kõn a naõo kõn a né pïno naõnõo. ¹⁹ Nòbõnõ píngi kõn póttaa'onkuseanõ píngi kõn bääanõ píngi kõn pó kë aõè tää o tɔ̄teanõ píngi bõe góro guu bori kõn boriiio.

²⁰ Ben Nuu Dii gbägbäkii bò. À nòbõ kõn bää kë wè saa oonõ kû, ben à sa'opõ kë wè ká téñ à té kû òa. ²¹ Kè Dii à gúu mà, à kène nna, ben à laasuu lè à bë: Mé eara mà láari zí tɔ̄tea gbëntee yänzi dɔ̄ro, zaake gbëntee laasuu ègõ zaa zaa à ðwazikégurõme. Mé eara mà pó wèndideenõ kaatë lán má kë nà dɔ̄ro. ²² Ai anduna gá àgõ kuuo pótõna kõn pókekenao, ía kõn guwääao, buusie kõn kwëeo, fääntë kõn gwäävõ, aõ ke é yääro.

9

Luda bà kuuna kõn Nuuo

¹ Ben Luda aubarika dà Nuun kõn à néno à bëéne: Àgõ né ii àgõ kaara à anduna pa. ² Nòbõnõ kõn bääanõ kõn póttaa'onkuseanõ kõn kpõnõ égõ a vïa vï píngi. Ma ñ náare a ɔzí. ³ Pó kë aõè tää oonõ píngi égõ dë a póblee ü. Ma ñ kpáawa píngi lán ma blee kë è bõe tɔ̄teanõ kpàawa nà yã. ⁴ Mõde àton nòbõ kë wèè à kòto kpáro sóro, zaake à arun à wèndi ü. ⁵ Mé a aru kë dë a wèndi ū gëe boare. Tó nòbõ gbë dë ke tó gbë a gbëdaaa dë, mé à aru gëe bone. Mé gëe bo gbë kë à a gbëdaaa dëa. ⁶ Tó gbë a gbëdaaa dë, weé à dë, zaake ma gbëntee kë ma taka ūmë. ⁷ Àgõ né ii àgõ kaara, à da andunala àgõ kõo.

⁸ Luda bè Nuunε kōn à néñō dō: ⁹ Ma bà égō kúao kōn a boriinō ¹⁰ kōn pó wèndidee kè añō kúao kè añ bò góro guunō píngi, bāanō kōn pókădeenō kōn nòbɔsëtenō kōn pó kè añō kú tɔ̄tēanō píngi. ¹¹ Ma bà égō kúao. Mé í da andunala mà pó wèndideenō kaate píngi dōro. Í é da andunala à à kaate dōro. ¹² Ben Luda èara à bè: Ma bà égō kúao kōn pó wèndidee kè añō kúaonō ai gurō píngime. À sèedan yè. ¹³ Mé ludambeféeda bɔ̄ loua ma bà kuuna kōn andunao sèeda ū. ¹⁴ Tó má tò lou sisi ludambeféeda bò̄, ¹⁵ lán ma bà kúao nà kōn pó wèndide bori píngio, à yã é dɔ̄magumé. Mé tó í da andunala à pó wèndidee kaate píngi dōro. ¹⁶ Tó ma ludambeféeda è loua, ma bà kuuna kōn pó wèndide bori píngio ai gurō píngi yã é dɔ̄magumé. ¹⁷ Ben Luda bè Nuunε: Ma bà kuuna kōn pó wèndidee kè añō kú anduna guu píngio sèedan gwe.

Nuu néñō

¹⁸ Nuu né kè añ bò̄e góro guunō tón yè: Semu, Hamu, Yafeti. Hamun Kanaa de ū. ¹⁹ Nuu néñōn gwe gōñ aagō. Añ boriinō bé wà dàgula anduna guu píngi.

²⁰ Nuu né búbarime, ben à geepi líkpε bà. ²¹ Kè à geepiwéé mì à kà, ben à daeñna būu a kpén. ²² Kè Kanaa de Hamu a de būukεe è, à bò à gáa à ò Semuñ kōn Yafetio. ²³ Ben Semu kōn Yafetio utadaa sè añ kà ní gáñ ní plaa añ tāa ò kōn kpεeo. N aæ dɔ̄na gu pāndea le añton ní de būukεe ero yānzi, añ gáa wà kù ní de būukεela. ²⁴ Kè wẽe kè Nuua à fεe, à mà lán a né zāa kèare nà, ²⁵ ben à bè: Kanaa égō láari pó ūme,

àmbe égõ a gbẽnɔ zò zāa ũ.

26 Ben à bè:

Aubarikadeen Dii, Sɛmu Luda ũ,
Kanaano égõ de Semunɔ zònɔ ũ.

27 Luda kaarana kɛ Yafetinɛ,
Yafetinɔ n̄ baka e Semunɔ aubarika guu,
Kanaano égõ de Yafetinɔ zònɔ ũ.

28 Í dana andunalaa gbéra Nuu kɛ wɛ wàa do
kpé baswεεplaa akuri. **29** À kɛ wɛ wàa siigõ kpé
baswεεplaa akuri, ben à gà.

10

Nuu boriinɔ

1 Nuu négbɛnɔ Sɛmu kɔn Hamuo kɔn Yafetio
kɔn n̄ négbɛ kɛ aɔ i í dana andunalaa gbéraanɔ
yān yɛ. **2** Yafeti négbɛnɔ tón yɛ: Goma, Magɔgu,
Midia, Girisi, Tubala, Mesekki kɔn Tirasao. **3** Goma
négbɛnɔ tón yɛ: Asakenaza, Rifa, Tɔgama. **4** Girisi
négbɛnɔ tón yɛ: Elisa, Tasisi, Sipiru, Rodanimu.
5 Borii pìnɔ bé wà dàgula ísia gεezi, aɔ kɔ kpàatetɛ
bùsu kɔn bùsuo borii kɔn borii danedane, baade
kɔn a boriyão.

6 Hamu négbɛnɔ tón yɛ: Etiopia, Igipiti, Libia
kɔn Kanaao. **7** Etiopia négbɛnɔ tón yɛ: Seba, Avila,
Sabata, Raama kɔn Sabatekao. Raama négbɛnɔn
Seba kɔn Dedão ũ. **8** Nimlɔdu né Etiopia borii
dɔ. Àmbe anduna gbääbitade tóde káaku ũ. **9** Tofe
sàmɛ Dii aezī. À yā bé à tò wè be: Lán Nimlɔdu dɛ
tofe sà ũ Dii aezī nà. **10** Babilɔnia bùsu kɛ à kí blèa
káaku wétedaan Babeli kɔn Erekle kɔn Akadao kɔn
Kalaneo ũ. **11** Bonna gwe à gàa Asiria bùsun, ben à
Ninεva kàe kɔn Reobo'io kɔn Kalao **12** kɔn Resɛ kɛ
kú Ninεva dagura kɔn Kalao. Ninevan wéteda isi ũ.

13 Igipiti borinon yè: Luduno, Anamuno, Leabano, Nafatuno, **14** Patarusino, Kasaluno kõn Keretino kè Filisitinino bò ñ guuno.

15 Kanaa daudu Sidõ borinon yè: Itino, **16** Yebusino, Amorino, Gigasino, **17** Ivino, Akino, Sinino, **18** Avadanõ, Zemarino kõn Amatanoo. Kanaa pino dàgula zâame. **19** Añ bùsu lézekiin yè. Bôna zaa Sidõ gana Gera kè kú Gaza sae ai Sôdõmu kõn Gomjrao kõn Adamao kõn Zeboimu kè kú Lasa saeo. **20** Hamu négõgbënõn gwe borì kõn borio bùsu kõn bùsuo danedane, baade kõn a boriyão.

21 Yafeti dâaro Semu borii kè dø. Àmbe Eberunõ dezi kâaku ù. **22** Semu négõgbënõ tón yè: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu kõn Aramu. **23** Aramu négõgbënõ tón yè: Uzu, Hulu, Geta kõn Mesechio. **24** Apasada bé à Sela ì, ben Sela Eberu ì. **25** Eberu négõgbënõ ì gõon plaa. À doo tón Pelegi, zaake à gurwoon wà kékša anduna guu. À dâaro tón Yôkotâ. **26** Yôkotâ négõgbënõ tón yè: Alamodada, Selifi, Azamave, Yera, **27** Adoram, Uzala, Dikala, **28** Obala, Abimaeli, Seba, **29** Ofi, Avila kõn Yobabuo. Yôkotâ négõgbënõn gwe píngi. **30** Bôna Mesa gana Sefa kõn kpiii kè kú ɔfántëbœ kpaano, àmbe ñ bùsu ù. **31** Semu négõgbënõn gwe píngi borì kõn borio bùsu kõn bùsuo danedane, baade kõn a boriyão.

32 Nuu négõgbënõ borinon gwe danedane bùsu kõn bùsuo. Añ kiian anduna borì píngi bòn añ dàgula í dana andunalaa gbëra.

11

¹ Anduna píngi guu boriyā mèn doomε, yā dɔ̄nkɔ̄n wè o. ² Lán gbēnɔ̄ e sɔ̄ki kpákpaa ɔfāntēbɔ̄e kpa nà, kè aɔ̄ kà Babilɔ̄nia bùsu gusararaan, ben aɔ̄ vɛ̄e gwe. ³ Aɔ̄ bèkɔ̄ne: Wà gá wà kúnku bɔ̄ wà kpáta maamaa. Kúnkun í gbè ū, kontaan í siminti ū. ⁴ Ben aɔ̄ bè: Wà wétedaa káe wà kpédidikɔ̄ana bo à mìssɔ̄ntē zɔ̄ ludambɛ̄ea. Wà wa zǐnda tó bɔ̄ lè wàtongɔ̄ fāakɔ̄ana doodo anduna guuro yānzi.

⁵ Ben Dii pita à wétedaa pì gwà kōn kpé lezī kè gbēnteenɔ̄ bò̄o. ⁶ Ben à bè: Aɔ̄ píngi í borii dɔ̄nkɔ̄mε, yā dɔ̄nkɔ̄n aɔ̄è o, ben yā kè aɔ̄e bɔ̄con yè́? Yā kè aɔ̄ à laasuu lè tia sa aɔ̄é kεmε, póke é kpáíne à kεna guu dɔ̄ro. ⁷ Wà pita wà gá gwe wà í yā yākɔ̄teńne lè aɔ̄ton kɔ̄ yā ma dɔ̄ro. ⁸ Ben Dii í fāakɔ̄a gwe doodo anduna guu píngi, ben aɔ̄ í wéteda kaεna tò. ⁹ Beee yānzin wà tó kpà wéte píne Babeli, zaake gwen Dii tò anduna borí píngi yā bòn. Zaa gwemε à í fāakɔ̄a anduna guu píngi.

Semu kɔ̄n Terao boriinɔ̄

¹⁰ Semu boriinɔ̄ yān yè. Semu wè basɔ̄rodee guun à Apasada ì ídana andunalaan gbera wè plaa. ¹¹ À gbera à kè wè wàa plaa kpé basɔ̄ro a né pāndenɔ̄ ì dɔ̄ gɔ̄gbēnɔ̄ kɔ̄n nɔ̄gbēnɔ̄o.

¹² Apasada wè baaakuri asɔ̄rodee guun à Sela ì. ¹³ À gbera à kè wè wàa plaa kɔ̄n aagɔ̄o a né pāndenɔ̄ ì dɔ̄ gɔ̄gbēnɔ̄ kɔ̄n nɔ̄gbēnɔ̄o.

¹⁴ Sela wè baaakuridee guun à Eberu ì. ¹⁵ À gbera à kè wè wàa plaa kɔ̄n aagɔ̄o a né pāndenɔ̄ ì dɔ̄ gɔ̄gbēnɔ̄ kɔ̄n nɔ̄gbēnɔ̄o.

¹⁶ Eberu wè baaakuri aweesiigđee guun à Pelégi ì. ¹⁷ À gbera à kè wè wàa plaa kõn baaakurio a né pãndenɔ ì dɔ gõgbẽnɔ kõn nɔgbẽnɔo.

¹⁸ Pelégi wè baaakuridee guun à Reu ì. ¹⁹ À gbera à kè wè wàa do akuri dosai a né pãndenɔ ì dɔ gõgbẽnɔ kõn nɔgbẽnɔo.

²⁰ Reu wè baaakuri aweeplaadee guun à Serugu ì. ²¹ À gbera à kè wè wàa do aweesweeplaa a né pãndenɔ ì dɔ gõgbẽnɔ kõn nɔgbẽnɔo.

²² Serugu wè baaakuridee guun à Nao ì. ²³ À gbera à kè wè wàa do a né pãndenɔ ì dɔ gõgbẽnɔ kõn nɔgbẽnɔo.

²⁴ Nao wè baaakuri dosaidee guun à Tera ì. ²⁵ À gbera à kè wè basweedo dosai a né pãndenɔ ì dɔ gõgbẽnɔ kõn nɔgbẽnɔo.

²⁶ Tera kè wè baaagđ akuri, ben à Abramu kõn Nao kõn Aranao ì. ²⁷ Tera boriiñɔ yän yè. Tera Abramu kõn Nao kõn Aranao ì, ben Arana Lutu ì. ²⁸ Arana gà a de Tera wáa zaa Urumε Kaladia bùsun, guu kè wà à ìn. ²⁹ Abramu kõn Nao nɔɔ sè. Abramu naɔ tón Sarai, Nao naɔ sɔ tón Milika, Arana né. Arana pì bé à Isika ì dɔ. ³⁰ Sarai sɔ pääame, èe né iro.

³¹ Ben Tera a né Abramu kõn a dio Lutuo kõn Abramu naɔ Saraio sè bɔna Uru, Kaladia bùsun, aɔɔe gaa Kanaa bùsun. Kè aɔ kà Arana, aɔ v̄ee gwe. ³² Tera wè wàa do asɔɔrodee guun à gà zaa Arana.

12

Dii ona Abramunε à bɔ a bùsun

¹ Dii bè Abramunε: Ñ bɔ n bùsun n danεnɔ té n de bε, ñ tá bùsu kè mé ɔdɔannεen.

² Mé tó n borii kε pari,
mé aubarika dangu mà n tó bɔ,
n kiian weégae aubarika en.

³ Mé aubarika da gbε kε aáé sa maaa onnεenɔn,
mé gbε kε aáé sa zaaa onnεenɔ ká.
Anduna bori píngi é aubarika e n gãz̃i.

⁴ Ben Abramu dà zén lán Dii òne nà. Lutu gào.
À wè basiigɔ sɔrosaidee guun à bò Arana ⁵ kɔn a naɔ Saraio kɔn a vñi né Lutuo kɔn n auziki kε añɔ vñinɔ kɔn gbε kε añɔ sè gweenɔ. Len aɔ bò Arana le aɔ dà Kanaa zén. Kε aɔ kà gwe, ⁶ ben aɔ bòe bùsu pìn ai aɔ kà Mɔre gbí lí kiia Sekemu. Kanaanɔ kú bùsu pìn gurɔ beeaa. ⁷ Ben Dii bò à mò Abramuzi à bè: Mé bùsu kèkii kpá n boriinɔamε. Ben à Dii gbägbäkii bò gwe. ⁸ Kε à fèe gwe, à mì pè kpiii kε kú Beteli ɔfántëbɔe kpaanova, ben à bùra kàe gwe, Beteli kú ɔfántëgëkpén kpa, Ai kú ɔfántëbɔe kpa. À Dii gbägbäkii bò gwe dɔ, ben à à sìsi. ⁹ Ben à dà zén dɔ à mì pè Negevia.

¹⁰ Kε dekaa kà bùsu pìn, ben Abramu gào gurɔ plaaa kε Igipiti, zaake dekaa pì gɛ ola. ¹¹ Kε à kà kíi kɔn Igipitio, à bè a naɔnε: Má dɔ nɔ maan n ũ. ¹² Tó Igipitino n e, aáé be ma naɔn n ũ, aáé ma dε aáé n tó. ¹³ Ñ beíne ma däremε n ũ le wà ma sí ɔplaplaa n yänzi. Lán né ma mì sí nàn gwe. ¹⁴ Kε aɔ kà Igipiti, Igipitino è nɔgbε pì maaa gɛ. ¹⁵ Kε Igipiti kí Fili'auna ibanɔ à è, aɔ à maaa gɔgɔnε, ben wà à sè wà gèo Fili'aunane a be. ¹⁶ Ben à Abramu gwà maamaa à yänzi, à sâanɔ kpàa kɔn zùnɔ kɔn zaakinɔ kɔn gɔgbε zíkerinɔ kɔn nɔgbε zíkerinɔ kɔn

lakumin̄o. ¹⁷ Ben Dii gyā pāsīn̄o kà Fili'aunan kōn a b̄edeeno Abramu nās pì yānzi. ¹⁸ Ben Fili'auna Abramu s̄isi à b̄ene: Bó yā n̄ k̄em̄e gwee? Bóyānzi n̄é om̄e k̄e n nānlloo? ¹⁹ À k̄e dia n b̄e n d̄arem̄e, ben ma à s̄è n̄oo ūu? N nān ȳe! N̄ n p̄o s̄é n̄ táo. ²⁰ Fili'auna yā ò a gb̄en̄o Abramu yā musu, ben ās̄ ḡà wà z̄en̄e kōn a nān̄o kōn a auzikin̄o píngi.

13

Abramu k̄ek̄ana kōn Lutuo

¹ Ben Abramu b̄ò Igipiti à sù Neḡevi kōn a nān̄o kōn a auzikin̄o píngi kōn Lutuo. ² Abramu n̄é auzikideeme, à p̄okādeeno v̄i pari kōn kondogio kōn vurao. ³ B̄ona Neḡevi à s̄ski kpàkpa ai à ḡà à kào Beteli, guu k̄e à b̄ura kàen káaku Beteli dagura kōn Aio, ⁴ guu k̄e à sa'okii bòn yā. Ben à Dii s̄isi gwe.

⁵ Lutu èḡo té kōn Abramuo ledo. À s̄aan̄o kōn zùn̄o kōn bisakutaan̄o v̄i se. ⁶ Ās̄ p̄okādeeno pari, guu pì s̄è e mórn̄ma n̄ píngiro. Beee yānzin ās̄é f̄j wàḡo kú gu d̄enk̄a ledo d̄oro. ⁷ Ben leokpak̄a ḡè Abramu p̄ódārin̄o kōn Lutu p̄ódārin̄o dagura. Z̄i beeaa s̄ Kanaano kōn Perizino kú b̄usu p̄in. ⁸ Ben Abramu b̄è Lutune: À maa leokpak̄a ḡo kú wa daguraro, ke ma p̄ódārin̄o kōn n p̄ódārin̄o dagura, zaake danen̄on wa ū. ⁹ N̄ b̄usu gwa da n ae píngi. Wà k̄ek̄a. Tó n gaa ozezi, mé gá oplazi. Tó n gaa oplazime s̄o, mé gá ozezi. ¹⁰ Ke Lutu guu gwà, à è Yoda guzur̄e píngi m̄od̄o v̄i maamaa. Ai Dii ḡo gá S̄od̄mu kōn Ḡom̄rao kaate, guzur̄e pì d̄e lán Dii swadako bà, lán Igipiti b̄usu bà, ai à ḡà p̄é Zoaa. ¹¹ Ben Lutu Yoda guzur̄e s̄è píngi. Ās̄ k̄ek̄a, ben

Lutu dà zén à tà ḥfántēbœ kpa. ¹² Abramu ḡò Kanaa bùsun, Lutu s̄ō kú Yoda guzure wéten̄ dagura. À bùra kàe S̄od̄mu sae. ¹³ S̄od̄mudeen̄ s̄ō zaa, durunkéri sànon̄ n̄ ū Dii aez̄.

¹⁴ Lutu tana gbera Dii bè Abramune: Guu kè n̄ zén n̄ wée sé n̄ gu'igbāro kōn s̄ocometeo kōn ḥfántēbœo kōn ḥfántēgēkpēn-o gwa. ¹⁵ Tɔ̄te kè n̄ è píngi, má kpàmma, eégō dē mpi kōn n̄ boriiñ̄ pō ū ai gur̄o píngi. ¹⁶ Mé tó n̄ boriiñ̄ ke pari lán bùsu'āatē bà. Tó gbēke é f᷑ à bùsu'āatē naro, ëndē eé f᷑ à n̄ boriiñ̄ naro. ¹⁷ N̄ fée n̄ ligá bùsu pìzi n̄ à gbàa kōn à yàasao gwa, zaaké má kpàmmam̄. ¹⁸ Abramu fée à gàà à v̄èe Mamare gbí lí kè kú Eblonun̄ sae, ben à Dii gbāgbākii bò gwe.

14

Lutu mìsina

¹ Z̄ikea Babilonia bùsu kí Amarafeli kōn Elasa bùsu kí Ariɔkio kōn Elamu bùsu kí Ked̄laomao kōn Goyimu bùsu kí Tidalao ² e z̄ì kaa kōn S̄od̄mu kí Berao kōn Gom̄ra kí Bisao kōn Adama kí Sinabuo kōn Zeboimu kí Semebao kōn Bela kè wè be tia Zoa kínao. ³ Kí ḡōn s̄ocroo pìno k̄ò kàkōa n̄ píngi Sidimu guzuren. Àmbe s̄èbe wisidee ū tia. ⁴ W̄è kuri aweeplaaa dagura aṣègō tángba kpaa Ked̄laomaa. À w̄è kuri awee'aagōdee guun aṣ ḡì b̄onezi. ⁵ À w̄è ḡero dosaidee guun Ked̄laoma kōn kína kè aṣō kúon̄ mò wà z̄ì blè Refaimun̄zaa Asetero Kanaimu, aṣ z̄ì blè Zuzin̄zaa zaa Hamu, aṣ z̄ì blè Emin̄zaa zaa Save Kiriataim̄, ⁶ aṣ z̄ì blè Orin̄zaa n̄ kpiii kè wè be Seia ai à gàà pé Eli Parana gbáaa. ⁷ Ben aṣ lìara wà sù Emisipa. Àmbe wè be tia Kadesi.

Aጀ zì blè Amalεki bùsua píngi kōn Amɔri borii kè aጀ
kú Azazɔtamancɔ dɔ.

⁸ Ben Sɔdɔmu kína kōn Gɔmɔra kínao kōn Adama
kínao kōn Zeboimu kínao kōn Bela kè wè be tia Zoa
kínao fée wà gàa wà zì kányo Sidimu guzuren. ⁹ Aጀe
zì kaa kōn Elamu bùsu kínao kōn Goyimu bùsu
kínao kōn Babilɔnia bùsu kínao kōn Elasa bùsu kínao.
Kí gɔɔn siigɔɔ pìnɔ e zì kaa kōn kí gɔɔn sɔɔroonɔ.
¹⁰ Sidimu guzure kontaa wèe vī pari. Kè Sɔdɔmu
kína kōn Gɔmɔra kínao e bàa lεe, ben aጀ sì à guu, ben
ní gbε kpaaanɔ bàa lè wà gàa gusñsñideen. ¹¹ Zìblerinɔ
Sɔdɔmu kōn Gɔmɔrao auzikinɔ kōn ní pɔbleenɔ sèe
píngi aጀ tào. ¹² Gurɔɔ mòa Abramu vīlì né Lutu kú
Sɔdɔmu, ben aጀ à kǔ wà tào kōn à auzikinɔ.

¹³ Ben gbε kè bò ní ozi gàa à ò Eberu bori Abramunε
zaa Mamare gbí líñɔ sae. Mamare kōn a
dāaronɔ Esekɔlu kōn Anεo né Amɔri boriinɔmε, aጀ
de kɔ gbε ũ kōn Abramuo. ¹⁴ Kè Abramu mà wà a
danε kǔ wà tào, ben à a bε zìkarinɔ sèe gɔɔn wàa
do kpé baswεedo plaasai à pèe kína pìnɔzi, ben à
ní lé Dani. ¹⁵ Ben à a gbεnɔ kpàatεte, ben aጀ sì ní té
gwāavī. Aጀ zì blèrnma aጀ pèrnma ai Oba, Damasiku
gu'igbāroo kpa. ¹⁶ À lìara à sù kōn auziki pìnɔ
píngi kōn a vīlì né Lutuo kōn à auzikinɔ. À sù kōn
nɔgbεnɔ kōn gbε pāndenɔ dɔ.

¹⁷ Kè Abramu zì blè Kedɔlaomaa kōn kína kè
aጀ kúonɔ èe suu, ben Sɔdɔmu kí bò à dààle Save
Guzure kè wè be tia Kí Guzuren. ¹⁸ Ben Salemu kí
Melekizεdεki mò kōn bureedio kōn geepiwεeo. Àpi
né Luda Musude gbàgbārimε. ¹⁹ Ben à sa maaa ò
Abramunε à bè:
Luda Musude musu kōn tɔɔtεo Kèri

aubarika da Abramun.

²⁰ Aubarikadeen Luda Musude
kè à n ibeeno nànné n ozi ù.

Ben Abramu auziki kè èe suuno píngi kuridee kpàa. ²¹ Sodòmu kína bè Abramunε: Ñ ma gbènɔ kpáma ñgɔ auziki kúna n pó ù. ²² Ben Abramu bène: Má sì kõn Dii Luda Musude musu kõn tɔ̄tεo Kèrio, ²³ mé n póke séro, baa kyateyibá, le ñton be n ma kè auzikidee ûro yânzi. ²⁴ Mé póke séro, sé póblee kè ma gbènɔ blè baasiro. Môde Ane kõn Èsekôluo kõn Mamare kè aõ gâamaonɔ, ñ to aõ n baka sé.

15

Luda bà kuuna kõn Abramuo

¹ Beee gbéra Dii yã ò Abramunε wéegupu'ena guu à bè:

Abramu! Ñton vĩa kero.
Mámbe n sengbangó ù,
n asaia égɔ bíta maamaa.

² Ben Abramu bè: Dii Luda, bón né ma gbaa? Má né vĩro. Damasiku gbé Elieza bé égɔ dε ma bε túbibleri ù. ³ Kè níee ma gba néro, ma bε zíkéri pì

bé égɔ dε ma túbibleri ù. ⁴ Ben Dii bène: Àmbe eégɔ dε n túbibleri ù. ⁵ Ben à bò bâazi à bè: Ñ musu gwa ñ sɔɔnenɔ naro, to né fɔ. Lemε n borinɔ égɔ dε le.

⁶ À Dii náane kè, ben Dii to yã bò nna a náane kè à kè yânzi. ⁷ À bène dɔ: Diin ma ù, mámbe ma n bø Uru, Kaladia bùsun, le mà bùsu kèkii kpámma yânzi. ⁸ Ben Abramu bè: Dii Luda, dian mégɔ dɔ kè eégɔ dε ma pó ùu? ⁹ À wèàla à bè: Ñ zùnunu wè aagɔɔ sé kõn blè wè aagɔɔ kõn sãkaro wè aagɔɔ

kōn pōtēetēngoo kōn lukulukuo. ¹⁰ Ben à pō pīnō sè à mōo píngi à pàrapara à gògokōa, ben à kāe à n̄ ae dòdōkōa, mōde èe bāanō parapararo. ¹¹ Kè yeberekunō mò wà zòzō nòbō pīnōa, ben Abramu pèm̄ma.

¹² Kè ḥfāntē e gēe kpén, i bíta Abramu kù, ben gusia bíta vīladee dààla. ¹³ Ben Dii bène: Ngō dō kē n̄ boriinō égō nibō blee bùsu kē dē n̄ pō ūroo guu, aōégō zō blee gwe, weéégō wéé tāamáma ai wè wàa plaa. ¹⁴ Mōde mé īa kē borii kē aōjē zō bleeñnenōa, n̄ boriinō é bōe kōn auziki bítao. ¹⁵ Mmōn sō, négō aafiamē ai n̄ gá zi kūo gbasa n̄ ká n̄ dezinc̄la wà n̄ vīi. ¹⁶ N̄ nasionō bé weé liara wà su kē, zaakē Amōrino durun e papa kōro.

¹⁷ Kè ḥfāntē gēe kpén, guu sì, ben Abramu è kīi kē èe térukpe bōo kōn sēteo e gēe nòbō kē à pàrapara pīnō dagura. ¹⁸ Zī beeéan Dii bē a bà égō kú kōn Abramuo à bē: Mé bùsu kēkii kpá n̄ boriinōa zaa Igipiti gulez̄eki swaa ai swadaa kē wè be Yuflat, ¹⁹ bùsu kē Keninōo kún kōn Kenizinō kōn Kadamōnunō ²⁰ kōn Itinō kōn Perizinō kōn Refaimunō ²¹ kōn Amōrino kōn Kanaano kōn Gigasino kōn Yebusinōo.

16

Agyara kōn a né Sumailao

¹ Abramu naō Sarai e né iro. À nōgbē zīkeri vī Igipiti gbē ū kē wè benē Agyara. ² Ben Sarai bē Abramune: Lán Dii ma kē pāaa ū nà, n̄ dae kōn ma zīkerio. Má sì kē mé néno e à gāzī. Ben Abramu Sarai yā mà. ³ Abramu wè kuri kēna Kanaa bùsun gberan Sarai a zō Agyara kpàa nōo ū. ⁴ Abramu

dàεo, ben à nò sì. Kè à è á nòsina, à dɔkè a diio. ⁵ Ben Sarai bè Abramunε: Taari kè wà kèmee gɔ̄n yã ūme. Ma a zò kpàmma. Kè à è á nòsina, ben ègɔ̄ dɔkεemao. Mpi kɔ̄n mapio, Dii bé eé yã gɔ̄gɔ̄we. ⁶ Ben Abramu wèàla à bè: N zò kuu n pó ūme. Ñ kεne lán n yezi nà. Kè Sarai ũ dàa, ben à bàa lènε.

⁷ Dii Malaika à è íbɔkiizi gbáan, bia pì kú Suru zé saεmε. ⁸ Ben à à là à bè: Sarai zíkεri Agyara, n bo mámε? Néε gaa mámε? Ben à wèàla à bè: Mée bàa lee ma dii Sarainεmε. ⁹ Ben Dii Malaika bène: Ñ εara n tá n dii pì kiia ñgɔ̄ mì siεenε.

¹⁰ Mé n borii kaara aɔ̄gɔ̄ pari,
weé fɔ̄ wà n lé dɔ̄ro.

¹¹ Ñ nòsina, né né i gɔ̄gbε ū,
né tó kpáne Sumalla,
zaake Dii n yã mà n wéetāmma guu.

¹² Eégɔ̄ de lán zaakisētε bà,
eé íbεtε kpá kɔ̄n gbε píngio,
gbε píngi é íbεtε kpáo se.

Eégɔ̄ kú kɔ̄ yān kɔ̄n a gbénɔ̄ro.

¹³ Ben Agyara bè: Ma wéε sì Luda kè è ma ele. Ben à tó kpà Dii kè yã ònεnε Ludakεema'ee. ¹⁴ À yã bé à tò wà tó kpà lògo pìnε Ludabεεkεema'ee lògo. À kú Kadεsi kɔ̄n Berεedio daguramε.

¹⁵ Agyara négɔ̄gbε ì kɔ̄n Abramuo, ben Abramu tó kpáne Sumaila. ¹⁶ Gurɔ̄ kè Agyara Sumaila ì, Abramu wè basiigɔ̄ awεεswεεdomε.

¹ Kè Abramu kà wè bassoro dosai, Dii bò à mòzi à bè: Luda Gbāabitaden ma ū. N tāa omao ñgō kuu taari sai. ² Ma bà kuunanyo égō gaa, mé n borii kaaranne maamaa. ³ Abramu dàe a puua Luda aε, ben Luda bène: ⁴ Lán ma bà kúnyo nà, né gō bori pariinɔ dezi ū. ⁵ Weégae benne Abramu dɔro, sé Ibraī, zaake mé n ke bori pariinɔ dezi ū. ⁶ Mé tó n bori ke pari, boriinɔ kōn kínanc é bɔ n kiia. ⁷ Ma bà égō kúnyo kōn n boriinɔ ai gurɔ píngi. Mégō dē n Luda ū kōn n boriinɔ n gbéra. ⁸ Mé Kanaa bùsu kè n kú à guu nibo ū kpámma píngi kōn n boriinɔ n gbéra, le aágō vĩ gurɔ píngi, mégō dē n Luda ū.

⁹ Luda èara à bè Ibraīnε: Mpi kōn n boriinɔ, àgō ma bà kuunaaao yã kūna ai a boriia. ¹⁰ Ma bà kuunaaao yã kè égō kūnan yè, mpi kōn n boriinɔ. Séde a gōgbē píngi bàngu ke. ¹¹ À bàngu ke ma bà kuunaaao sèeda ū. ¹² Séde n bori négōgbēnɔ bàngu ke í gurɔ sɔraagōdee zí ai í borilia, né kè wà n í n bεenɔ kōn zò kè wà n lú bori pàndenɔano n píngi. ¹³ Wà à i n bεen yoo kesõ wà lù zò ūn yoo, sé à bàngu ke. Beee égō dē ma bà kuunaaao gurɔ píngi sèeda ū a mèa. ¹⁴ Weé gefōdee bɔ a gbēnɔ té, zaake gbē kè èe bàngu kero yã kè má dìεare kūnaro.

¹⁵ Ben Luda èara à bè Ibraīnε: Nton be n nañne Sarai dɔro, ñgae bene Sara sa. ¹⁶ Mé aubarika dan mà tó à né i gōgbē ū, eé gō boriinɔ dazi ū, bùsu kínanc é bɔ à kiia. ¹⁷ Ben Ibraī dàe a puua Luda aε à yáa dò à bè a nòse guu: Gbē kè kà wè basoro é né i? Lán Sara kà wè basiigō akuri nà, eé né i? ¹⁸ Ben à èara à bè Ludanε: N sùu ke n Sumaila gwa. ¹⁹ Luda bè: Yápura n nañ Sara é né i gōgbē ū, né tó kpáne

Isaaku. Ma bà égõ kúo kõn à boriinõ ai gurõ píngi. ²⁰ Sumaila yã musu, ma n yã mà. Mé aubarika dan, eé né i à kaara maamaa. Eé négõgbëñõ i gõõn kuri aweeplaa, aõé gõ kínanc ù, à borii é ke pari. ²¹ Baa kõn beeee ma bà kuunanyo é gõ Isaakuame. Zii mõndaa'i Sara é à i. ²² Kè Luda yã ò Ibraïne à yâa, ben à à tò à tà musu.

²³ Ben Ibraï a né Sumaila sè kõn a be gõgbë kë wà ñ í a beenõ kõn zò kë wà ñ lûnõ ní píngi, ben à bângu kèñne zí beeee gõ lán Ludaa òne nà. ²⁴ Ibraï kà wë basçoro dosai, gbasa à bângu kë, ²⁵ à né Sumaila sõ wë kuri awee'aagõ. ²⁶ Gurõ dõnkõ pì zí Ibraï bângu kë kõn a né Sumailao ²⁷ kõn a be gõgbë kë wà ñ í a beenõ kõn zò kë wà ñ lú bori pãndeanõ ní píngi. Aõ bângu kë gurõ dõnkõ zíme.

18

Nibõnõ mona Ibraï kiia

¹ Dii bò à mò Ibraïzi Mamare gbíi líñõ sae. Ibraï vëena a bisakuta kpeele fãantë. ² Kè à wée sè musu, à gõõn aagõ ë zëna. Kè à ñ é le, ben à fëe kpeelea kõn bào à gàa à dàníle à dàeñne a puua ³ à bë: Dii, tó ma n põnnaa è, ñton gë mamõma n zìblerilaro. ⁴ Mé móare ío à gbá pípi à kámma bo lí gbáru kë. ⁵ Lán a bøe ma bëe kpa nà, mé móare pobileeo féte le à gbääa e, gbasa à da zén. Ben aõ bë: Tò, ñ kë lán ñ ò nà. ⁶ Ben à gàa Sara kiia kutaan à bë: N flawa kɔ zaka lé aagõ ñ buredi ke kpakpaa. ⁷ Ben à bàa lè à gë a zùnõ té à zùnë bòrõ maaa kù à kpà a zikeria, ben zikeri piì gàa à këke kpakpaa. ⁸ Ben Ibraï zwifäani

kōn zwi'ipuo kōn zù kè wà kèke pio sè à gàà à dìeñne. Gurō kè aɔ̄e pó blee, àpi ze n̄ sae lí gbáru gwe.

⁹ Ben aɔ̄ à là wà bè: N naɔ̄ Sara kú máme? À bè: À kú kutaan gwe. ¹⁰ Ben Dii bè: Mé εara mà mó n̄ kiiia zii mɔ̄ndaa'i, n naɔ̄ Sara é né i gɔ̄gbẽ ū. Sara kú à kpεe kuta kpεele èe maa. ¹¹ Ibraï kōn Sarao zi kù, Sara è nɔ̄gbẽn̄ pó ke dɔ̄ro. Ben Sara yáa dò à bè a sw̄e guu: ¹² Ma zi kù, ben ma dii zi kù dɔ̄. Mé pɔ̄nna yã pì dɔ̄ dɔ̄? ¹³ Ben Dii Ibraï là à bè: À kè dia Sara yáa dò? À bè amo kè a zi kù é fɔ̄ à né i dɔ̄? ¹⁴ Yake ègɔ̄ zíl'umero. Zii mɔ̄ndaa'i tó à gurō kà, mé mó n̄ kiiia, gbasa Sara né i gɔ̄gbẽ ū. ¹⁵ Ben Sara lé sè à bè ée yáa dɔ̄ro, zaake vĩa à kù. Ben Dii bè: É'e, n yáa dò.

Ibraï aduakəna Sɔ̄dɔ̄mu

¹⁶ Kè gbẽ pìno fée, Ibraï gàà à zeñne, ben aɔ̄ Sɔ̄dɔ̄mu kpaa gwà. ¹⁷ Ben Dii bè: Mé yã kè má yezi mà kεe utε Ibraïnero. ¹⁸ À boriiño égɔ̄ bíta aɔ̄égɔ̄ gbãa vĩ. Anduna bori píngi é aubarika e à gãzimε. ¹⁹ Zaake ma à sè le à o a néñne kōn a boriiño a gbéra aɔ̄gɔ̄ ma yã kūna aɔ̄ yã maa zédee ke, le mà yã kè ma à lé gbẽne keñe. ²⁰ Ben Dii èara à bè: Yã kè wèe oo Sɔ̄dɔ̄mu kōn Gɔ̄mɔ̄rao musu pari, n̄ durun gɛ̄ ɔ̄la. ²¹ Mé gá gwe sa mà gwa, tó yã kè aɔ̄e kee zaa lán mà mà nà. Tó aɔ̄ de le sɔ̄ro, mé dɔ̄.

²² Kè n̄ gɔ̄n plaaa pìno dà zén aɔ̄e gaa Sɔ̄dɔ̄mu, ben Dii gɔ̄ kōn Ibraïo gwe. ²³ Ben Ibraï sɔ̄zi à bè: Né gbẽ maaan̄ wara ledo kōn gbẽ zaaan̄n̄ yó? ²⁴ Tó gbẽ maaan̄ kú wéte pì guu aɔ̄ kà gɔ̄n baplaa akuri, né n̄ waran yó? Né sùu ke wéte pio gbẽ maa gɔ̄n baplaa akuri pìno yãnziroo? ²⁵ N̄ sùu ke! N̄ton ke lero. N̄ton gbẽ maaan̄ dede ledo kōn gbẽ

zaaanro, zaake aõ dõnkõro. Ñ sùu ke! Ñton ke lero. Mmõn kë n de anduna píngi yãkpaekeri ũ, né yã ke a zéaroo? ²⁶ Ben Dii bë: Tó ma gbë maaanõ è Sõdõmu gõn baplaa akuri, mé sùu ke wéte pìo n yänzi. ²⁷ Ben Ibraï èara à bë d: Mamõma kë má de bùsuti kõn túbuo ũ, ñ gaafaa kemë mà yã onne, Dii. ²⁸ Tó gõn sõceroo kësã gõn baplaa akuri pì guu, gõn sõceroo pìno yänzi né wéte pì kaateó? Ben Dii bë: Tó ma gbë maaanõ è gõn baplaa asçro, mé wéte pì kaatero. ²⁹ Ben Ibraï kpé èe yã oone à bë: Tó gbë maaanõ kà baplaa sõ né? Ben Dii bë: Mé yâke kero gõn baplaaa pìno yänzi. ³⁰ Ben à bë: Dii, n yã nna! Ñton põ fëro, má yezi mà yã o d. Tó gbë maaanõ kà baaakuri sõ né? À wèala à bë: Tó ma gbë maaanõ è aõ kà gõn baaakuri, mé yâke kero. ³¹ Ben à bë: Ñ gaafaa kemë d Dii, mà yã onne. Tó gbë maaanõ kà gõn baroo sõ né? À wèala à bë: Mé wéte pì kaatero gõn baroo pìno yänzi. ³² Ben à bë: Dii, ñton põ fëro, yã kékii baasi mé yã o doro. Tó gbë maaanõ kà gõn kuri sõ né? À wèala à bë: Mé wéte pì kaatero gõn kuri pìno yänzi. ³³ Kè Dii yã ò Ibraïne à yâa, à gë zéla, ben Ibraï èara à tà bë.

19

Sõdõmu kõn Gomrao kaatena

¹ Kè malaika gõn plaaa pìno kà Sõdõmu uusie, Lutu vëena Sõdõmu bii kpëele. Kè à n é, à fëe à già à dàníle à kùeñne à dàe a puua ² à bë: Ma diinõ, a yã nna! À mó à gá pita mamõma a zòbleri be. À zú o à i kè, zia kõngõ idë'ide é da zén. Aõ bë: Auo, wé i gäaleme. ³ Lutu nàkõremma maamaa, ben aõ gë à

kpén. À n̄ yàari k̄e maamaa à masa k̄énn̄, ben a᷑ō s᷑ō.

⁴ Ai a᷑ōg᷑ō gá dae, S᷑ōdmudeen̄ liga Lutu kpézi. Wéte pì g᷑ōgbēn̄ kàkōa gwe māmmam, g᷑ōkpareen̄ kōn̄ gbēnsin̄ n̄ píngi. ⁵ A᷑ō lé zù Lutuzi wà b̄e: G᷑ōgbē k̄e a᷑ō pita n̄ b̄e uusiean̄ kú máa? N̄ b̄œnyowe, wà pâpâa keñyo. ⁶ Lutu b̄ò à zè kpeele n̄ kiia, à gbà tâta kpeeo ⁷ à b̄e: O'o ma gbēn̄, àton yā zaaa kero. ⁸ Mâ nén̄gbēn̄ v̄i g᷑ōn̄ plaa k̄e a᷑ō g᷑ōgbē d᷑ōro, m̄é n̄ b̄œare. Lán á yezi nà à keñyo, m̄ode àton yâke k̄e g᷑ōgbē k̄ekiiññero, zaake a᷑ō pita ma b̄em̄. ⁹ A᷑ō bène: N̄ guwe gwe! Ben a᷑ō b̄e d̄o: Gbē k̄e né gbē zilt̄m̄e, ben à yezi à k̄e wa yâkpaekeri û. Wé yā zaaa kenn̄ de n̄ pôla. Ben a᷑ō kùsia gbâaao, a᷑ōe m̄o kpé gbâ gborø. ¹⁰ Ben g᷑ōn̄ plaaa pìno o b̄ò wà Lutu kû a᷑ō g  o kpén, ben a᷑ō zé tâta. ¹¹ A᷑ō tò v  a gbē k̄e a᷑ō kú kpeelen̄ kû n̄ píngi né f  ete gbênsi, ben a᷑ōe kpé gbâ w  et   ai a᷑ō kpâsa. ¹² G᷑ōn̄ plaaa pìno b̄e Lutun  : Dé n̄ v   k̄e d  ? N  g  gbēn̄, n  n  gbēn̄, n̄ né anzuren̄ kōn̄ gbē k̄e a᷑ō de n̄ gbē   un̄ w  te guu n̄ píngi. N̄ b  nyo, ¹³ zaake wa m   wà gura k̄e kaat  m  . Yâ zaaa k̄e w  e oo w  te pì deen̄ musu g   Dii sw  n, ben à wa zî wà w  te pì kaate. ¹⁴ Lutu b̄ò à g  a à ò a n  n̄ anzuren  ne à b̄e: À f  e wà b  e, zaake Dii é w  te k̄e pì kaate tiame. Ben a᷑ōe daa èe f  adi boome.

¹⁵ K̄e guu d   malaika pìno n  k  re Lutua wà b̄e: N̄ f  e n̄ n na   k  n̄ n n  n  gb   g  n̄ plaaa k  n̄ s  e n̄ b  nyo k̄e, le n  ton ga w  te pì kaat  na guuro y  nzi. ¹⁶ K̄e Lutu e seka k  e, Dii à w  nda b  , ben g  n̄ plaaa pìno à kû a   a k  n̄ à na  o k  n̄ à n  n  gb   g  n̄ plaaa, a᷑ō b  nyo w  te kpeee. ¹⁷ K̄e a᷑ō b  nyo le, ben

malaika pìnc doke bè Lutunε: Ñ bàa lé ñ n zindà mì sí. Ñton kpεε gwaro. Ñton ze guzurε pì guuro. Ñ bàa lé ñ mì pé kpiiinç le ñton garo yānzi. ¹⁸ Ben à bēñne: Auo ma dii! N yā nna! ¹⁹ Mamɔma n zòbleri ma n pɔnnaa è, n gbékεe kème maamaa, n ma mì sì. Mɔde mé fɔ mà bàa lé mà kpiii pìnc kii lero. Ai màgá gá ká gwe, kaatεna pì é ma le mà ga. ²⁰ Ñ lakutu ke gwa kāaa. Lán à kī nà, mé fɔ mà bàa lé mà gá gwe. Lakutu néngome sɔ. Ñ tó mà bàa sì mà tá gwe, mégɔ aafia. Asa à néngoroo? ²¹ Ben à bène: Ma n gba zé, mé lakutu kè néε oo pì kaatεro. ²² Ñ bàa lé ñ tá gwe kpakpaa, zaakε mé yāke ke gilaro ai ñ gá káo gwe. Beee yānzin wà tó kpà lakutu pìnε Zoa.

²³ Kè Lutu Zoa lè, ḥfāntε e fεεε, ²⁴ ben Dii tò té kɔn ḥfāntεgbɔo bò musu à kà Sɔdɔmu kɔn Gɔmɔraola. ²⁵ À wéte pìnc kàate kɔn gbénç kɔn guzurε pìo kɔn línc kɔn sènç píngi. ²⁶ Kè Lutu nañ a kpεε gwà, ben à lì à gɔ zena wisi gbè û.

²⁷ Kè guu dò, Ibraï fée kɔngɔ idε'ide, à gàa guu kè à kún yā kɔn Diio pìn. ²⁸ Kè à Sɔdɔmu kɔn Gɔmɔrao kpaa gwà kɔn guzurε pìo píngi, à è tésukpε e fεεε tɔcte lán mòdate tésukpε bà. ²⁹ Lemε kè Luda guzurε kè Lutu kún wétenç kàate lε, Ibraï yā dòn, ben à Lutu bò wéte kè à kàate pìnc guu.

Lutu boriinç

³⁰ Kè Lutu bò Zoa, à gàa à vɛε kpiiinç té kɔn a nénɔgbε gɔɔn plaaaanc, kè à kuuna Zoa vĩ yānzi. Ben à gɔ kú gbèwεen kɔn a nénɔgbε pìnc. ³¹ Ben Yɔɔ bè Bāane: Wa de zi kù, ben gɔgbε kee kú bùsun à daewao lán wè ke nàro. ³² Ñ mó wà wɛε kákane wé daeo, lε wàgá wa borii e à gázī. ³³ Gwāavī beeaa aɔ

w  e k  kane, ben Y  o g  a    d  eo. Lutu e d   gur  o k      d  ao ke gur  o k      f  ero.

³⁴ K   guu d   Y  o b   B  ane: Ma dae k  n ma deo g  ia. W   w  e k  kane uusiea d  , n   g      daeo, le w  g   wa borii ee    g  z  . ³⁵ Gw  av   beeaa d   a   w  e k  kane, ben B  a g  a    d  eo. Lutu e d   gur  o k      d  ao ke gur  o k      f  ero. ³⁶ Le me Lutu n  n  gb   g  on plaaa p  n  o k   le w   n   si  . ³⁷ Y  o n      g  gb     , ben    t   kp  ne M  abu.   mbe M  abu borii k   a  o kuu ai gb  an   dezi k  aku   . ³⁸ B  a n      g  gb      se, ben    t   kp  ne Benami.   mbe Am  ni borii k   a  o kuu ai gb  an   dezi k  aku   .

20

Ibra   k  n Abim  lekio

¹ Ben Ibra   f  ee gwe    g  a Neg  vi b  sun Kad  si k  n Suruo dagura. K      g  a    v  e Gera, ²    b   a na   Sara n   a d  rem  , ben Gera k   Abim  lekki gb   z      s      s  o. ³ Ben Luda b      m   Abim  lekizi nanaa guu gw  av      b  ne: N   ga no  o k   n   s   p   y  anzi, zaak   noz  reem  . ⁴    m      l   Abim  lekki e daeo k  ro, ben    b  : Dii, n   borii k   a  o y  ake k  roon   d  eden y  ? ⁵   mbe    b  me a d  renloo? N  gb   p   s   b   a d  g  m  . Ma y   k   a z  am  , m   taari v  iro. ⁶ Ben Luda b  ne nanaa p   guu: E  , m   d   k   n y   k   a z  am  . Beee y  anzi ma kpanne n  ton durun kemero, m  e we n   o k   n  gb   plaro. ⁷ Tia sa,    g  gb   p   no   kp  a, zaak   annabim  . E   adua k  enne le n   g   aafia. T   n  e    no   p   kp  a s  ro, n  g   d   k   n game, mpi k  n n  gb  n   a p  ngi.

⁸ Ben Abimeleki f  e kong  id 'id ,   a gb n  s si   y  p  t k  ne n  ping , ben v a n  k  maamaa. ⁹ Ben Abimeleki Ibra  s si   b ne: B y  n  n  k we lezi? B  taarin m  k nn  gbasa n  t  ma g  durundee   k n ma b suo? N y  k  de w  k roo k me. ¹⁰ B  laasuu n  l  gbasa n  y  p  k ? ¹¹ Ibra  w  la   b : M   daa y  g kee Luda v a v  b su k kii guuro, we  ma de ma na  y nzym . ¹² Beeee gb ra n gb  p  n  ma d rem  y pura. Wa de d nk m , baade k n a dao, ben   g  ma n   . ¹³ K  Luda ma b  ma de b  y , m   lik aa z , ben ma b  ma n  p ne guu k  w  g n  ping ,   g k e  k me     be a d g n  ma  . ¹⁴ Ben Abimeleki m  k n s aan  k n z n  k n g gb  z kerin  k n n gb  z kerin    kp  Ibra a, ben     na  s kpan . ¹⁵ Ben Abimeleki b : Ma b sun y ,   v   guu k  n  yezin. ¹⁶ Ben   b  Sarane: Ma kondogi    b r  doo kp  n  d g a agbaakpab   , le g k  k  a  k unyon  d  n  ping  k  n   taari k ro. ¹⁷ Ben Ibra  w   k  Ludaa, ben Luda Abimeleki gb  aafia k n   na o k n   no y gisain , le a  n  i, ¹⁸ zaak  Dii t  Abimeleki be n gb n  p a k  y  Ibra  na  y  musu.

21

Isaaku ina

¹ Dii aubarika d  Saragu l n     n ,   k ne l n   l  g ne n . ² Ben   n  s    n  i k n Ibra  g gb      zik  guu gur    k  Luda d ne . ³ Ibra  t  kp  n  p ne Isaaku. ⁴   b ng  k ne   gur  s raag dee z  l n Ludaa d ne  n . ⁵   k  w  bas ro a n  p  igur . ⁶ Ben Sara b : Luda y ad ziy  k me, g k  k  m  ping 

é yáa dɔmao. ⁷ À bè dɔ: Weé we wà be Ibraïne yã mè gɔ nédandee ū? Àe ma négbɔgbɛ ìo a zikū guu.

⁸ Kè né pì bíta kù à kè yɔa, ben Ibraï à këna yɔa pɔnnaa kè. ⁹ Sara è né kè Igipiti nɔgbɛ Agyara ì kɔn Ibraï ègɔ Isaaku yáa dɔmɛ, ¹⁰ ben à bè Ibraïne: N pé zò pìa kɔn a néo, zaake zò né pì é túbi ble kɔn ma né Isaakuoro. ¹¹ Yã pì Ibraï pɔɔ yàka maamaa, zaake à néme, ¹² ben Luda bène: Nton tó n nɔsɛ yaka n né kɔn n nɔgbɛ zíkéri pìo yã musuro. Yã kè Sara e oonne píngi ñ ma, zaake Isaaku boriinɔn weégaε beńne n boriinɔ ū. ¹³ Mé tó zò né pì borii kε se, zaake n néme. ¹⁴ Ben Ibraï fɛε kɔngɔ idɛ'ide, à pɔblee sè kɔn ítùuo à kpà Agyaraa. À dìnɛ, ben à à né kpàa dɔ. À à gbàrɛ, ben à gàa èe likɔaa zɔɔ Beseba gbáan. ¹⁵ Kè í yàamáma, à gɔkpare pì tò lí gbáru, ¹⁶ ben à gàa à vɛɛ aε kàzuleeki zà lén, zaake à bè á yezi à a né gana ero. Kè à gàa à vɛɛ kāa le, ben à nà ódɔnnaa.

¹⁷ Luda gɔkpare pì ó dɔɔ mà, ben Luda Malaika lé zù Agyarazi zaa musu à bè: Bó bé à n lee Agyara? Nton vĩa kero, zaake Luda né pì ó dɔɔ mà guu kè à kún. ¹⁸ N fee ñ n né pì sé ñ à kú a ɔɔa, zaake mé tó à gɔ bori ìsi ū. ¹⁹ Luda nɔgbɛ pì wéé këne, ben à lɔgɔ è. À gàa à í tɔ a tùu pa, ben à mò à kpà a né pìa à mì.

²⁰ Ludaa kú kɔn né pìo ai à ìsi kù. Ègɔ kú gbáan, ben à gɔ tofekari ū. ²¹ Gurɔ kè à kú Parani gbáa pì guun à da Igipiti bùsu nɔɔ sènɛ.

Ibraï kɔn Abimelékio ledolekɛna

²² Gurɔ beeεa Abimeléki kɔn a zìkpɛenɔ gbɛnsi Fik̄luo gàa Ibraï kiia aɔ bène: Ludaa kúnyo yã kè néε kεε guu píngi. ²³ N la dame kè gɔ ñ sí kɔn Ludaø

kè né bɔ ma kpεero ke ma néno ke ma boriinɔ. Lán ma gbɛkεe kɛnnε nà, n̄ kεmε le kɔn bùsu kè n̄ kú à guu gbɛ z̄itɔ ūuo. ²⁴ Ben Ibraï bène: Ma la dànnε. ²⁵ Ben Ibraï l̄gɔ kè Abimeleki gbɛnɔ sìa yā s̄eε à sìnne. ²⁶ Abimeleki bè: Má gbɛ kè aɔ yā beeε kènɔ dɔro, n̄ee omε yāro, gbàan má mà. ²⁷ Ben Ibraï sāanɔ kɔn zùnɔ kū à kpà Abimelekia, ben aɔ l̄dolε kè kɔo. ²⁸ Ben Ibraï sānunu mèn swεεplaaanɔ bò à kàe ñdona. ²⁹ Abimeleki à là à bè: Sā mèn swεεplaaa kè n̄ káe ñdona pìnɔ yā dε diamε? ³⁰ Ben à wèàla à bè: N̄ sā mèn swεεplaaa pìnɔ sí s̄eeda ū kè mámbe ma l̄gɔ pì yɔ. ³¹ Beeε yānzi wà tó kpà guu pìne Bεsεba, zaakε gwen aɔ la dànkɔnε. ³² Len aɔ l̄dolε kè Bεsεba le, ben Abimeleki kɔn a z̄ikpεenɔ gbɛnsi Filɔluo llara wà tà Filisitininɔ bùsun. ³³ Ibraï sāma lí tɔ Bεsεba, ben à Dii Luda Gurɔpingide sìsi gwe. ³⁴ Ben à gurɔplaa kè Filisitininɔ bùsu pì guu.

22

Isaaku kpana sa'opɔ u

¹ Beeε gbera Luda Ibraï yɔ à gwà à bène: Ibraï! Ben à wèàla à bè: Mae kè! ² Ben Luda bène: N̄ n̄ né mèn doo kè n̄ yezi Isaaku sé n̄ gáo Mɔria bùsun, n̄ sa'opɔ kè wè ká té n̄ kù oo kpiii kè mé onnεea. ³ Kè à fée kɔngɔ idε'idε, à gàari yì a zaakinε, ben à a z̄ikerinɔ sè gɔn plaa kɔn a né Isaaku pìo. À sa'oyaka pàra, ben à dà zén, èe gaa guu kè Ludaa ònen. ⁴ À gurɔ aagɔdee z̄i kè à wéε s̄e, à guu pì è kãa. ⁵ Ben à bè a z̄ikeri pìnɔnε: À gɔ kɔn zaakio kè. Mapi kɔn gɔkparε kèo wé gá ae wà dɔnzi ke Ludanε, wé liara wà su wà a le kè. ⁶ Ibraï sa'oyaka s̄e à dì a né pìne,

ben à té kūna kōn fēeo, aōe gaa lēdo. ⁷ Ben Isaaku yā ò a denē à bē: Baa! À wèala à bē: Bómēe nē? Ben à bēne: Wá té kūna kōn yākao, sāne bōrō kē wé ká téen à té kū kú māmē? ⁸ Ben Ibraī bē: Ma nē, Luda bé eé sa'osā kpá. Ben aō tēkōzi wēe gaa. ⁹ Kē aō kà guu kē Ludaa ònen, à sa'okii bō gwe à yāka kpàkpaàla, ben à a nē pì yì à dà yāka pila sa'okii musu. ¹⁰ Kē à fēe sē à o bō lē à a nē pì kōto kpá, ¹¹ ben Dii Malaika lé zùzi zaa musu à bē: Ibraī! Ibraī! À wèala à bē: Mae kē! ¹² Ben à bē: Nton o na nē plaro nton yāke kēnero. Má dō sa kē n̄ ma vīa vī, nēe gíme kōn n̄ nē mēn doooro. ¹³ Ibraī wēe sē, ben à sākaro è líwakaa kà à kobazi. Ben à gāa à à kū à sa'opō kē wē ká téen à té kū òo a nē gēe ū. ¹⁴ Ben à tō kpà guu pīne Diiékpa, ben wēgō oo ai kōn a gbāao wē be: Dii é kpá a kpiii musu.

¹⁵ Dii Malaika èara à lé zù Ibraīzi zaa musu dō ¹⁶ à bē: Mamōma Dii má sì kōn ma kuunao ma bē, lán n̄ yā pì kē nā, nēe gí kōn n̄ nē mēn doooro, ¹⁷ mé aubarika dangu mà n̄ borii kaaranne lán sōsōnenō bà, aōégō pari lán ísiale bùsu'āatē bà. N̄ boriiñ̄ égō gbāa vī n̄ ibēenōa. ¹⁸ Mé aubarika da anduna bori píngin n̄ borii gāzī, kē n̄ ma yā mà yānzi.

¹⁹ Kē Ibraī lìara à sù a zīkērino kiia, aō fēe wà tà Bēsēba, ben à gurōplaa kē gwe.

²⁰ Beee gbēra wà ò Ibraīne wà bē: N̄ vīi Nao naō Milika nēgōgbēnō i. ²¹ À daudu tōn Uzu. À dāaronō tōn yē: Buzu, Aramu de Kēmueli, ²² Kēsēdi, Azo, Pilidasa, Yidilafa kōn Betuelio. ²³ Betueli pì bē à Rebēka i. Nēgōgbē gōn sōraagō kē Milika i kōn Ibraī vīi Naon gwe. ²⁴ À nō yīgisai Ruma nēnō tōn yē: Teba, Gaamu, Tasa kōn Maakao.

23

Sara gana

¹ Sara kè wè baswεedo awεeswεεplaa, ² gbasa à gà zaa Kiriataba kè wè be tia Eblɔnu, Kanaa bùsun. Ben Ibraï à sósobi kè à óó dò à gana yã musu. ³ Kè à gù a nañ gè kiia, à gàa à bè Iti borinɔne: ⁴ Nibɔ kɔn gbẽ zìtɔon ma ũ a té. À tɔɔte yáma gèvɔikii ũ mà gè vĩin. ⁵ Ben Iti borinɔ bène: ⁶ Maree, ñ wa yã ma. Luda gbẽ aubarikadeen n ũ wa té. Ñ n gè vĩi gbèwεε kè kènnε maaa guu. Wa gbẽke é n tẽ gbèwεε kè né n gè vĩi à guuro. ⁷ Ben Ibraï fεe à kùe bùsu pì deenɔne ⁸ à bèníne: À ma yã ma, tó a we mà a gè vĩi kè. À wéé kεmε Zoa né Eflɔnu ⁹ à Makpela gbèwεε kè kú à bú lézi yá ma à oo, eé gɔ ma gèvɔikii ũ a bùsun.

¹⁰ Eflɔnu vεεna ñ té a wéte bɔilεn gwe, ben à ò Ibraïne Itinɔ wáa ñ píngi à bè: ¹¹ Auo mare, ñ ma yã ma. Ma n gba buraa pì kɔn gbèwεε kè kú gweeo. Ma n gba ma gbénɔ wáa. Ma n gbamε, le ñ n gè vĩin. ¹² Ibraï kùe bùsu pì deenɔne, ¹³ ben à bè Eflɔnunε ñ píngi wáa: Ñ swã kpá ñ ma yã ma. Mé buraa pì fia bonne. Ñ ma oo sí, mé ma gè vĩin. ¹⁴ Ben Eflɔnu bène: ¹⁵ Maree, ñ ma yã ma. Tɔɔte kè à oo kà kondogi wàa plaamε, bón beeē ũ wa dagura? Ñ n gè vĩin. ¹⁶ Ibraï à yã mà, ben à kondogi kè à ò yɔñne gbénɔ wáa laatarinɔ zakaa. ¹⁷ Lemε Eflɔnu bú kè kú Makpela, Mamare saε, gɔ Ibraï pó ũ le kɔn gbèwεε kè kú gweeo kɔn lí kè kú gweenɔ zaa bú pì lézi píngi. ¹⁸ À gɔ Ibraï pó ũ Iti kè aɔ mò wéte bɔileanɔ píngi wáa.

¹⁹ Beeē gbéra Ibraï a nañ v̄ii Makpela bura gbèwεε pì guu Mamare kè wè be tia Eblɔnu saε,

Kanaa bùsun. ²⁰ Len bú kõn gbèwée kè de Itinõ pó ū yāao ḡib Ibraïne gèvlikii ū le.

24

Nɔwetena Isaakune

¹ Ibraï zi kù à gurçono kà zâ, ben Dii aubarika dàn yā pingi guu. ² Ben à ò a zòblerino gbënsi kè de a pó pingi yāgōgōri ūuné à bë: N ñ sɔtɔ ma gbáda gbáru, ³ mé tó ñ sí kõn Dii musu kõn tɔt̄eo Luda tóo kè né Kanaa kè má kú ñ téno nɔc sé ma nénero. ⁴ N gá ma bë bùsun ma danenç guu, ñ nɔc sé ma néne gwe. ⁵ Ben à zòbleri pì à là à bë: Tó nɔgbē pì e we à tèmazi à sùmao bùsu kèkiin sɔro né? Mé gá kõn n néo bùsu kè n bɔnn yó? ⁶ Ibraï bène: N làakari ke! Nton gá kõn ma néo gwero. ⁷ Dii Luda Musude ma bɔ ma de bë ma danenç bùsun, ben à yā òmè à la dà à bë é bùsu kèkii kpá ma boriinçame. Àmbe eé a Malaika zí à dɔnné aë. Gwen né nɔc sén ma néne. ⁸ Tó nɔgbē pì e we à tènziro, n bɔ ladana kè ñ la dàmee kè guu. Nton gá gwe kõn ma néoro fá! ⁹ Ben à zòbleri pì a ñ sɔtɔ a dii gbáda gbáru, à la dàne yā pì musu.

¹⁰ Zòbleri pì a dii lakumino sè mèn kuri kõn a dii auziki bori pingio, ben à fèe à gàa Nao bë wéte zaa Siria Mesopotamia bùsun. ¹¹ Kè à kà gwe, à tò lakumino kámma bò lògo sae wéte kpëe. Kè uusie kè, gurç kè nɔgbëno è bɔe í tó, ¹² ben à adua kè à bë: Dii, ma dii Ibraï Luda, ñ gbékëe kë ma diine ñ tó ma tá kë nna uusiea. ¹³ N gwa, má zena lògo sae. Tó wéte nɔkparenç bɔe í tó, ¹⁴ nɔkpare kë má òne à a loo pita à í tómè mà mi, tó à bëmè mà mi, ben à kpà ma lakumino dɔ, ñndë mé dɔ kè n gbékëe kë ma diine,

nɔgbẽ kẽ n̄ dìe n zɔbleri Isaaku pó ūun gwe. ¹⁵ Èe yã pì o à yàaro, ben Betueli né Rebeka bò kõn looo dina a gàn. Betueli né Ibraï v̄li Nao né kẽ à i kõn a nañ Milikaome. ¹⁶ Né pì maa bensõ à lezime, gõgbẽ kee e daeo zikiro. À mò lõgozi, à í tò à a loo pà, ben à liara èe taa. ¹⁷ Ben zɔbleri pì bàa lè à gàa à zé zõne à bë: Ñ ma gba í mà mi, baa féte. ¹⁸ Nɔgbẽ pì bë: Ñ mi Baa! Ben à a loo pìta gõ à í kpàa à mì. ¹⁹ Kè à i kpàa à mì à yàa, à bë: Mé tó n lakuminõne dɔ, aõ mi ai aõ kã. ²⁰ Ben à a lo'i kà pónõ ímibon gõ, à liara à bàa lè à gàa à í tó lõgõn, ben à í tò lakuminõne píngi. ²¹ Gõgbẽ pì zena èe à gwaa tíii, le à e à dõ tó Dii é tó a tá ke nna, ke eé ke nnaro. ²² Kè lakumino í mì aõ yàa, ben gõgbẽ pì vura tānga maaa dà nɔ pìne a yĩa, à vura zāa dàne mèn plaa. Tānga pì tìisi kà giramu sɔɔro, zāa pìno sõ giramu basɔɔro. ²³ Ben à à là à bë: Ñ omé, dé nén n ū? Wé ikii e n de bë? ²⁴ Ben à wèala à bë: Betueli nén ma ū, Milika kõn Nao dio. ²⁵ Sè kõn tāgaao din wa be, ben ikii kuu dɔ. ²⁶ Ben gõgbẽ pì kùe à dɔnzi kẽ Diine à bë: ²⁷ Dii ma dii Ibraï Luda aubarika v̄i kẽ èe gí gbéké kõn náaneo yã kенero yänzi. Mapi sõ, Dii dòme ae ma dii daneno be.

²⁸ Ben nɔkpare pì bàa lè à gàa à yã pì tɔkẽ a bëdeenõne. ²⁹ Rebeka pì dāgɔ v̄i kẽ wè bene Labã. À bò wéte kpεe kõn bào à gàa à gõgbẽ pì lè lõgo léa, ³⁰ zaake à è a dâre tānga kõn zāao dana, ben à yã kẽ gõgbẽ pì òne mà. Kè à gàa à à lè kõn lakumino lõgo léa, ³¹ à bë: Ñ mó mmɔn kẽ Dii aubarika dàngu! À kẽ dia n̄ zena wéte kpεe? Ma kpé kékenné kõn lakumino bàdɔkiio. ³² Gõgbẽ pì ḡ ua, ben Labã

lakuminɔ̄ asoo pòro à sèla kori kɔ̄n tágaaō kpà́mma à í kpà gɔ̄gbɛ̄ pìa à a gbá pípío kɔ̄n à gbénɔ̄ ní píngi.

³³ Wà póblee dìenɛ, ben à bè: Mé pó ble gĩaro ai mà yã kè ma mɔ̄ o. Ben Labã bè: N̄ o. ³⁴ Ben à bè: Ibraï zòblerin ma ū. ³⁵ Dii aubarika kè ma diinɛ maamaa, ben à gɔ̄ auzikidee ū. À à gbà sāanɔ̄ kɔ̄n zùnɔ̄ kɔ̄n kondogio kɔ̄n vurao kɔ̄n gɔ̄gbɛ̄ zíkerinɔ̄ kɔ̄n nɔ̄gbɛ̄ zíkerinɔ̄ kɔ̄n lakuminɔ̄ kɔ̄n zaakino. ³⁶ Ma dii pì nañ Sara né ì gɔ̄gbɛ̄ ū a zikū guu, ben ma dii pó kè à vñi kpà né pìa píngi. ³⁷ Ma dii tò ma la dà, zaakɛ à bè màton Kanaa kè à kú ní téno nɔ̄o sé a nénero. ³⁸ À bè mà gá a de bɛ a borii guu mà nɔ̄o sé a nénɛ gwe. ³⁹ Ben ma a dii là ma bè, tó nɔ̄gbɛ̄ pì e we à témazi sɔ̄ro né? ⁴⁰ À wèmala à bè, Dii kè a táa òo bé eé a Malaika zí à gá zemɛ, lε ma tá kε nna, mé nɔ̄o sé a nénɛ a de bɛ danenɔ̄ té. ⁴¹ À bè tó ma gaa a borii kiia, tó wèe wero, mé bɔ̄ ladana kè má la dàaree guu. ⁴² Kè ma ka lɔ̄gɔ̄ kiia gbâa ma bè: Dii, ma dii Ibraï Luda, tó n we, n̄ tó ma tá kε nna. ⁴³ Má kú lɔ̄gɔ̄ léa. Nɔ̄kpare kè mò í tó, ben ma bène à ma gba í féte mà mi, ⁴⁴ tó à bè mà mi, ben à tò ma lakuminɔ̄ne dɔ̄, mé dɔ̄ kè nɔ̄kpare kè ní dìe à kε ma dii né pó ūun gwe. ⁴⁵ Ai màgɔ̄ yã pì o ma nɔ̄sé guu mà yãa, ben Rebɛka bò kɔ̄n looo dina a gâñ à mò lɔ̄gɔ̄ léa à í tò. Ben ma bène à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a loo pìta gɔ̄, à bè mà mi, é kpá ma lakuminɔ̄a dɔ̄. Kè má mì, ben à kpà ma lakuminɔ̄a. ⁴⁷ Ben ma à là, dé nén à ūu? À bè Betueli nén a ū, Milika kɔ̄n Nao dio. Ben ma tângâ dâne a yãa, ma zâa dâne a cɔ̄nɔ̄a. ⁴⁸ Ben ma kue ma dɔ̄nzi kè Dii ma dii Ibraï Ludane ma sâabu kpâa, zaakɛ à dòmɛ ae zé maaa guu, lε mà a dii vñi dio sé à nénɛ. ⁴⁹ Tia sa tó é we à gbékɛ kɔ̄n náaneo

yā ke ma diinε, à omε. Tó ée we sōro, à omε, mé gá gu pāndea. ⁵⁰ Labā kōn Betuelio wèàla wà bē: Yā pì bò Dii kiiame, wá yāke ona vīro, à maaa ke à zaaa. ⁵¹ Rebekan yè, n à sé n táo, à gō n dii né naō ū lán Dii ò nà. ⁵² Ké Ibraī zòbleri pì n yā mà, à dàe tōte Diinε. ⁵³ Ben à zāblebo kē wà kē kōn kondogio kōn vurao kōn pōkāsāancō bòè à kpà Rebekaa. À à vīli kōn à dao gbà pō cōdeenō dō. ⁵⁴ Ben àpi kōn gbē kē aō kúonō pō blè aō í mì, ben aō ì gwe.

Ké aō fée kōngō à bē: À ma gbarε mà tá ma diizi. ⁵⁵ Nō vīli kōn à dao bē: Né tó né pì gōwao baa gurō kuri, é gbasa à tá. ⁵⁶ Ben gōgbē pì bēnne: Lán Dii ma tá kē nna nà lán kē bà, àton ma dādā dōro. À ma gbarε mà tá ma dii kia. ⁵⁷ Ben aō bē: Wà né pì sīsi wà à la. ⁵⁸ Ben wà Rebeka sīsi wà à là wà bē: Né tá kōn gbē ploō? Ben Rebeka bē: Mé táo. ⁵⁹ Ben aō Rebeka gbàre kōn gwàri kē à à gwà zaa à néngo zīo, aōje taa kōn Ibraī zòblerio kōn à gbēnō. ⁶⁰ Aō sa maaa ò Rebekané wà bē:
Né, n gō gbē pariinō dazi ū,
n boriinō gō gbāa vī n zangurinō.

⁶¹ Ben Rebeka fée kōn a nōgbē zīkerinō, aō dì lakuminō kpēe aō té gōgbē pīzi, ben à tānyo.

⁶² À mò à lè Isaaku sù kōn lōgō kē wè be Ludabēkēema'eeo à vēe Negēvi bùsun. ⁶³ À bò à gāa à laasuu lē sēn uusie, ben kē à wēe sē, à è lakuminō e mō. ⁶⁴ Rebeka wēe sē à Isaaku è se, ben à pīta a lakumi kpēe kpakpaa ⁶⁵ à zòbleri pì là à bē: Dén gōgbē kē èe tāa oo sēn èe mō dawale kāaa ū? Ben zòbleri pì wèàla à bē: Ma diime. Ben Rebeka a pōdangān sē à kù a uua. ⁶⁶ Ké aō kà Isaaku kia,

zòbleri yā kè à kè tɔkɛnɛ píngi. ⁶⁷ Isaaku gɛ kɔn Rebækao a da Sara bisakutaan, ben à à sè à gɔ à nɔɔ ũ. À ye nɔɔ pìzi, ben à làakari kpaæna a da gaa gbəra.

25

Ibraï gaa

¹ Ibraï nɔ pānde sè dɔ à tón Ketura. ² Né kè à ionɔ tón yè: Zimara, Yɔkɔsã, Medã, Midiã, Isibaki, Sua. ³ Yɔkɔsã bé à Seba kɔn Dedão ì. Dedã borinɔn Asunɔ kɔn Letusinɔ kɔn Leumino ũ. ⁴ Midiã négɔgbɛnɔ tón yè: Efa, Efia, Anɔku, Abida, Eleda. Aɔ píngi Ketura borinɔmɛ.

⁵ Ibraï a auziki kpà Isaakua píngi, ⁶ ben à gba dà a nɔ yìgisai néñɔnɛ à n̄ gbáe ɔfántɛbɔe kpa le à kpé à ga, le aɔtongɔ kú kɔn Isaakuoro yânzi.

⁷ Ibraï kè wè bakɛndo sɔɔrosai, ⁸ ben à gà. À zi kù kótokoto, gbasa à kà a gbɛnɔla gèwâa. ⁹ À néñɔ Isaaku kɔn Sumailao à v̄lì Makpela gbèwɛɛ guu, Mamare ɔfántɛbɔe kpa, buraa kè dɛ Iti bori Zoa né Efɔnu pó ũ yā ¹⁰ kè Ibraï pì lù Itinɔa. Gwen wà à v̄lin kɔn a naɔ Sarao. ¹¹ Ibraï gana gbera Luda aubarika dà à né Isaakun. À v̄ɛna Ludabɛɛkɛema'ee lɔgɔ sae.

Sumaila borinɔ

¹² Ibraï né Sumaila borinɔ yân yè. Sara zîkéri Agyara, Igipiti nɔgbɛ bé à né pì io. ¹³ Sumaila négɔgbɛnɔ tón yè lán wà n̄ ínà. À daudu tón Nebayo. À dâaronɔ tón yè: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetu, Nafisi kɔn Kedemao. ¹⁶ Sumaila négɔgbɛnɔ tón

gwe. Añ baade a tó kpà a lakutu ke a bùranε. Añmbe à bori kuri awεεplaaanɔ kínancɔ û.

¹⁷ Sumaila kè wè baswεεdo akuri awεεswεεplaa, ben à gà à kà a gbénɔla gèwāa. ¹⁸ À boriinɔ vèε zaa Avila ai à gàa pé Surua, Igipiti ɔfántēbɔε kpa gana Asiria bùsu kpa. Añè kɔ té kpákpa kɔn Ibrañ bori kpaaanɔro.

Isau kɔn Yakubuo ina

¹⁹ Ibrañ né Isaaku boriinɔ yān yè. Ibrañ Isaaku ì. ²⁰ Kè Isaaku kà wè baplaa, ben à Labã dâre Rebeka sè. Àmbe Siria bùsu gbẽ Betueli kè bò Mesopotamia bùsun né û. ²¹ Isaaku wéε kè Dii a nañne, zaakε pâaame, ben Dii à adua sì, à nañ pì nò sì. ²² Sìkanɔ e ɔsi kaa à gbεεen, ben à bè: Bóyānzi yā beeetaka ma lezi? Ben à gàa à Dii là. ²³ Dii bène: Bori mèn plaaa kú n né'isɔn, gɔɔn plaaa kè añɔ kú n gbεεen pìnɔ é kékɔa. Bori mèn doo gbāaa égɔ dε a doola, à kè bò káaku égɔ zò né û zāane.

²⁴ Kè à né'igurɔɔ kà, ben à sìkanɔ ì gɔgbénɔ û. ²⁵ Kè gbẽ káaku e bɔɔ, à bò tεe zónzon. À mèkã vĩ lán uta kâdee bà, ben wà tó kpàne Isau. ²⁶ Beeetaka kè né plaadee e bɔɔ, à dò Isau gbátogea, ben wà tó kpàne Yakubu. Isaaku wè baaagɔdee guun à né pìnɔ ì.

²⁷ Né pìnɔ bíta kù. Isau kè tofekari gbāaa kè è kε sètεaroo û. Yakubu sɔ bεgwarime. ²⁸ Isaaku ye Isauzi kè à nɔbɔ lóu vĩ yānzi. Rebeka sɔɔ ye Yakubuzi.

²⁹ Zîkea Yakubu e dò kukuu, ben Isau sù kɔn sètεo nɔaa e à dεe. ³⁰ Ben à bè Yakubune: N yā nna! N tó mà dò tεa beeetaka ble, zaakε nɔaa e ma dεeemε. Beeetaka

yānzi wà tó kpà Isaune Eđomu. ³¹ Yakubu bè: N̄ n daudukεze kpáma gĩa. ³² Ben Isau bè: Má kú gaa lézī, bón ma daudukεze é kεmee? ³³ Ben Yakubu bène: N̄ lù sémε gĩa. Ben à lù sénε à a daudukεze kpàa. ³⁴ Ben Yakubu buredi kpàa kõn bládo pìo. À blè à í mì, ben à fée à bò. Lεmε Isau kè lε, à a daudukεze dìe pã.

26

Isaaku kõn Abimelékio

¹ Dekaa kà bùsu pìn à káakupo kè kà Ibraï gurɔɔ baasi, ben Isaaku fée à gàa Filisitininɔ kí Abimeléki kiia Gera. ² Ben Dii bò à mòzi à bè: Nton tá Igipitiro, n̄ vée guu kè mé onneen. ³ Ngõ kú bùsu kèkiin gĩa, mégõ kúnyo mà aubarika kenne. Mé bùsu kékii kpámma píngi kõn n boriiñ, mé lù kè má sè n denε papanne. ⁴ Mé n borii kaara lán sɔsɔnenɔ bà, mé bùsu kékii kpármma píngi. Borii kè aɔɔ kú tɔɔtēnɔ é aubarika e n borii gãzī n píngi ⁵ kè Ibraï ma yã mà yānzi. À ma ɔdɔkii gwà, ben à yã kè má dìenɔ kūna kõn ma yādannenano kõn ma dokayānɔ.

⁶ Ben Isaaku gɔ Gera. ⁷ Kè wéte pì deenɔ e à laa à naɔ yã musu, à bè a dāremε. Èe vĩa kεε, zaakε èe daa tó à bè a naɔmε, weé a dε nɔɔ pì yānzi, zaake nɔɔ pì né nɔ maaamε. ⁸ Kè a gurɔplaa kè gwe, Filisitininɔ kí Abimeléki wée kpàe windo guu, ben à è Isaaku e bɔnda gaa kõn a naɔ. ⁹ Ben à Isaaku sìsi à bè: Ase n naɔmee! À kè dia n bè n dāremε? À wèàla à bè: Mέε kpákpaawé ma dε à yānzime. ¹⁰ Abimeléki bè: Bó yã n kewε lεε? Fête bé à gɔ kè wa gbẽke é daε kõn n nɔɔ pìo, lε n̄ wa da taarin. ¹¹ Ben Abimeléki gbẽnɔ

swā sùkāníne píngi à bè: Gbē kè o kè gōgbē pià kōn à naōo, weé à dē.

¹² Isaaku pó tɔ́ bùsu pìn, ben à pó è wè beeee leo basɔ́ro, kè Dii aubarika dàn yānzi. ¹³ À kàara, à auziki e kaara ai à kè auzikide bíta ū. ¹⁴ À sāanɔ́ kōn zùnɔ́ vī pari kōn zònɔ́, ben Filisitininɔ́ zàn. ¹⁵ Ben aɔ́ lògɔ́ kè à de Ibraī gbēnɔ́ yɔ́ a gurɔ́anɔ́ tàta bùsuo píngi. ¹⁶ Ben Abimeléki bè Isaakunε: N̄ fεε wa kiia, zaake n̄ gbāaa dewala maamaa.

¹⁷ Ben Isaaku bò gwe à bùra kàe Gera guzuren, ben à gurɔ́plaa kè gwe. ¹⁸ Lògɔ́ kè wà yɔ́ à de Ibraī gurɔ́a ben Filisitininɔ́ tàta à de gaa gberaanɔ́n à èara à bòbɔ́ à tó dɔ́nkɔ́ kè a de kpàníne yāanɔ́ kpàníne dɔ́. ¹⁹ Isaaku zòblerinɔ́ lògɔ́ pānde yɔ́ guzure pìn, ben aɔ́ bò í maaaa. ²⁰ Ben Gera pódārinɔ́ swèe kè kōn Isaaku pódārinɔ́ wà bè: Wa íme. Ben à tó kpà lògɔ́ pìn Swèe, kè aɔ́ swèe kèo yānzi. ²¹ Aɔ́ lògɔ́ pānde yɔ́, ben wà swèe kè lògɔ́ pì yā musu dɔ́, ben à tó kpàne Íbete. ²² À bò gwe, ben à lògɔ́ pānde yɔ́ dɔ́, aɔ́e swèe ke à yā musu doro. Ben à tó kpàne Mèporokii, zaake à bè: Dii tò wa mè pòro, wé dagula sa.

²³ Beee gbera à gàa Besεba. ²⁴ Dii bò à mòzi gwāavī beeee à bè: Mámbe n de Ibraī Luda ū, nton vīa kero, zaake má kúnyo. Mé aubarika kennε mà n borii kaara ma zòbleri Ibraī yānzi.

²⁵ Gwen à sa'okii bòn à Dii sìsi. Ben à bùra kàe gwe à gbēnɔ́ e lògɔ́ yɔ́. ²⁶ Ben Abimeléki bò Gera à mò Isaaku kiia kōn a kpàasi Auzao kōn a zìkpεenɔ́ gbēnsi Fikɔ́luo. ²⁷ Isaaku n̄ lá à bè: Kè a zamagu a pεma a bε, à kè dia a mɔ́ ma kiia? ²⁸ Aɔ́ wèàla wà

bè: Wá è Dii kúnyo, ben wa bè à maa wà lédolé kε wà lù sékōnε à yã musu ²⁹ kε né yã zaa ke kewero, zaakε wée wéé tāmmaro. Yã maaan wá kénne wá n gbarε aafia, ben Dii aubarika kénne. ³⁰ Ben Isaaku n yàari kε, aã pó blè aã í mì. ³¹ Kè aã fée kɔngɔ, aã lù sékōnε, ben Isaaku zéñne, aã bò à kiia aafia. ³² Zí beeaa Isaaku gbēnɔ mò wà lògɔ kε aã yò yã ònε wà bè: Wa í è. ³³ Ben à tó kpàne Seba. Beee yānzin wè wéte pì sísi Bëseba ai kõn a gbåao.

³⁴ Kè Isau kà wèé baplaa, à Iti nɔɔ sè mèn plaa, Beri né Yudi kõn Elɔni né Basemao. ³⁵ Isaaku kõn Rebekao nòsε ègɔ yakana n yānzime.

27

Isaaku sa'olekena Yakubune

¹ Isaaku zi kù à wéé gbåa dɔro, èe guu ee maaro. Ben à a daudu sìsi à bè: Né! Ben à wèala à bè: Mae kε. ² Isaaku bè: Ma zi kù má a gagurɔ dɔro. ³ N n sá sé kõn n gbàrao ñ gá ñ nòbɔsëte wetemε. ⁴ N ma poyezi dò kuku ñ móomε mà ble, mé sa'ole kenne le mà kpé mà ga.

⁵ Rebekka yã kε Isaaku ò Isaunε pì mà. Kè Isau fée à gàa tofe ká, ⁶ ben à gàa à ò Yakubune à bè: Má mà n de yã ò n vlinε à bè ⁷ à gá à nòbɔ dεare à a poyezi dò kukuoare à ble, é sa'ole kene kõn Dii tóo le á kpé à ga. ⁸ Ben Rebekka èara à bènε: N ma yã ma ñ yã kε má dànnε kε. ⁹ N gá blè kpàsa guu ñ blènε maaa kú mèn plaa ñ suo. Mé n de poyezi dò kukune, ¹⁰ né gáone à ble, eé sa'ole kenne le à kpé à ga. ¹¹ Ben Yakubu bè a dane: Ma vñi mèkã vñ, ben ma mè pórɔpɔrɔ. ¹² Tó ma de o këma, tó à ma dɔ, eé

be mée a kεε pāpāmε, eé lé kεmε sa'ole gεε ũ. ¹³ Ben à da bène: Luda tó lēkenanneε pì gōmε. N̄ ma yã ma dé! N̄ gá ñ dε ñ suomε.

¹⁴ Ben Yakubu gā à blè pìnɔ dè à sùo a dane, ben à à de poyezi dò kùkunε. ¹⁵ Ben à a daudu pókāsā maaa kε kú a kpé guunɔ sè à dà a né sabideenε. ¹⁶ À blène báa pìnɔ fíffí à ɔɔnɔa kõn à waa pórɔpɔrɔ. ¹⁷ Ben à dò kõn buredi kε à kèo kpàa.

¹⁸ Yakubu gā a de kiia à bε: Baa! Ben à de bε: Mae kε! Ma né kpareemε? ¹⁹ Yakubu wèàla à bε: Mámbe Isau n daudu. Lán ñ òme nà, má kε lε. N̄ fεe ñ vεe ñ ma ɔzii ble le ñ sa'ole kεmε. ²⁰ Ben Isaaku bε a néne: O'o! N̄ è kòó? À wèàla à bε: Dii n Luda bε à ma tá kε nna. ²¹ Ben Isaaku bène: N̄ sõmazi mà ɔ kεmma le mà dõ tó ma né Isaumε yāpura. ²² Yakubu sɔ a dezi, ben à ɔ kεa à bε: Kòto kεkii né Yakubu kòtome, ɔɔ kεkii sɔ Isau ɔɔmε. ²³ Ben èè à dõro, kε à ɔɔnɔ kā vĩ lán Isau pó bà yānzi. À yezi à sa'ole kεnε, ²⁴ ben à à là gĩa: Ma né Isaun n û yāpura? À wèàla à bε: Mámbee! ²⁵ Ben à bε: N̄ pó kpáma mà n ɔzii ble, mé sa'ole kεnne. Kε à dìenε, ben à blè. À mònε kõn wẽεo, à mì dɔ. ²⁶ Ben à de pì bène: N̄ sõmazi ñ lé péma. ²⁷ Ben à sɔzi à lé pεa. Kε Isaaku à pókāsāanɔ gūu mà, ben à sa'ole kεnε à bε: Ma né gūu dε

lán buraa kε Dii aubarika dàn bà.

²⁸ Luda n gba mɔdɔ bɔna musu,
à n gba tɔtε maaa.

Blewεe kõn geepiwẽεo égõ dinzi.

²⁹ Gbẽnɔ é zò blenne,
boriinɔ é kúε n ae,
négõ dε n gbẽnɔ dii ũ,

n da néno é kúenñe.

Luda é lé ke gbé kè aõ lé kènneneñoné,
eé aubarika da gbé kè aõ sa maaa ònneneñon.

³⁰ Kè Isaaku sa'ole kè Yakubuné à yåa, ben Yakubu gù à kiia. Kè à vli sù kõn tofekao gõ, ³¹ ben à póblee kè a dené dø à gáaone, ben à bène: Baa! N fée ñ ma ozii ble ñ sa'ole keme. ³² Ben à de à là à bë: Mbe dé ūu? À wèàla à bë: Mámbe n daudu Isau. ³³ Yã pì Isaaku swè zò èe lugalugaa à bë: Dé bé à nòbo dè à mòome yã ai ñgõ gá su má sò? Ma sa'ole kène kò, àmbe eé aubarika e. ³⁴ Kè Isau a de yã pì mà, à pútä à ó gbääa dò à kè wënda, ben à bë: Baa! N sa'ole keme dø. ³⁵ Ben à bë: N dääro mò kõn õndõ ñ à n sa'ole sì kò. ³⁶ Ben Isau bë: À tón Yakuburoo? À ma kéké à kè gën plaan gwe sa. À ma daudukëze sìma yã, ben à ma sa'ole sìma tia dø. Mé sa'ole e doro? ³⁷ Isaaku wèàla à bë: Ma à dìe n dii ū, ma à daneno kè à zòblerin ñ píngi, ma blewëe kõn geepiwëeo kpàa. Bón mé e mà kenne dø? ³⁸ Isau bë a dené: Baa, sa'ole beeen ñ vĩ ado? N sa'ole pändé keme dø Baa. Ben Isau wii gbääa lè. ³⁹ Ben à de wèàla à bë:

Toote kè négõ kún égõ maaro,
mòdø é bonne zaa musuro.

⁴⁰ Négõ fëeda kúna,
né zò ble n dääroné.
Leme dø n làakari é gõ kpaenaro,
né à gbóngó gonla.

⁴¹ Isau íbëte sè kõn Yakubuo sa'ole kè à de kène yänzi, ben à bë a nòse guu: Ma de gaa zàro, gbasa mé ma dääro dë. ⁴² Wà yã kè Isau ò koomtò kè Rebekane, ben à Yakubu sìsi à bë: Isau yezi à gëe

bomma à n de. ⁴³ Ñ ma yã ma sa. Ñ fee ñ baale ñ gá ma dãgõ Labã bë zaa Arana ⁴⁴ ñgõ kúo gwe gĩa ai n vli pì pfë kpáe. ⁴⁵ Tó à nòse kpàe, tó yã kë ñ kène sãn, mé gbë zí wà n gbè sé. Má yezi mà kora a gõn plaaanozi píngi gurô doro.

⁴⁶ Ben Rebeka bë Isaakunε: Iti nɔgbẽnɔ nii bòmagu. Tó Yakubu Iti nɔɔ sè bùsu kèkiin lán Isau nɔgbẽ beeeno bá, ma kuuna égõ nname dɔro.

28

Yakubu tana Labã kiia

¹ Ben Isaaku Yakubu sisi à sa'ole kène à yã dànè à bë: Ñton nɔɔ sé Kanaa nɔgbẽnɔ téro. ² Ñ fee ñ gá Mesopotamia bùsun n da de Betueli bë, ñ nɔɔ sé gwe n desẽ Labã néno té. ³ Luda Gbääpingide aubarika dangu à tó ñ né i maamaa, aõgõ kaara le ñ gõ boriinɔ dezi ũ. ⁴ Luda aubarika kë à dà Ibraïn dangu kõn n boriinɔ, le bùsu kë néé nibɔ bleen gõnnε, bùsu kë à kpà Ibraïa. ⁵ Ben Isaaku Yakubu gbàre à gá Labã kiia Mesopotamia bùsun. Labã né Siria bùsu gbë Betueli néme, Yakubu kõn Isauo desẽme.

⁶ Isau mà Isaaku sa'ole kë Yakubunε à à gbàre Mesopotamia le à nɔɔ sé gwe. Kë à sa'ole pì kène, à bë àton nɔɔ sé Kanaa nɔgbẽnɔ téro. ⁷ À tàasi kë kë Yakubu a de kõn a dao yã mà à dà Mesopotamia zén. ⁸ Ben à dɔ sa ke a de pɔɔ nna kõn Kanaa bùsu nɔgbẽnɔro. ⁹ Ben à gàa Ibraï né Sumaila kiia à à né Maala sè à nà a nɔ káakunɔa. Maala né Nebayo dãremε.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰ Yakubu bò Bæeseba à dà Arana zén. ¹¹ Kë à kà gukea, à yezi à i gwe kë ɔfántë gë kpén yänzi. Ben

à gbè sè guu pìn a mìdibò ù à dàe gwe. ¹² Ben à nanaa ò à gára è peená tɔoté ai à gáa à zò ludambéea, Luda malaikanɔ e didiia aɔɔe pitaa. ¹³ À Dii è zénaala à bè: Mámbe Dii n dezi Ibraï kɔn n de Isaakuo Luda ù. Mé bùsu kè ñ daea kèki kpámma, mpi kɔn n boriinɔ. ¹⁴ N boriinɔ égɔ pari lán bùsutí bà, aɔé dagula ɔfántēbɔe kpa kɔn ɔfántegɛkpén-o kɔn gu'igbárooo kɔn sɔɔmeteo. Anduna bori píngi é aubarika e mpi kɔn n boriio gází. ¹⁵ Mégɔ kúnyo, mégɔ n dákpa guu kè néé gaan píngi, mé εara mà sunyo bùsu kèkiin, zaake mé n tónlo mé yā kè má ònnée ke.

¹⁶ Kè Yakubu vù kɔn iio à bè: Dii kú gura kè, ben méé dɔ̄ro! ¹⁷ Vĩa à kù à bè: Guu kè ma kā fèε. Luda bεεmε, ludambé zémε.

¹⁸ Yakubu fèε kɔngɔ à gbè kè à kè mìdibò ûu pì sè à pèε dɔ̄ngupɔ ù, ben à nɔsi kùa. ¹⁹ Ben à tó kpà guu pìnε Beteli, mɔde wéte kè wà kàe gwe tó káakun Luzu. ²⁰ Yakubu lù sè Diine à bè: Tó ñ kúmao, tó né ma dákpa ma wéte kékii gana guu, tó né ma gba póblee kɔn pókásáanɔ ²¹ ai ma gaa ma su ma de bε aafia, négɔ dε ma Luda ù, ²² gbè kè má pèε dɔ̄ngupɔ ûu pì é gɔ n gbägbäkii ù, pó kè n ma gba píngi, mé à kuridee kpámma.

29

Yakubu kana Laba bε

¹ Yakubu èara à dà zén à gáa ɔfántēbɔekpadeenɔ bùsun. ² Kè à kà gwe, à lɔgɔ è sèn sã kpàsa leo aagɔ kaεna à saε, zaake lɔgɔ pí ín wè kpárima. Gbè bíta tatana lɔgɔ pílε. ³ Tó kpàsa pínɔ kàkɔa gwe píngi, ben wè gbè pì go lɔgɔ pílε wà í kpárima, ben wè εara

wà gbè pì tataàlè a gbèn. ⁴ Ben Yakubu sädārinɔ là à bè: Gbēnɔ, a bɔ mámɛ? Aɔ wèàla wà bè: Wa bɔ Aranamɛ. ⁵ Ben à n̄ lá à bè: Á Nao dio Labā dɔɔ? Aɔ wèàla wà bè: Wá à dɔ. ⁶ Ben à n̄ lá à bè: Á aafiá? Aɔ bè: Á aafia. Ñ à né Raseli gwa, èe mɔɔ kɔn sāanɔ kāaa. ⁷ Ben Yakubu bè: ḥfāntɛ kpé gbāa, sāanɔ tágurɔ e ká kɔro. À í kpámma à gá n̄ dā. ⁸ Ben aɔ bè: Wé fɔro. Tó èe ke sã kpàsanɔ kàkɔa píngi baasiro, wè gbè go lɔgɔ pile wà í kpámmaro.

⁹ Kè èe yã oońne le, Raseli mò kɔn a de sāanɔ, zaake sädārin à ū. ¹⁰ Kè Yakubu a desẽ Labā nénɔgbɛ Raseli è kɔn à de sāanɔ, à sɔ̄ lɔgɔzi à gbè gò lɔgɔ pile, ben à í kpà a desẽ sāanɔa. ¹¹ Ben à lé pè Raselia à pɔnna ñɔ dò. ¹² Ben à òne kè à de dane Rebeka nén a ū. Ben Raseli bàale à gàa à ò a denɛ. ¹³ Kè Labā a dāre né Yakubu baaru mà, à bàale à gàa daàle. Kè à kà, ben à kùsia à lé pèa à tào a be. Ben Yakubu yã kè kènɔ òne píngi. ¹⁴ Ben Labā bène: Ma arume n ū yāpura.

Yakubu Lea kɔn Raselio seña

Yakubu kè Labā bε mɔ do, ¹⁵ ben Labā bène: Kè n̄ dε ma dane ū yānzi n̄ zii keme pāɔ? Dia mé fia bonne nà ñ omɛ. ¹⁶ Labā sɔ̄ nénɔgbēnɔ vĩ gɔɔn plaa. Yɔɔ tón Lea, Bāa sɔ̄ Raseli. ¹⁷ Lea wéè busana, Raseli sɔ̄ nɔkpare maaamɛ, ben à kakana maa. ¹⁸ Yakubu ye Raselizi, ben à bè Labānɛ: Mé zii kenne wè swéplaa n̄ n̄ bāade Raseli yānzi. ¹⁹ Labā bè: À sāɔ mà à kpámma dε mà à kpá gbɛ pāndeala. Ngɔ kú ma bε kè.

²⁰ Ben Yakubu zii kene wè swéplaa Raseli yānzi, ase à kene lán gurɔ plaaa bàme kè à yezi yānzi.

²¹ Ben à bè Labānε: Kè ma zī gurō pàpa, n̄ ma nōo kpáma mà sē. ²² Ben Labā gwedeeno kàkōa n̄ píngi à nōsēpōblee kēñne. ²³ Kè uusie kè, ben à a né Lea sè à kpàa, ben Yakubu dàeo. ²⁴ Labā a nōgbē zīkéri Zilipa kpà Leaa zīkéri ū. ²⁵ Kè guu dò Yakubu è Leame, ben à bè Labānε: Bóyānzi n̄ kēmē lee? Raseli yānzin ma zī kēnnēziroo? Bó bé à tò n̄ ma kēke? ²⁶ Labā bè: Wa kiia wè Bāa kpá gōja Yōo āro. ²⁷ N̄ azuma doo ke kōn gbē beeéo gīa, mē à gbēndoo kpámma zī kē né eara n̄ kēmē wè swēeplaa pānde pō ū. ²⁸ Yakubu wèzi à azuma doo pì kē kōn Leao, ben Labā a né Raseli kpàa nōo ū. ²⁹ Labā a nōgbē zīkéri Bila kpà Raselia zīkéri ū. ³⁰ Yakubu dàe kōn Raselio sō, ben à yezi dē Leala. Ben à èara à zī kē Labānε ai wè swēeplaa dō.

Yakubu nēnō

³¹ Dii è Yakubu ye Leaziro, ben à à kē nēdandee ū, Raseli sō pāamē. ³² Lea n̄ò sì à né i gōgbē ū, ben à tō kpàne Rubeni, zaake à bè: Dii ma nawēakena gwà. Ma zā égō yemazi sa. ³³ Kè à n̄ò sì dō, à né i gōgbē ū, ben à bè: Dii mà ma zā yemaziro, ben à èara à né kēkii kpàma dō. Ben à tō kpàne Simēo. ³⁴ Kè à èara à n̄ò sì dō, à né i gōgbē ū à bè: Kēkii sa ma zā é ma diékii ero, zaake ma négōgbē ìo mèn aagō. Ben à tō kpàne Levi. ³⁵ À èara à n̄ò sì dō à né i gōgbē ū à bè: Kēkii sa ma Dii sáabu kpà, ben à tō kpàne Yuda. Ben à nē'ii zè.

30

¹ Kè Raseli è ée nē ii kōn Yakubuoro, à gōaanō kpà kōn a v̄lio. Ben à bè Yakubunε: N̄ n̄ò dōmagu. Tō mēe e sōro, mē gamē. ² Yakubu pō fēzi à bè: Mámbe

Luda ū kè n tē néó? ³ Ben Raseli bè: Ma zíkéri Bilan yè. N gá io à néno imε, mé borii e se à gãzī. ⁴ Ben à a zíkéri Bila kpàa nōo ū. Yakubu dàeo, ⁵ ben à nò sì à né ì gõgbẽ ū. ⁶ Ben Raseli bè: Ludaa tò yā bòmao nna à ma yā mà, à ma gba négõgbẽ. Ben à tó kpàne Dani. ⁷ Raseli zíkéri pì èara à nò sì à né ì gõgbẽ ū dɔ, ⁸ ben Raseli bè: Ma ɔsi ɔsi kà kõn ma v̄lio ma ɔsii nè. Ben à tó kpàne Nafatali.

⁹ Kè Lea è a né'ii zè, ben à a zíkéri Zilipa kpà Yakubua nōo ū dɔ. ¹⁰ Ben Lea zíkéri pì né ì gõgbẽ ū kõn Yakubuo. ¹¹ Ben Lea bè: Mìnnaame. Ben à tó kpàne Gada. ¹² Ben Lea zíkéri pì né ì gõgbẽ ū dɔ kõn Yakubuo. ¹³ Ben Lea bè: Ma pɔo kè nna, zaakε nɔgbẽnɔ é be ponnadeen ma ū. Ben à tó kpàne Asa.

¹⁴ Rubeni bò ésekẽguro à yenzi ẽzẽ è s̄en, ben à bòbo à sùo a da Leane. Ben Raseli bène: Nn né yenzi ẽzẽ pì dãmε. ¹⁵ Lea bène: Kè n ma gɔo sima, beeε e mómmaro, ben n̄ yezi n̄ ma né yenzi ẽzẽ sí dɔ? Raseli bè: Tó n̄ kpàma, m̄be né io gbàa.

¹⁶ Kè Yakubu e suu kõn buraaoo uusie, Lea bò à gàa à dààlè à bè: Mámbe mé inyo gbàa, zaakε ma n s̄ekā ma né yenzi ẽzẽ yãnzime. Ben à io gwâavî beeεa. ¹⁷ Luda Lea wéekεe sì, ben à nò sì à Sãani i kõn Yakubuo. ¹⁸ Ben Lea bè: Luda láada kpàma, kè ma a zíkéri kpà ma zāa yânzi. Ben à tó kpàne Isaka. ¹⁹ Lea èara à nò sì dɔ à Tori i, ²⁰ ben à bè: Luda gba maaa dàmε. Kékii sa ma zã é ma kpe da, zaakε ma négõgbẽnɔ io mèn swεedo. Ben à tó kpàne Zεbuluni. ²¹ Zāazāa à néngbẽ i, ben à tó kpàne Dina.

²² Ben Raseli yā dò Ludan à à wéekεe sì, ben à kè nédandee ū. ²³ À nò sì à négõgbẽ i, ben à bè: Luda

wí bòmε. ²⁴ Ben à tó kpàne Yusufu à bè: Dii εara à négōgbẽ pānde kaaramε dɔ.

Yakubu póno dāna Labāne

²⁵ Kè Raseli Yusufu ì, Yakubu bè Labāne: N ma gbarε mà tá ma bε bùsun. ²⁶ Ma zii kènnε ma nɔɔnɔ kɔn ma néñɔ yānzi. N í kpáma mà tá, zaakε n dɔ lán ma zii kènnε nà. ²⁷ Ben Labā bène: Tó ma n pɔnnaa è, n gɔ́mao kè. Ma māso kè má è Dii aubarika kèmε n yānzi. ²⁸ N n asaiapɔ omε, mé kpámma. ²⁹ Yakubu bène: N dɔ lán ma zii kènnε nà. N dɔ lán n pókādeenɔ kè ma ɔzī nà, ³⁰ zaakε à féte kè n vĩ zaale méé móroo kàara maamaa. Dii aubarika dàngu guu kè ma gaan n bε píngi. Bɔren mé ma zǐnda bε zii ke sɔɔ? ³¹ Labā à là à bè: Bón mé fia boonnee? Yakubu wèala à bè: Nton póke kpámaro, mɔde n yā kè kemε, mégɔ n póno dāanne. ³² N tó mà gε n póno té gbàa mà sã bakebakenɔ kɔn à togetogenɔ pleple ma asaiapɔ ũ kɔn sãne bɔrɔ siaanɔ kɔn blè bakebakenɔ kɔn à togetogenɔ. ³³ Tó n ma asaiapɔ gwà gana gurɔ aezī, né dɔ tó má yāpuraa vĩ. Blè kè kuu bakebakero ben à togetogero, ke sãne bɔrɔ kè siaro, ēndε ma kpái òmε. ³⁴ Labā bè: Tò! Àgɔ dε lán n ò nà. ³⁵ Zì beeeeà Labā à blèkofii bakebakenɔ sè kɔn à wẽzādeenɔ kɔn blèda togetogenɔ kɔn à bakebakenɔ, aɔ pɔ kè aɔ puraa v̄iinɔ píngi kɔn sãne bɔrɔ siaanɔ píngi, à ná a négōgbēnɔne n ɔzī. ³⁶ Ben à kpàngu dà n dagura kɔn Yakubuo lán gurɔ aagɔ tá bà, ben Yakubu e Labā pó kpaaanɔ dāa.

³⁷ Yakubu lí borí aagɔ gă búsunɔ zɔzɔ à n wẽzã kpàkpa à n wẽzã kè púu. ³⁸ Ben à lí kè à n wẽzã kpàkpa pìnɔ pèepεe póno gbāngο ímikiia, pɔ kè aɔɔe

mɔɔ í minɔ wéen, zaake gwen aɔè kpákpa on. ³⁹ Tó aɔ kpákpa ò lí pìnɔ sae, ben aɔègɔ né wézãdeeno ii kõn à togetogeno kõn à bakebakeno. ⁴⁰ Yakubu è pónɛ pìnɔ pleple adona è à wézãdeeno kõn à siaano ká Labã pónɔ guu. Leme à a zínda kpàsa bò le, èe ká Labã pónɔ guuro. ⁴¹ Tó pòbori maaanɔ fée kõn kpákpa'onao, Yakubu è lí pìnɔ péepɛee pónɔ aezí imikiia, le aɔ kpákpa o n̄ sae. ⁴² Tó pò ginanɔmɛ sɔ, è lí péepɛéñnero. Len pò ginanɔ gɔ Labã pò ũ le, ben pòbori maaanɔ gɔ Yakubu pò ũ. ⁴³ Ben Yakubu auziki ègɔ kaara maamaa à pónɔ pari kù kõn nɔgbé zíkerino kõn gɔgbé zíkerino kõn lakumino kõn zaakinoo.

31

Yakubu bàalena Labãe

¹ Yakubu yã kè Labã nénɔ e oo mà kè aɔ bè: Yakubu wa de pónɔ sià pingi. Wa de auziki guun à kaarana èn. ² Yakubu dɔ Labã wéea, kè a yã kú à nɔse guu lán yãa bà dɔro. ³ Ben Dii bène: N̄ eara n̄ tá n dezi bùsun n daneno be, mégɔ kúnyo. ⁴ Ben Yakubu Raseli kõn Leao sìsi aɔ mó a pónɔ kiia sèn. ⁵ À bène: Má dɔ a de wéea kè ma yã kú à nɔsen lán yãa bà dɔro. Baa kõn beegeo ma de Luda kúmao. ⁶ Á dɔ a zíndane kè ma zíi kè a denɛ ma gbãa lémmɛ. ⁷ A de ɔndɔ kème à ma láada lìe gèn kuri, ben Luda e tó à yâke kémoro. ⁸ Tó à bè sã bakebakeno ma baka ũ, sãanɔ ègɔ né bakebakeno ii. Tó à bè à wézãdeeno bé wà ma baka ũ, sãanɔ ègɔ né wézãdeeno ii. ⁹ Luda a de sãanɔ sià à kpàma.

¹⁰ Gurɔ kè blènɔ e kpákpa oo, ma nanaa ò, ben nanaa guu má è blèkofii kè aɔœ kpákpa oonɔ né

blè wẽzãdeenõmẽ kõn à bakebakenõ kõn à togetogenõo. ¹¹ Ben Luda Malaika bëmẽ nanaa pì guu: Yakubu! Ben ma weàla ma bë: Mae kë! ¹² À bë: N wéé sé ñ gwa. Blèkofii kë aõjõe kpákpa oonõ píngi blè wẽzãdeenõmẽ kõn à bakebakenõ kõn à togetogenõo, zaake ma yã kë Labã kènnée è píngi. ¹³ Mámbe Luda kë bò à mònzi Beteli ū, guu kë n gbè pèen n nónsi kùa n lù sèma. Tia sa ñ fée ñ bɔ bùsu kèn ñ tâñ bë bùsun. ¹⁴ Ben Rasseli kõn Leao bène: Wá túbi vĩ wa de bë dɔó? ¹⁵ Èe wa diee gbë zìtõnõ ünloo? A wa yamma, ben à à ñ blè píngi. ¹⁶ Auziki kë Luda a sì wa dea gɔ wa pó ū píngime kõn wa néno. N yã kë Luda ònnée ke píngi sa.

¹⁷ Ben Yakubu fée à a néno kõn a nõõno dì laku-minõ kpëe. ¹⁸ À a pòkãdeenõ kõn auziki kë à è Mesopotamianõ sèe píngi, ben à dà zén èe taa a de kiia Kanaa bùsun. ¹⁹ Kë Labã gàa a sãanõ kã këe, ben Raseli à tâanõ sè kpái à kpëe. ²⁰ Yakubu sõ ɔndõ kë Siria bori Labãne èe lé zaaro. ²¹ À fée à bàale kõn a pónõ píngi à bikù Yuflatia, ben à mì pè Giliada gusísídeea.

Labã pëena Yakubuzi

²² À gurõ aagɔdee zĩ wà bë Labãne Yakubu bàale. ²³ À a gbënõ kàkõa, ben à pèezi. À tâa ò gurõ swëeplaa, ben à à lè Giliada gusísídeen. ²⁴ Ben Luda bò à mòzi gwãavõ nanaa guu à bène: N làakari ke yã kë né o Yakubunezi à maaa ke à zaaa.

²⁵ Labã Yakubu bùra lè pëena Giliada gusísídeen, ben à bùra kàe gwe kõn a gbënõo se. ²⁶ Ben Labã gàa à bë Yakubune: Bóyânzi n ɔndõ këmẽ n ma néno sèe n tañyo lán zìzõnõ bà? ²⁷ Bóyânzi n ɔndõ

kèmε n wure kpāi néε lé zamaro, lε ma gaa zennε kōn pɔnnakεnao kōn lèsinao kōn gâgão kōn mɔrɔo. ²⁸ Néε tó ma lé zà ma néñɔ kōn ma dionɔaro. N yɔñkɔyã kè. ²⁹ Ma gbāaa kà mà yã zaaa keare, ben n de Luda yã òme gwāavī à bè mà làakari ke yã kè mé onneezi à maaa ke à zaaa. ³⁰ Néε taa sa, kè néε n de be bege kεe yānzi. À kè dia n ma tāanɔ sè kpāii? ³¹ Yakubu wèàla à bè: Ma vĩa kè mée daa né n néñɔ símame. ³² Gbẽ kè n n tāanɔ è à kiia, wà à de. N ma pónɔ gwagwa wa gbēnɔ wáa. Tó n n pó è, ñ sé. Yakubu sɔɔ dɔ kè Raseli Labã pó sè kpāiro. ³³ Labã gɛ Yakubu bisa kutaan à gɛ Lea kutaan à gɛ nɔgbẽ zíkeri gɔɔn plaaa pìnɔ kutaan èe póke ero. Kè à bò Lea kutaan, à gɛ Raseli kutaan. ³⁴ Raseli tāa pìnɔ sè à ùtε lakumi gàari guumε, ben à vɛεa. Labã à kuta guu gwàgwa píngi, èe póke ero. ³⁵ Raseli bè a dene: Baa, ñton pɔ fémaziro, zaake mée e mà feero kè má ñ kūna yānzi. Lemε Labã a tāanɔ wètε lε èe ero. ³⁶ Ben Yakubu pɔ fɛ à lefɔtɔ kà Labāzi à bè: Bó dàn má kè? Bɔ durunn má kè ben n pεemazi wāawāa lán kè bà? ³⁷ Kè n ma pónɔ gwàgwa píngi, n n be pónɔ è gweé? Ñ bɔo gupuraaa ma gbēnɔ kōn n gbēnɔ wáa, aɔ yã nnaa kpá gbẽ kè a yã nnaaa. ³⁸ Ma ke n be wɛ baro. N sāanɔ kōn n blénɔ e nò bɔero, mée n sāa ke sóro. ³⁹ Mée sunnε kōn pó kè nòbɔ pāsñɔ kù keoro, mεè à fĩa bonne ma zñdamε. Neè pó kè wà à kpāi ò gwāavī ke fāantẽ fĩa lama. ⁴⁰ Ùfāntẽ è ma le fāantẽ, ïa è ma de gwāavī, mεè itẽ ke. ⁴¹ Len ma ke n be le ai wɛ baro. Wɛ gero dosai ma zii kènne n néñɔgbẽ gɔɔn plaaañ yānzi. Ma wɛ swεedoo kè n kpàsa yã musu. N ma láada lìe gɛn kuri. ⁴² Tó èe ke ma dezi

Ibraï Luda kè ma de Isaaku à vĩa vĩi zèmao baasiro, le n ma gbaré òkori. Luda zĩi kè má kè kõn nawẽao è, ben à kpàkènzi gĩa gwâavî.

⁴³ Ben Labã wè Yakubula: Nɔgbẽ kèkiinɔ sɔ ma néñçmɛ. Né kèkiinɔ sɔ ma dionçmɛ. Pókãdee kèkiinɔ sɔ ma pókâdeenɔmɛ. Pó kè n̄ è kè píngi ma pómɛ. Bón mé ke ma néñgbẽnɔ kõn né kè aɔɔ ìnc̄ne gbâa? ⁴⁴ N̄tó wà ledole ke àgɔ de sèeda ũ wa dagura.

⁴⁵ Ben Yakubu gbè sè à pèe yã pì dɔngupo ũ. ⁴⁶ À bè a gbènɔne aɔ gbènɔ sée, ben aɔɔ sèe aɔɔ dìdikɔa, ben aɔ pò blè à sae. ⁴⁷ Ben Labã tó kpà gbèdidikɔana pìnɛ Yega Saaduta. Yakubu tó kpàne Galéedi. ⁴⁸ Labã bè: Gbèdidikɔana kèkiin sèeda ũ wa dagura gbâa. Bee yânzi wà tó kpàne Galéedi. ⁴⁹ Wè be dɔ Mizipa, zaake Labã bè: Dii wa dákpa wa kékɔana gbera le wàton zakɔnlo yânzi. ⁵⁰ Tó n̄ ia dà ma néñgbẽnɔa ke tó n̄ nɔ pàndenɔ sè dɔ, baa tó wá kú kɔ kiiaro, ñgɔ dɔ sãnsã kè Ludan wa yã pì sèedadee ũ. ⁵¹ Ben Labã bène dɔ: N̄ gbèdidikɔana kèkii gwa kõn gbè kè má pèe wa dagurao. ⁵² Eégɔ de sèeda ũ kè mé vĩàla mà mɔ mà à zaaa kennero, mpi sɔ n̄ vĩàla n̄ mɔ n̄ à zaaa kemero. ⁵³ Ibraï kõn Naoo kõn n̄ deo Ludan wa yâkpaekeri ũ.

Ben Yakubu sì kõn Luda kè a de Isaaku à vĩa vĩ tó. ⁵⁴ A saa ò gusísídeen gwe, ben à a gbènɔ sìsi aɔ pò ble. Kè aɔ pò blè, ben aɔ i gwe. ⁵⁵ Labã fée kɔngɔ idé'ide, à lé zà a dionɔa kõn a néñ à sa maaa òrnɛ, ben à llara à tà a be.

32

Yakubu gbènɔ zĩna Isaua

¹ Yakubu dà zén, ben Luda malaikanɔ dààlɛ. ² Kè à n̄ é, à bè: Luda bùran kè. Ben à tó kpà guu pìnɛ Manaimu. ³ À zìrinɔ zì a ae a v̄ii Isaua Sei bùsu kè wè be dɔ Edɔmu bùsun. ⁴ À bè a zìrinɔnɛ: À gá à o ma dii Isaunɛ à zòbleri Yakubu gurɔ plaa kè Labã bɛ èe suu sa. ⁵ À one má zùnɔ v̄i kɔn zaakinɔ kɔn sāanɔ kɔn blènɔ kɔn gɔgbɛ zìkerinɔ kɔn nɔgbɛ zìkerinɔ. Mámbe ma a zí à one le ma à pɔnnaa e.

⁶ Kè zìrinɔ èara wà sù Yakubu kiia, aɔ bè: Wa gaa n v̄ii kiia, èe mó à danlɛ kɔn gɔɔn wàa plaaanɔ. ⁷ V̄ia Yakubu kù èe bídì kεe maamaa, ben à gbɛ kè aɔ kúonɔ kpàate leo plaa kɔn sāanɔ kɔn blènɔ kɔn zùnɔ kɔn lakuminɔ à bè: ⁸ Tó Isau mò à sì à leo dooa, à leo doo kè gɔ é bɔ. ⁹ Ben à adua kè à bè: Dii, ma dezi Ibraï kɔn ma de Isaakuo Luda, n̄ òmc mà su ma bùsun ma danenɔ kiia, né aubarika damagu. ¹⁰ N gbɛkεe kɔn náane yão kɛmɛ maamaa ma bɛe e káro. Gurɔ kè ma bikū Yodaa, gò bé à na ma ɔzí ado. Tia sa ma su kɔn auziki leo plaaa kènɔ. ¹¹ Ma wée kɛmma n̄ ma sí ma v̄ilia, zaake mée v̄ia keene kè eé sí wa té à nɔgbénɔ kɔn nénɔ dède yänzi. ¹² Mpi sɔ, n bè né aubarika damagu né ma borii kaara lán ísialea bùsu'äätë bà weé fɔ wà n̄ pari yänzi.

¹³ Gwen Yakubu in. Pó kè à plèple à a v̄ii gbaanon yè: ¹⁴ Blèda mèn wàa do, à kofii mèn baro, sāda mèn wàa do, à karo mèn baro, ¹⁵ lakumida mèn baaakuri kɔn n̄ né bɔrɔnɔ, zùda mèn baplaa, à sware mèn kuri, zaakida mèn baro, à kyà mèn kuri. ¹⁶ À ná a zòblerinɔnɛ n̄ ɔzí borii kɔn borio, ben à bènɛ: Agɔ té ma ae à kpàngu da a dagura gă kɔn găo. ¹⁷ À bè gbɛ káakune: Tó ma v̄ii dànle à n la à bè: Déme n dii ū? Néε gaa mámɛ? Dé bé à pó kè née

dāa kēnō vī? ¹⁸ N̄ one à zòbleri Yakubu póm̄e, pó kē à a dii gbà à kpásānenōn gwe, àpi e suu kp̄ee. ¹⁹ À yā dōnkō pì ò gbē plaadeen̄ kōn gbē aagōdeeo kōn pódārino n̄ píngi à bē: Tó a da Isaul̄, à one le. ²⁰ À one à zòbleri Yakubu e suu kp̄ee. Zaake à laasuu lè à bē: Mé à làakari kpáe kōn pó kē má kpà ae kēnō, wé wéé sikōle. Eé gí gbāake kpámazi saá? ²¹ Gbaa pìn̄ dòn̄e ae, ben à gō bùran gwāavī m̄bā à i gwe.

Yakubu ḷsikana kōn Lудао

²² À fée gwāavī à a n̄ mèn plaaan̄ sèe kōn a n̄ogbē zíkeri gōn plaaan̄ kōn a n̄égōgbē gōn kuri awéedoon̄, ben à bikūnyo Yaboku ibikūkiia. ²³ Kē à bikūnyo, ben à pó kē à vīno sèe à bikūo píngi. ²⁴ Yakubu gō ado, ben gōgbē ke m̄b̄ èe ḷsi kaaao ai guu kà dōna. ²⁵ Kē gōgbē pì è é fō à à nérō, à à lè a gisipēkōrēkiia, ben à gisi bōkūn ḷsikana pì guu. ²⁶ Gōgbē pì bē: N̄ ma gbar̄e, zaake guu e dō. Ben Yakubu bène: Tó èe kē n̄ aubarika damagu baasiro, mé n̄ gbarero. ²⁷ Gōgbē pì à là à bē: N̄ tón diaa? À wéàla à bē: Ma tón Yakubu. ²⁸ Ben à bē: Weé benn̄ Yakubu dōro, séde Isaraili, zaake n̄ ḷsi kà kōn Lудао kōn gbēnteen̄, ben n̄ ḷsii n̄. ²⁹ Yakubu bène: N̄ n̄ om̄ se. A wéàla à bē: Bóyānzi née ma tó gbekaazi? Ben à aubarika dàn gwe. ³⁰ Yakubu tó kpà guu pìn̄ Pēnieli, zaake à bē: Wa wéé sìkōle kōn Lудао, ben méé garo. ³¹ À bō Pēnieli ḷfāntēbōena, èe tōtēe a gisi yānzi. ³² Bee yānzi ai gbāa Isarailin̄ è n̄bō tūgisi sóro, kē Luda Yakubu lè à tūgisia yānzi.

¹ Kè Yakubu wéé sè, à è Isau e mó kōn gōn wàa plaaano. À a néno kpàateté Leane kōn Raselio kōn nōgbē zíkéri mèn plaaano. ² Ben à nōgbē zíkéri pìno gbàre aš dō aé kōn n̄ néno. Beee gbéra Lea kōn a néno, ben Raseli kōn Yusufuo té n̄ kpée. ³ À dòníne aé à kùe tóte gèn sweeplaa ai à gáa à kào a vñi pi kiia. ⁴ Ben Isau báale à mò à dààle à mléa, à wo dà à gàn à lé pèa, ben aš ó dò. ⁵ Isau wéé sè à nōgbéñó è kōn néno, ben à bë: Déñó bé wà kúnyo kè? Yakubu wèàla à bë: Né kè Luda ma gbaanóme. ⁶ Ben nōgbē zíkéri pìno sòñzi kōn n̄ néno aš kùe. ⁷ Ben Lea kōn a néno sòñzi dō aš kùe. Beee gbéra Yusufu kōn Raselio sòñzi aš kùe. ⁸ Isau bë: Pó kè ma dańle kènó dë diamé? Yakubu wèàla à bë: Le ma n pønnaa e yánzime. ⁹ Isau bë: Ma gbé, ma póno móma, ñgõ n póno kúna. ¹⁰ Ben Yakubu bë: Au! Nyá nna! Tó ma n pønnaa è, n̄ ma gba sí, zaake wa wéesikõlena kèmè lán wéesikõlena kōn Ludao bàme, ben n gbääke kpàmazi. ¹¹ Ñ gbaa kè ma moonnee sí, zaake Luda aubarika dàmagu, pókee e kësamaro. Lemé à nàkõræa le, ben à sì.

¹² Ben Isau bë: Wà da zén wà tá. Mé gányo. ¹³ Ben à wèàla à bë: Ma dii, n̄ dō kè néno gbää víro, ben má sãa kōn zùne bòrñó vñ. Tó wa tá gbääa ò guró do, pókádeenó é gaga píngime. ¹⁴ Ñ dòme aé ma dii, móma n zòbleri mégõ té póno kpée kōn néno busébusé ai mà mó mà n le Sei. ¹⁵ Isau bë: Mé ma gbékenó tónyo. Yakubu bë: À kè dea né ke le dò? Ñ tó mà n pønnaa e dii. ¹⁶ Zí beeéan Isau dà Sei zén. ¹⁷ Ben Yakubu gáa Suko. À bëe bò gwe, ben à lá kutaano dò pónone. Bee yánzi wà tó kpà guu pìne Suko.

¹⁸ Kè Yakubu sù kɔn Mɛsɔpɔtamiao, à kà wéte kè wè be Sɛkɛmu, Kanaa bùsun aafia, ben à bùra kè wéte pì sae. ¹⁹ À a bùrakae kii lù Sɛkɛmu de Amɔ nénɔa kondogi basɔoro. ²⁰ Gwen à sa'okii bòn, à tó kpàne Luda Isarailinɔ Luda.

34

Sɛkɛmu kusina Dinaa

¹ Lea nénɔgbɛ Dina kè à i kɔn Yakubuo bò à wéé kpáe bùsu pì nɔgbɛnɔzi. ² Kè bùsu pì kí Amɔ né Sɛkɛmu, Ivi borii à è, à à sè gbâaao, ben à dàeo. ³ À pɔɔ dɔ nɔkpare pìa à yezi, ben à yã nnannaa òne. ⁴ Ben Sɛkɛmu bè a denε: N nénɔkpare beeε wetemε mà sé. ⁵ Kè Yakubu mà wà a nénɔgbɛ kpε bò, à nénɔɔ kú sèn kɔn à pɔkâdeenɔ, ben à yìtε ai aɔ sù. ⁶ Ben Sɛkɛmu de Amɔ gâa à Yakubu le à yã pì one. ⁷ Kè Yakubu nénɔ bò sèn wà sù, ben aɔ yã pì mà gɔɔ. Aɔ nɔsε yàka aɔ pɔ fɛ maamaa, kè Sɛkɛmu wíyã kè Isarailinɔne yânzi, à dàe kɔn Yakubu nénɔgbɛo à yã kè de wà keroo kè. ⁸ Ben Amɔ bèñne: Ma né Sɛkɛmu pɔɔ dɔ a nénɔgbɛa. A yã nna. À à kpáa nɔɔ ũ. ⁹ Wà ledole kè wàgɔ wa nénɔgbɛnɔ kpâsâakɔa. ¹⁰ Àgɔ kúwao, wa bùsu kuu a pɔ ūmε. À vɛen àgɔ laa taan àgɔ tɔɔte vî. ¹¹ Ben Sɛkɛmu ò Dina de kɔn à dâgɔnɔnε à bè: À tó mà a pɔnnaa e. Pɔ kè a be mà kpáawa mé kpá. ¹² À anzureblebɔ lé dame bíta kɔn gbaanɔ paripari. Pɔ kè á ò mé kpá. À nénɔkpare pì kpáma nɔɔ ũ.

¹³ Ben Yakubu nénɔ wè Sɛkɛmu kɔn à de Amɔla kɔn mɔnafikio kè Sɛkɛmu n dâre kpε bò yânzi. ¹⁴ Aɔ bèñne: Wé fɔ wà beeε kero, wé fɔ wà wa dâre kpá

gɛfɔɔdeearo, zaake wíyāmɛ wa kiia. ¹⁵ Wé we a yāziro, séto à gɔ lán wapinɔ bà a gɔgbɛnɔ bångu kɛ n̄ píngi. ¹⁶ Tó a bångu kɛ, wé wa néno kpāsāawa wé a néno sé nɔɔ ū. Wégɔ kúao, wé gɔ borí dɔnkɔnɔ ū. ¹⁷ Mɔde tó ée we wa yāziro, tó ée bångu kero, wé wa däre sé wà támoe. ¹⁸ Yã pì kɛ Amɔ kɔn a né Sekemuone nna. ¹⁹ Gɔkpare pì yã pì gɔgɔ kpakpaa kɛ Yakubu néno gbɛ yã kànɛ yānzi. À bɛe vĩ deňla a de bɛdeenɔ té.

²⁰ Amɔ kɔn a né Sekemuo gàa n̄ wéte bɔilea, ben aɔ yã ò kɔn wétedeenɔ wà bɛ: ²¹ Gbɛ pìnɔ yâke vĩwaoro. Wà tó aɔgɔ kú wa bùsun aɔgɔ laa taa, zaake bùsu pì yàasa eé mówa. Wé n̄ néno gbɛnɔ sé wé wa néno kpámma. ²² Gbɛ pìnɔ sɔ é we wàgɔ kúwao le wà gɔ bori dɔnkɔ ūro, séto èe kɛ wa gɔgbɛ píngi bångu kɛ lán n̄ bà baasiro. ²³ Aɔ pɔkâdeenɔ kɔn n̄ auzikinɔ kɔn n̄ zùnɔ píngi é gɔ wa pó ūroo? Wà weńne le aɔgɔ kúwao. ²⁴ Wéte pì deenɔ Amɔ kɔn a né Sekemuo yã mà, ben aɔ gɔgbɛnɔ bångu kɛ n̄ píngi.

²⁵ À gurɔ aagɔdee zĩ, kɛ aɔ kú kɔn wāwāao aɔ kú kɔn yâke laasuuro, Yakubu né gɔɔn plaaanɔ Simeɔ kɔn Levio, Dina vlinɔ, aɔ baade a fɛedaa sè aɔ sì wéte aɔ gɔgbɛnɔ dède n̄ píngi. ²⁶ Aɔ Amɔ kɔn a né Sekemuo dède, ben aɔ Dina sè aɔ bɔò Sekemu kpén aɔ tào. ²⁷ Wétedeenɔ dëdëna gbéra Yakubu néno mò wà wéte pɔnɔ nàkɔa kɛ wà wí dà n̄ därea yānzi. ²⁸ Aɔ n̄ sääanɔ kɔn n̄ blènɔ sèe kɔn n̄ zùnɔ kɔn n̄ zaakinɔ, pó kɛ aɔ kú wéte guunɔ kɔn pó kɛ aɔ kú n̄ buraanɔ píngi. ²⁹ Aɔ n̄ auzikinɔ sèe píngi kɔn n̄ néno kɔn n̄ nogbɛnɔ kɔn pó kɛ kú n̄ bœeno píngi.

³⁰ Ben Yakubu bɛ Simeonɛ kɔn Levio: A sumɛ yã

zaaao. Kanaano kōn Perizino kōn bùsu kékii borí pāndeno égō ye ma káziro. Lán wá pariro nà, tó aá lìgawazi, tó aá siwagu, aáé ma dē kōn ma boriinoo píngime. ³¹ Ben aá wèàla wá bë: Ké à wa dâre dìe kaarua ū, beee maan gweó?

35

Luda aubarikadana Yakubun Beteli

¹ Luda bë Yakubun: N fée n tá Beteli n vée gwe. N ma gbägbäkii bo gwe, zaake ma bø ma mɔnzi gwe guroo kë néé bàa lee n vliné. ² Ben Yakubu bë a bedeenoo kōn gbë kë aáo kúonoo n píngi: À bori zítóno tää kë á vliné kwéé à zú o à a pókásaanoo lendee kpá. ³ Wé fée wá tá Beteli. Mé Luda gbägbäkii bo gwe, zaake à dòmale ma nawéakéguroo, ègō kúmao guu kë ma gaan píngi. ⁴ Ben aá bori zítóno tää kë aáo vliné kpàa kōn swái kë aáo danano, ben à pó píno vlii gbí lí gbáru Sékemu sae. ⁵ Ké Yakubu kōn a néno dà zén, Ludaaa tò vña wéte kë kú n saenoo deenoo kù maamaa, ben aá gbëkee e péenziro. ⁶ Ben Yakubu kōn gbë kë aáo kúonoo n píngi kà Luzu kë wé be tia Beteli, Kanaa bùsun. ⁷ À sa'okii bò gwe, ben à tó kpà guu píne Beteli Luda, zaake gwen Luda bò à mòzin guroo kë èe bàa sii a vliné. ⁸ Debora kë dë Rebeka gwàri ū yáa gà gwe, ben wá à vlii gbí lí gbáru Beteli sae. Ben wá tó kpàne Ùodolizi.

⁹ Luda bò à mò Yakubuzi dò à suna kōn Mesopotamiao gbéra, à aubarika dàn ¹⁰ à bë: N tón Yakubu, mòde weé benne Yakubu dòro, sé Isaraili. Leme à tó kpàne Isaraili le. ¹¹ Luda bène dò: Luda Gbääpingiden ma ū. Àgō né ii àgō kaara. Borii é

bɔ n kiia kɔn bori pariinɔ dɔ, n bori kenɔ égɔ dε kínancɔ ũ. ¹² Mé bùsu kè má kpà Ibraï kɔn Isaakuoa kpámma kɔn n boriinɔ n gaa gbéra. ¹³ Ben Luda fée à bò guu kè à yã ònen. ¹⁴ Yakubu gbè pèe guu kè Luda yã ònen dɔngupɔ ũ. À í tɔa à nòsi kùa. ¹⁵ Ben Yakubu tó kpà guu kè Luda yã ònen pìnè Beteli.

Raseli kɔn Isaakuo gaa

¹⁶ Ben aɔ fée Beteli wà dà zén. Kè aɔ kà kii kɔn Eflatao, Raseli né'igurɔɔ kà, ben né'i i kès zí ũ. ¹⁷ Né'iwāwāa à kù gbāa, ben nésseeri bènè: Nton vĩa kero, n négbē ì dɔ. ¹⁸ Raseli gbāa vĩ dɔro èe gaa, ben à tó kpà a né pìnè Benoni, ben à de tó kpàne Beyāmi. ¹⁹ Kè Raseli gà, wà à vñi Eflata kè wè be tia Betelemu zén. ²⁰ Yakubu gbè dɔngupɔ pèe à miraa. Raseli mira gbè pì kú gwe ai kɔn a gbàao.

²¹ Isaraili èara à dà zén, ben à bùra kàe sädārinɔ gugwagba ae. ²² Gurɔɔ kè à kú bùsu pìn Rubeni giàa à dàe kɔn Bilao, Yakubu nɔ yìgisai, ben Yakubu yã pì mà.

Yakubu négbēnɔ ì mèn kuri aweeplaa. ²³ Lea négbēnɔn yè: Yakubu daudu Rubeni, Simeɔ, Levi, Yuda, Isaka kɔn Zebulunio. ²⁴ Raseli nénon Yusufu kɔn Beyāmio ũ. ²⁵ Raseli zíkeri Bila nénon Dani kɔn Nafatalio ũ. ²⁶ Lea zíkeri Zilipa nénon Gada kɔn Asao ũ. Négbē kè wà n í kɔn Yakubuo Mesɔptamianɔn gwe.

²⁷ Ben Yakubu kà a de Isaaku kiia Mamare. À kú Kiriataba kè wè be tia Èblɔnu sae, guu kè Ibraï kɔn Isaakuo vèen. ²⁸ Isaaku kà wè bakéndo ²⁹ à zi kù kótokoto, ben à gà à kà a gbēnɔla, ben à nénon Isau kɔn Yakubuo à vñi.

36

Isau boriinɔ

¹ Isau kè wè bene dɔ Edɔmu boriinɔ yān yɛ. ² Isau Kanaa nɔgbɛnɔ sè, Iti bori Elɔni né Ada kɔn Ivi bori Ana né ɔɔlibama, Zibɛɔ dioo. ³ À Sumaila né Basɛma, Nebayo dāre sè dɔ. ⁴ Ada Elifaza io, ben Basɛma Rueli i. ⁵ ɔɔlibama Yeusu kɔn Yalamuo kɔn Korao i. Isau négɔgbɛ kè wà ní Kanaa bùsunɔn gwe.

⁶ Isau a nɔɔnɔ sèe kɔn a négɔgbɛnɔ kɔn a nénɔgbɛnɔ kɔn a bɛdeenɔ ní píngi kɔn a pɔkâdeenɔ kɔn a auziki kè à è Kanaa bùsunɔn píngi, ben à gàa Sei bùsun à zâ kû kɔn a dāaro Yakubuo, ⁷ zaake aɔ auziki bíta bé à tò aɔé fɔ wàgɔ kú kɔoro. Bùsu kè aɔ kún e móñmaro, kè aɔ pónɔ pari yānzi. ⁸ Isau vɛe Sei gusisideen kè wè be tia Edɔmu.

⁹ Isau kè de Edɔmuno dezi káaku ū boriinɔn yɛ. ¹⁰ Isau négɔgbɛnɔ tón yɛ: Ada né Elifaza kɔn Basɛma né Ruelio. ¹¹ Elifaza négɔgbɛnɔn Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kɔn Kenazio ū. ¹² Elifaza nɔ yìgisain Timina ū. Àmbe à Amaleki io. Isau nɔ Ada dionɔn gwe.

¹³ Rueli négɔgbɛnɔn yɛ: Naata, Zera, Sama kɔn Mizao. Isau nɔ Basɛma dionɔn gwe.

¹⁴ Isau nɔ Ana né ɔɔlibama, Zibɛɔ dioo négɔgbɛnɔn yɛ: Yeusu, Yalamu kɔn Korao.

¹⁵ Isau bori kínanɔn yɛ: Isau daudu Elifaza bori kínanɔn Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu kɔn Amalekio ū. Elifaza bori kínanɔ, Ada dionɔn gwe. Aɔ kú Edɔmuno bùsun.

¹⁷ Isau né Rueli bori kínanɔn yɛ: Naata, Zera, Sama kɔn Mizao. Rueli bori kínanɔ, Basɛma dionɔn gwe. Aɔ kú Edɔmuno bùsun.

¹⁸ Isau nō ɔɔlibama bori kínanōn yè: Yeusu, Yalamu kōn Korao. Ana né ɔɔlibama dionōn gwe.
¹⁹ Isau kè wè bene dō Edōmu négōgbēnōn gwe, à bori kínanōn gwe.

Sei boriiñ

²⁰ Sei, Ori borii kè kú Edōmuno bùsun zaa káaku négōgbēnōn yè: Lotana, Sobala, Zibeõ, Ana, ²¹ Disõ, Ezra kōn Disão. ²² Lotana négōgbēnōn yè: Ori kōn Omamuo. Lotana dāren Timina ū. ²³ Sobala négōgbēnōn yè: Alavā, Manaa, Ebala, Sefo kōn Onamuo. ²⁴ Zibeõ négōgbēnōn yè: Aya kōn Anao. Ana pì bé à bò bia wāaa zaa gbáan guroo kè èe a de zaakin dāa. ²⁵ Ana négōgbēn Disõ ū, à nénogbē sõ ɔɔlibama. ²⁶ Disõ négōgbēnōn yè: Emedã, Esebã, Itirana kōn Keranao. ²⁷ Ezra négōgbēnōn yè: Bilana, Zavā kōn Akanao. ²⁸ Disã négōgbēnōn yè: Uzu kōn Aranao.

²⁹ Ori bori kínanōn yè: Lotana, Sobala, Zibeõ, Ana, ³⁰ Disõ, Ezra kōn Disão. Ori bori kínano kōn n̄ borii kè aõ kú Sei bùsunnōn gwe.

³¹ Kína kè aõ kí blè Edōmuno bùsun Isarailinō kínano ãanōn yè. ³² Beø né Bela, Dinaba gbē bé à kí blè Edōmu káaku. ³³ Kè à gà, ben Zera né Yobabu, Bozora gbē kí blè à gẽe ū. ³⁴ Kè à gà, ben Temana bùsu gbē Usamu kí blè à gẽe ū. ³⁵ Kè à gà, ben Bedada né Adada, Avi gbē kí blè à gẽe ū. Àmbe à zì blè Midiänõa Mɔabuno bùsun. ³⁶ Kè à gà, ben Masareka gbē Samala kí blè à gẽe ū. ³⁷ Kè à gà, ben Reobo kè kú Yuflati saë gbē Saulu kí blè à gẽe ū. ³⁸ Kè à gà, ben Akabo né Baali Ana kí blè à gẽe ū. ³⁹ Kè à gà, ben Pau gbē Adada kí blè à gẽe ū. À nɔɔ tón Metabeli, Mataredi néme, Mezaba dio.

⁴⁰ Isau borí kínancón yé kōn ní bùsun: Timina, Alava, Yeté, ⁴¹ Ojolíbama, Ela, Pino, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kōn Iramuo. Edomun: kínancón gwe wéte kōn wéteo bùsu kē aō vèen. Isau kē dē Edomun: dezi ū boríin: gwe.

37

Yusufu nana'ona

¹ Yakubu kú Kanaa bùsun guu kē a de vèen.
² Yakubu boríin: yān yé. Yusufu né gōkparemē. À wé géró awéplaadee guu kē èe sāancón dāa kōn a vlin:, à de nōon: Bila kōn Zilipao nén:, ben à dà zaaa kē aō kē komotó kē a denē. ³ Isaraili ye Yusufuzi dē a né kpaaan:la kē à à i a zikū guu yānzi, ben à utagyaba zón:ne. ⁴ Kē à vlin: è ní dee ye Yusufuzi dēníla, ben aō zàn aōwé we wà yā nnaa ooro.

⁵ Yusufu nanaa ò, ben à tōkē a vlin:ne, ben aō èara wà zàn dē zi pól:a. ⁶ À béríne: À nanaa kē má ò ma. ⁷ Má è wée ése yiyii bura, ben ma ése bakaa fée à zé. A pón: ligazi, ben aō nàene. ⁸ Ben à vlin: bérne: Né kí blewan yó? Né gbáaa blewan yó? Ben aō èara wà zàn dē yā pól:a nanaa kē à ò pí yānzi.

⁹ Yusufu èara à nanaa ò dō, ben à tōkē a vlin:ne à bér: Ma èara ma nanaa ò dō. Má è fántē kōn móvurao kōn sōsōne mèn kuri awéedoon: e naeemē. ¹⁰ À nanaa pì tōkē a denē dō, ben à de pàataa à bér: Nana kpáree takan ní ò lée? Mapi kōn n dào kōn n vlin:, wé mō wà kúe n aen yó? ¹¹ À vlin: nòsegjaaancón kpáo. À de sō nanaa pì yā kúna a nòsé guu.

¹² À v̄lin̄o ḡaa n̄ de sāan̄ dā Sekemu. ¹³ Ben Isaraili b̄e Yusufun̄: N̄ v̄lin̄o e sāa dāa Sekemu. M̄é n̄ z̄i n̄ kiia. À w̄èàla à b̄e: Ma yāa. ¹⁴ Ben à b̄ene: N̄ gá n̄ n̄ v̄lin̄o gwa kōn̄ sāan̄, tó aōo aafia. N̄ eara n̄ sum̄ kōn̄ aō baaruo. Ben à à gb̄are, à b̄ò Ebl̄nu guzuren à ḡaa Sekemu. ¹⁵ Èe lik̄aa z̄ōo s̄en̄, ben ḡgb̄e ke dààl̄e à à là: Bón̄ n̄éé w̄etee? ¹⁶ À w̄èàla à b̄e: M̄é ma v̄lin̄o w̄etee me. Tó n̄ n̄ sādākii d̄ō, n̄ om̄. ¹⁷ Ḡgb̄e p̄i b̄e: K̄e aō b̄ò gura k̄e, má mà aō b̄e w̄ée gaa Dotāme. Ben Yusufu p̄eéñzi à n̄ lé Dotā.

¹⁸ K̄e aō à è kāaa, ai àḡo gá ká n̄ kiia, aō lé kpàk̄os̄zi wà b̄e wà à d̄e. ¹⁹ Aō b̄ek̄o n̄: À gwa, nana'ori e m̄oo kāaa. ²⁰ À tó wà à d̄e wà à zu l̄oḡo k̄en̄ doke guu, wé be n̄òb̄o p̄as̄i b̄é à à d̄e à sò. Endē wé e lán à nanaan̄ é m̄ì d̄e n̄. ²¹ K̄e Rubeni yā p̄i mà, à yezi à à m̄ì sí, ben à b̄e: Wàton à d̄ero, ²² àton aru b̄aro. À à zu l̄oḡo k̄ekiin gbáan k̄e. Àton à d̄ero. Rubeni òníne le, k̄e à yezi à à m̄ì sí à à kpá a dea yānzime. ²³ K̄e Yusufu k̄a a v̄lin̄o kiia, aō à uta b̄ò, à utagyaba maaa p̄i. ²⁴ Ben aō à s̄e wà à zù l̄oḡo p̄in̄. L̄oḡo p̄i da korime à í v̄iro. ²⁵ Ben aō v̄éé w̄ée p̄o blee. K̄e aō w̄éé s̄e, aō Sumaila bori laatarin̄o è, aō b̄ò Giliada bùsun aōj̄e gaa Igipiti. Aō lakumin̄o dò p̄ón̄ kōn̄ lí'ō ez̄eo kōn̄ lí'ō gū nnannaaao s̄ena. ²⁶ Ben Yuda b̄e a gb̄en̄n̄: Tó wa wa dāaro d̄e, ben wa à ḡe ùt̄e, b̄ó àren wé ee? ²⁷ À tó wà à yā Sumaila borii p̄in̄o. Wàton à d̄ero, wa dāaronloo? Wa aru dōnk̄om̄e. Ben à gb̄en̄ à yā mà. ²⁸ K̄e Midiā laatari p̄in̄o e m̄oo ḡe z̄éla, ben aō Yusufu ḡà wà b̄ò l̄oḡo, aō à yā Sumaila borii p̄in̄o kondogi baro, ben wà tào Igipiti.

²⁹ K̄e Rubeni m̄ò l̄oḡo p̄i kiia, èe Yusufu e gwe d̄oro,

ben à a pókásānɔ́ gá à kéké, ³⁰ ben à gáa a dāaronɔ́ kiia à bë: Né pì kú gwe dɔro. Mé gá má kōn beeēo? ³¹ Añ blèkoffi kù wà dè, ben añ Yusufu uta pì sè wà màe à aru guu. ³² Ben añ à utagyaba pì sè wà gáao n̄ dene añ bë: Pó kë wá èn yé. N né utan yó, ke à pónlo? ³³ À dž, ben à bë: Ma né utame, nòbɔ́ pásí bé à à sò. Waiyoo, wà ma né Yusufu kàsákàsákɔ́mɛ. ³⁴ Ben à a utadaa gá à kë à pókásāa sè à dà, ben à a né pì sósobi kë gikena. ³⁵ À négɔ́gbénɔ́ kōn à nénɔ́gbénɔ́ mò à làakari kpáene n̄ píngi, mòde à gi a làakari kpáezi à bë: Mégɔ́ ma né pì gè óó dɔ́ome ai mà gá táo à kiia gèwāan. Ben èe sósobi óó dɔ́ a né pì yā musu.

³⁶ Midiā pìnɔ́ sɔ́ Yusufu yá Pɔtifaa Igipiti. Fili'auna ìba kemɛ, àmbe à dogarinɔ́ gbénsi ū.

38

Yuda kōn Tamao

¹ Zí beeēa Yuda bò a gbénɔ́ kiia à gáa à v̄ee Adulamu gbé kë wè benɛ Ira be. ² Gwen à dàkɔ́rɛ kōn Kanaa bùsu gbé kë wè benɛ Sua nénɔ́gbéo, ben à à sè nɔ́ ū. ³ À nò sì à né i gɔ́gbé ū, ben à tó kpàne Σε. ⁴ À èara à nò sì dɔ́ à négɔ́gbé i, ben à tó kpàne Ona. ⁵ À èara à négɔ́gbé i dɔ́, ben à tó kpàne Sela. Gurɔ́ kë à né pì i, à kú Kezibimɛ.

⁶ Ben Yuda nɔ́gbé kë wè benɛ Tama sè a daudu Σεnɛ. ⁷ Σε kë Diine zaa, ben à à dè. ⁸ Ben Yuda bë Onanɛ: N n v̄li gyaanɔ́ sé n̄ borii kë n v̄linɛ, lán wè kë nà. ⁹ Kë Ona dɔ́ kë né kë é i kōn a v̄li gyaanɔ́o égɔ́ de a borii ūro, tó à dàeo ben à yezi a zǐnda e, è à gɔ́gbé pó kwéɛmɛ, le àton borii kë a v̄linero yānzi. ¹⁰ Yā kë èe kεɛ pì kë Diine zaa, ben à à dè dɔ́. ¹¹ Ben

Yuda bè a né gyaanɔ̄ Tamanɛ: Ñ gá ñgɔ̄ gyaanɔ̄ blee n de be ai ma né Sela ìsi kũ. Zaakɛ èe daa Sela é ga lán a v̄inɔ̄ bàmɛ. Ben Tama gàa à v̄ɛɛ a de be.

¹² Kè à gurɔ̄ gì kè, ben Yuda naɔ̄ gà. Kè à nɔ̄sɛ kpàɛ, à dà zén èe gaa a sâkâkɛ̄erinɔ̄ kiia Timina kɔ̄n a gbɛnna Irao. ¹³ Ben wà à baaru kpà Tamanɛ wà bè: N zã de e gaa Timina a sâanɔ̄ kâ kɛ̄. ¹⁴ Ben à a gyaanɔ̄bleponɔ̄ bò à pódangân sè à kù a uua, ben à gàa à v̄ɛɛ Enaimu b̄ilea Timina zén. Zaakɛ à è Sela bíta kũ, wèe à kpáa nɔ̄ ūro. ¹⁵ Kè Yuda à è, ben à à dìɛ kaarua û kè à pó kù a uua yānzi. ¹⁶ Ben à sɔ̄zi zé sae à bè: Ñ tó mà daenyo. Èe à dɔ̄ a né gyaanɔ̄ ūro. Ben nɔ̄gbɛ pì bè: Tó n daemao, bón né kpámaa? ¹⁷ À wèàla à bè: Mé ma kpàsa blène mèn doo kpâsannɛ. Ben à bè: Ñ tɔ̄ba diemɛ ai ñgɔ̄ gaa kpâsâ. ¹⁸ Ben à à là à bè: Bó tɔ̄bañ mé diennɛɛ? A bè: Ñ n sèedakebɔ̄ kɔ̄n a bào kɔ̄n gò kè ñ kūnao kpâma. Ben à kpâa à dàeo à nò dòn. ¹⁹ Ben nɔ̄gbɛ pì fèe à tà be à a pódangân bò à a gyaanɔ̄bleponɔ̄ sè à dà. ²⁰ Yuda a gbɛnna Adulamu gb̄ zì kɔ̄n blèneo à tɔ̄ba boo nɔ̄gbɛ pì kiia. Kè à kà, èe à ero. ²¹ Ben à gwedeeno lala à bè: Kaarua kè kú Enaimu zé sae kè yâ kú máa? Aɔ̄ wèàla wà bè: Kaarua kee kú kèro fâ! ²² Ben à èara à tà, à bè Yudanɛ: Méé à ero. Gwedeeno bè wà kaarua ke dɔ̄ gwe yâ sero. ²³ Ben Yuda bè: Àgɔ̄ pɔ̄ pìnɔ̄ kūna. Wé tó gbɛnɔ̄ wa yâa dɔ̄ro. Ma n zì kɔ̄n blè pìo, néɛ à ero.

²⁴ Mɔ̄ aagɔ̄ gb̄era wà mò wà ò Yudanɛ wà bè: N né naɔ̄ Tama kaarua kà, ben à nò sì a pâpâkɛna pì guu. Yuda bè: À bɔ̄o wà té sɔ̄a. ²⁵ Kè wèe bɔ̄o bàazi, à lèkpâsâ kè a zã denɛ à bè: Gb̄ kè pɔ̄ kèkiinɔ̄

vīl bé à nò dòmagu. Nè sèedakébō kōn a báo kōn gó kékíio gwa, tó ní à de dō. ²⁶ Yuda pó pínō dò, ben à bē: Nògbé pí yā nna démala, zaake méé à kpá ma né Selaaro. Yuda e daeo dōro. ²⁷ Ké à kà né'ina, à mò à lè sikānō bē wà kú à gbéee guu. ²⁸ Gurō ké èe né ii, a ëgbéendoo ḥ bò, ben néseeri wō tēaa dòa à bē: Né kékii bē à bò kákau. ²⁹ Ké né pí a ḥ sòkpa, ben né plaadee bò, ben nògbé pí bē: N bò bùime fá! Ben wà tó kpàne Pérezzi. ³⁰ Beeee gbéra ké à gbéendoo ké wà wō tēaa dò à ḥa bò, ben wà tó kpàne Zera.

39

Yusufu kōn Pötifa naō

¹ Ké Sumaila boriinō kà kōn Yusufuo Igipiti, ben Igipiti gbé Pötifa à lùmáma. Fili'auna iba kemé, àmbe à dogarino gbénsi ū. ² Dii kú kōn Yusufuo à à dákōrē kōn mìnnaao. À kú a dii Igipiti gbé pí be. ³ Ké à dii pí è Dii kúo ègō à dákōrē kōn saao yā ké èe keenō guu píngi, ⁴ ben Yusufu à pónnaa è. Pötifa à dìe a bégwari ū à pó ké à vīnō nàne a ɔzí píngi. ⁵ Zaa gurō ké à à dìe a bégwari ū, Dii aubarika dà à beeën Yusufu yānzi. Dii aubarika dà pó ké de à pó ūnunō píngi, be pónō kōn bura pónō mámmam. ⁶ Ben Pötifa a pó píngi nà Yusufune a ɔzí. À bá kú yâkeoro, tó èe ke póblee baasiro. Yusufu sō né gō òwazimé, ben à zéna maa.

⁷ Zíkea Yusufu nii gë a dii naōgu, ben à béné: N daemao. ⁸ Ben à gì à bē: N gwa, ma dii bá kú yâkeo ua ké guu dōro, à pó ké à vīnō nàme ma ɔzí píngi. ⁹ À gbääa démala ua ké guuro, èe gímé kōn pókeoro, sé mpi, ké ní de à nō ū yānzi. Mé fō mà yā zaa beeë taka ke mà durun ke Ludanero. ¹⁰ Baa ké nògbé pí

ègō oone baabore, èe we à dàεoro, à yezi àgō kúo sero.

¹¹ Z̄ke a Yusufu ḡkpén a z̄i ke, à m̄j à l̄e ua z̄ik̄eri kee kú kpé guuro. ¹² Ben n̄ogbē p̄i à k̄u a utaa à b̄e: N̄ daεmao. Ben Yusufu a uta t̄one gwe à b̄aa l̄e à b̄ò b̄aazi. ¹³ K̄e n̄ogbē p̄i è à a uta t̄are à b̄aa l̄e à b̄ò b̄aazi, ¹⁴ ben à ua z̄ik̄erino s̄isi à b̄éñne: À gwa, wà m̄jwe k̄n Eberuo, ben èe d̄k̄ewao. À ḡemazi à daεmao, ben ma wii l̄e. ¹⁵ K̄e à m̄à ma wiii d̄awa, ben à a uta t̄o kaεna ma sae à b̄aa l̄e à b̄ò b̄aazi. ¹⁶ Ben n̄ogbē p̄i uta p̄i k̄ae a sae ai Yusufu dii sù, ¹⁷ ben à b̄éñne: Eberu z̄ò k̄e n̄ suowe d̄k̄emao à ḡemazi. ¹⁸ K̄e ma wiii d̄a, ben à à uta t̄o kaεna ma sae à b̄aa l̄e à b̄ò b̄aazi. ¹⁹ K̄e n̄ogbē p̄i yā p̄i ò a z̄an̄e à b̄e, lán n̄ z̄ò k̄eme nàn gwe, ben Yusufu dii p̄o f̄e maamaa. ²⁰ Ben à b̄e wà Yusufu k̄u wà à da kpésiaan, guu k̄e kína pisinan̄o káen, ben à gur̄plaa k̄e gwe.

²¹ Baa k̄n bee eo Dii kúo à gb̄ek̄ee k̄ene à t̄o à yā k̄a pisinan̄o d̄akparin. ²² Ben d̄akpari p̄i pisinan̄o nà Yusufune a ozi n̄ píngi, wè yâke ke à sairo. ²³ Pisinan̄o d̄akpari p̄i b̄à ègō kú Yusufu yâoro, k̄e Dii kúo yânzi, ben ègō à daakōr̄e k̄n saao yā k̄e èe k̄ee guu píngi.

40

Yusufu pisinan̄o nana b̄ok̄tena

¹ Bee gbera Igipiti kí Fili'auna w̄ekpaateri k̄n a buredik̄erio taari k̄ene. ² À p̄o f̄e a iba ḡs̄on plaaa p̄in̄zi, à w̄ekpaateri kí k̄n à buredik̄eri kí. ³ Ben à n̄ ká kpésiaan a dogarino gb̄ensi be, kpé k̄e wà Yusufu dà. ⁴ Dogarino gb̄ensi p̄i Yusufu d̄i àgō n̄ gwaa, ben aõ gur̄plaa k̄e kpé p̄in gwe.

⁵ Gwāavī dōnkōa Igipiti kína wēkpaateri kōn buredikeri plo nanaa ò n̄ gōn plaaa n̄ pingi, baade kōn a pōo kōn a bōkōtenao. ⁶ Kè Yusufu mō n̄ gwa kōngō, à è aō uu sisi. ⁷ Ben à n̄ lá à bē: Bó yā bé à tō a uu sisina gbāa? ⁸ Aō wēala wà bē: Nanaan wá ò, gbēkee kú kē kē à bōkōtena owero. Ben à bēné: Luda bé à nana bōkōtena vīroo? À a nanaa pīnō omē mà ma. ⁹ Ben wēkpaateri kí a pō òne à bē: Ma nanaa guu ma geepi lí è ma sae. ¹⁰ Geepi lí pì gā aagōmē. À lá bō à vú kē à né i à mà. ¹¹ Má Fili'auna togo kūna, ben ma geepi bēe pīnō sē má fē à togoo pì guu má kpāa. ¹² Yusufu bēne: Nanaa pì bōkōtenan yè. Lígā aagō pīnō né gurō aagōmē. ¹³ Gurō aagō gbera Fili'auna é n̄ mì sí. Eé eara à n̄ da n̄ zīi guu, né eara n̄gō geepiwēe bōnē lán neégō kēe nà yā. ¹⁴ Tō yā bōnyo nna, n̄ tō ma yā gō dōngu. N̄ gbēkēe kēmē n̄ ma yā o Fili'aunane le à ma bō kpésiaa kē guu. ¹⁵ Zaake wà ma kū kpāi zaa Eberu bùsun, ben baa Igipiti kē mēe yāke kē à kà wà ma da wēe kē guuro.

¹⁶ Kè buredikeri kí è Yusufu nanaa pì bōkōtena bō kōn wēkpaaterio nna, ben à bēne: Ma nanaa guu sō má è má buredi sena gbíi aagō dikōana. ¹⁷ Gbíi kē kú musu, buredi borí parii kē má kē Fili'aunane ká à guu, ben bāancō e blee ma musu. ¹⁸ Yusufu bēne: À bōkōtenan yè. Gbíi aagō pīnō gurō aagōmē. ¹⁹ Gurō aagō gbera Fili'auna é n̄ mì zī à n̄ logo lía, bāancō é n̄ ble.

²⁰ À gurō aagōdee sō Fili'auna igurō làa kōkōmē, ben à pōblee kē a ibancōne. À wēkpaateri kí kōn buredikeri kí o bōe kpén a ibancō wāa. ²¹ Ben à eara à wēkpaateri kí dà a zīn à eara à gō i bōcare.

²² Ben à burédikeri kí lògo lía lán Yusufu nanaanɔ bɔkɔt̄ena òníne nà. ²³ Yusufu yã e dɔ wékpaaterikin dɔro, à yã sãn.

41

Yusufu Fili'auna nana bɔkɔt̄ena

¹ Wè plaa papana gbéra Fili'auna nanaa ò, à è á zéna Nili léa. ² À è zùda maa mèkpananɔ bɔe swaa pì wèen mèn swéplaa aɔœ sè blee tafe guu. ³ Ben à zùda yãyãna wòzɔgɔwɔzɔgɔnɔ è mèn swéplaa dɔ. Aɔ bɔ swawéen wà tè à káakupɔnɔ kpèe aɔ zè n̄ sae swa léa. ⁴ Ben zù yãyãna wòzɔgɔwɔzɔgɔ pìno zù maa mèkpana pìno mòmɔ, ben Fili'auna vù.

⁵ À éara à ii ò, ben à nanaa ò dɔ. À è ése sáko maa wéedee pìa ése lí dɔnkɔá sáko swéplaa. ⁶ Ben à ése sáko wéé wodowodoo kè lou'i kèsamámanɔ è, à pìa n̄ gbéra dɔ sáko swéplaa. ⁷ Ben ése sáko wéé wodowodoo pìno ése sáko maa wéedee pìno mòmɔ. Kè Fili'auna vù, à è nanaan á ò.

⁸ Kè guu dɔ, à kú bídi guu, ben à Igipiti màsokerinɔ kɔn wéezérinɔ sìsi n̄ pingi. À a nanaanɔ tɔkènn̄, mɔde aɔ gbékée e fɔ à à bɔkɔt̄ena ònero. ⁹ Ben wékpaateri kí fée à yã ò Fili'aunane à bë: Taari kè má kè yãa dòmagu gbâa. ¹⁰ Kí, n pɔ fè n zòblerinɔzi yã, ben n ma da kpésiaan n dogarinɔ gbënsi be ledo kɔn burédikerikio. ¹¹ Gwâavî dɔnkɔá wa nanaa ò, wa baade kɔn a pó kɔn à bɔkɔt̄enao. ¹² Eberu gɔkparé kee kúwao gwe, n dogarinɔ gbënsi zòme. Kè wa wa nanaanɔ tɔkènn̄, ben à wa baade pó bɔkɔt̄ena òne. ¹³ Yã pìno kè lán à òwe nà. N εara n ma da ma zlin, ben n burédikeri kí pì lògo lía.

14 Ben Fili'auna gbẽ zì wà Yusufu sísi, ben wà gãà wà à bò wèen kpakpaa. À mì bò à a pókãsãanç lìe, ben à gãà Fili'auna kiaa. **15** Ben Fili'auna bène: Ma nanaa ò, gbẽkee e fɔ à à bɔkɔtēna òmero. Má mà wà bè tó wà ònné, neè fɔ ñ à bɔkɔtēna oñne. **16** Yusufu bène: Èe ke mámbeero! Luda bé eé à bɔkɔtēna onnè, kí. **17** Ben Fili'auna bène: Ma nanaa guu má è má zena Nili léa. **18** Má è zùda maa mèkpana mèn sweeplaaanç bòe swaweeen aɔœ sè blee tafe guu. **19** Ben ma zùda pãndeno è dɔ mèn sweeplaa aɔ yãyãna wòzogowozog, méez zù yãyãna beeetakano e Igipiti kë zikiro. **20** Ben zùda yãyãna wòzogowozog pìno zù mèkpana káakupo mèn sweeplaaa pìno mómo. **21** Baa kë aɔ n mómo, aɔ gò yãyãna lán yãa bàme, gbẽke é dɔ kë aɔ n mómo sero. Ben ma vu. **22** Nanaa guu dɔ má è, ése sáko maa wéede pìa ése lí dɔnkɔa sáko sweeplaa. **23** Ben má è ése sáko teee wéé wodowodoo kë lou'i kësâmmanç pìa n gbera dɔ sáko sweeplaa. **24** Ben ése sáko wéé wodowodoo pìno ése sáko wéedee pìno mómo. Kë má ò mäsokerinçne, aɔ gbẽkee e fɔ à à bɔkɔtēna òmero.

25 Ben Yusufu bène: Kí, nanaa kë n ò pìno bɔkɔtēna dɔnkɔmè. Luda yã kë à yezi à këe ðɔbannemè, kí. **26** Zù maa mèn sweeplaaa pìno né wè sweeplaamè. Ése sáko wéede sáko sweeplaaa pìno sɔ wè sweeplaamè. Nanaa pìno bɔkɔtēna dɔnkɔmè. **27** Zù yãyãna wòzogowozog mèn sweeplaaa kë aɔ bòe wà tè à káakupo kpees pìno né wè sweeplaamè. Lemè ése sáko wéé wodowodoo kë lou'i kësâmmanç sáko sweeplaaa pìno de le dɔ. Beeenɔmè wè sweeplaaa kë dekaa é ká ū. **28** Lán má ònné nà tia,

kí, ma bè Ludaa e yã kè à yezi à këe ḥdɔɔannemë. ²⁹ Blëwëe égɔ di Igipiti gu píngia maamaa ai wè swëeplaa. ³⁰ Beee gbëra dekaa é ká ai wè swëeplaa, kāna gbääa pì yã é sã Igipitino. Dekaa pì é bùsu pì dë. ³¹ Dekaa kè eé mó pì égɔ pásí maamaa, kāna gbääa pì yã é dɔ gbëken dɔro. ³² Kí, kè gën plaan n nanaa pì ò, kè Luda bé à dìe yänzimë. Eé ke tiame, à seka vïro. ³³ Tia sa kí, ñ wéezëri ɔndɔdee wëte ñ dié àgɔ dë gbääadee ü Igipiti. ³⁴ Kí, ñ gbëno dié gbënsinɔ ü Igipiti aɔgɔ blëwëe sɔɔrodee kaakɔa wè swëeplaaa kè blëwëe égɔ din pì guu. ³⁵ Aɔé bleee kakɔa wè maaa kè èe mɔɔnɔ guu wà blëwëe ká dɔnɔ guu wéte kɔn wéteo kɔn n tɔo, aɔégɔ dãkpaa. ³⁶ Tó dekaa kè é kë wè swëeplaaa pì kà Igipiti, bleee pì égɔ dë pɔ zikana ü le dekaa pì tón Igipitino dëdëro yänzi.

Yusufu kíblena Igipiti

³⁷ Yã pì kë Fili'aunane kɔn a ìbanɔ ñ píngi, ³⁸ ben à bënnë: Gbë kèkii Luda Nini vñ. Wé gbëke e lán à bà dɔɔ? ³⁹ Ben à bë Yusufune: Lán Ludaa tò ñ yã beeeno dɔ píngi nà, wéezëri ɔndɔde kee kuu lán n bàro. ⁴⁰ Mbe négɔ dë ma ua gbënsi ü, ma gbëno égɔ mì siëenñe ñ píngi. Kpata bé é tó màgɔ dënla ado. ⁴¹ Ben à èara à bëne: Négɔ gbää vñ Igipiti bùsu gu píngia. ⁴² Ben à tânga sèedakebɔ bò a ɔneà à dà Yusufune a ɔneà, à babagaa uta dànë à vura kàmbëe dànë a waaa. ⁴³ À a sɔgoro plaadee kpàa tâa'obɔ ü, ben gbë kè aɔɔ dònë aenɔ ègɔ pataa: À kúe! À kúe! Leme Fili'auna tò Yusufu gbää vñ Igipiti bùsun le. ⁴⁴ À bëne dɔ: Mámbe Fili'auna, gbëke é fɔ à yäke ke Igipiti kè n lé saero. ⁴⁵ À tó kpàne Zafena

Panεa, ben à Eliopɔli wéte sa'ori Potifera nénɔgbɛ
Asena kpàa nɔɔ ũ.

⁴⁶ Gurɔɔ kè Yusufu zii sè Igipiti kí Fili'auna be, à wè baaakurime. Ben à bò Fili'auna kiia à gàa à lili ò Igipiti gu píngia. ⁴⁷ Kāna gbääa kuu ai wè swεεplaa, blewεε din maamaa. ⁴⁸ Ben Yusufu blewεε kè din Igipiti wè swεεplaaa pìnɔ kàkakɔa wéte kɔn wéteo pó zikana ũ, wéte píngi kɔn a buraa kè ligazinɔ pó. ⁴⁹ A blewεε kàkɔa bítabita lán ísiale bùsu'ãatẽ bà, ben wà zè à zaka lé yɔnnaa, kè weé fɔ wà à lé dɔro yänzi.

⁵⁰ Ai dekaa gɔ gá ká Yusufu naɔ Asena, Potifera né, négɔgbënɔ i mèn plaa. ⁵¹ Yusufu tó kpà a daudune Manase à bè: Ludaa tò ma de bεdeenɔ kɔn nawēa kè má kèo yã sàmagu píngi. ⁵² Ben à tó kpà à plaadeenε Eflaimu à bè: Ludaa tò ma gɔ nédee ũ bùsu kè wà wéé tåmaan.

⁵³ Kè kāna gbääa kè kú Igipiti wè swεεplaaa pì yãa, ⁵⁴ ben wè swεεplaaa kè dekaa é ká nàa lán Yusufu ò nà. Dekaa kà bùsu kɔn bùsuo píngi, mode blewεε di Igipiti gu píngiamε. ⁵⁵ Kè nɔaa gè Igipitinɔ píngi, aɔ wii lè Fili'aunane à póblee kpárrma. Ben à bεníne ní píngi: À gá Yusufu kiia à kε lán eé oare nà. ⁵⁶ Dekaa dà bùsu pila píngi, ben Yusufu dɔnɔ wèwε à blewεε yàya Igipitinɔa, kè dekaa pì gbää kù ní bùsun yänzi. ⁵⁷ Ben gbënɔ bò anduna gu píngia wà mò Igipiti blewεε lú Yusufua, zaakε dekaa gbää kù anduna guu píngimε.

42

Yusufu vlinɔ mona blewεε lú Igipiti

¹ Kè Yakubu mà blewee kú Igipiti, à bè a néñone: Égõ káe kè pãó? ² Má mà blewee kú Igipiti. À gá lúwe gwe, le wàton garo, wàgõ kuu aafia yänzi. ³ Ben Yusufu vñi gõn kurinõ gàa Igipiti blewee lú. ⁴ Yakubu e Yusufu dãaro Beyãmi zînyoro, zaake à bè: Wègõ dñro tó yã zaaa é à le. ⁵ Ben Isaraili né pìnõ gàa blewee lú kõn gbë pãndenõ, zaake dekaa pì kà Kanaa bùsun dç.

⁶ Yusufu bé à bùsu pì gbënsi ũ. Àmbe è blewee yá baade píngja. Ben à vñinõ mò wà kùene aõ n aë pèe tçtea. ⁷ Kè à a vñinõ è, à n dñ, ben à a zînda kèñne nibo ũ. Ben à yã òíne pâsîpâsî à n lá à bè: A bø máa? Aõ wèàla wà bè: Wa bø Kanaa bùsun wa mɔ blewee lúme. ⁸ Yusufu a vñinõ dñ, mɔde aõje à dñro. ⁹ Nanaa kè à ò yã n yã musu dñn, ben à bëñne: Gu'asiigwarinõn a ũ, a mɔ wa bùsu kësâkii gwame. ¹⁰ Aõ wèàla wà bè: Auo dii! N zòblerinõn wa ũ, wa mɔ blewee lúme. ¹¹ Dedñnkõdeenõn wa ũ wa píngi. Náanedeenõn wa ũ. Wapinõ n zòblerinõ, gu'asiigwarinõn wa ūro. ¹² Ben à bëñne: Egëëme! A mɔ wa bùsu asii dñme. ¹³ Aõ bè: Wapinõ n zòblerinõ, dedñnkõdeenõn wa ũ, wa gõn kuri awëeplaamë. Kanaa bùsu gbëñõn wa ũ. Wa dãaro gð be kõn wa deo, wa gbëndoo kuuro. ¹⁴ Ben Yusufu bëñne: Lán má òare nà, gu'asiigwarinõn a ũ. ¹⁵ Yã kè é tó mà a yâpuraa dñõn yè. Kõn Fili'auna kuunao é bøe këro, séto a dãaro pì mò kè baasiro. ¹⁶ À a gbëndoo zí à a dãaro sé, a gbë kpaaanõ é gõ kpésiaan kè, mé dñ tó a yã yâpuraame. Tó lenlo, kõn Fili'auna kuunao gu'asiigwarinõn a ũ. ¹⁷ Ben à n ká kpén ai gurõ aagõ. ¹⁸ À gurõ aagõdee zí à bëñne: Má Luda vñi.

À yã kè mé oaree ke, é bɔ aafia. ¹⁹ Tó náanedeenɔn a ũ, à a gbëndoo tó da kpén kè, a gbɛ kpaaanɔ é tá kɔn blewɛeo a bede nɔaderinɔnɛ, ²⁰ é εara à móme kɔn a dāaro pìo, mé dɔ kè a yã yápuraamɛ, weé a dëde dɔro. Ben aɔ wèzi le.

²¹ Aɔ békñe: Yápuraamɛ taarideenɔn wa ũ yã kè wá kè wa dāarone yã yänzi. Wá è gurɔ kè èe agbaa kpaawe, à kè wënda, ben wée à yã maro. Beee yänzin yã kè wa lezi. ²² Ben Rubeni bëhnɛ: Kè má òare àton yâke ke né pìnero, ée ma yã maro. À aru gëen Ludaal e boowa kè. ²³ Aɔ dɔ Yusufu e maaro, zaake kè èe yã ooñne, wèe lieeñneñmɛ. ²⁴ Ben à gù ñ kiia à gàa à ñ dò. Kè à sù, à yã òñne, ben à Simeɔ bò ñ guu à à yì ñ wáa. ²⁵ Yusufu bè, wà blëwëe káñne ñ sàkinɔ pa wà ñ baade ñ dane à pón wà zé kûsæ keñne. Kè wà kèñne le, ²⁶ aɔ ñ blëwëenɔ dì ñ zaakinɔnɛ, ben aɔ dà zén.

²⁷ Kè aɔ kà guu kè aɔœ iin, kè aɔ gbëndoo a sàki pòro le à pó kpá a zaakia, ben à a ñ è a sàki lén. ²⁸ Ben à bè a gbëññe: À ma sàki guu gwa, wà ma ñ sòkpame! Ben swɛ këngu, aɔ békñe kɔn luganao: Bó yän Ludaal këwe lee? ²⁹ Kè aɔ kà ñ de Yakubu kiia Kanaa bùsun, aɔ yã kè ñ lé tɔkèñne píngi wà bë: ³⁰ Bùsu gbënsi pì yã òwe pásipásí à wa diɛ gu'asiigwarinɔ ûmɛ. ³¹ Wa bène náanedeenɔn wa ũ, gu'asiigwarinɔn wa ûro. ³² Dedɔnkɔdeenɔn wa ũ, wa gɔññ kuri aweeplaamɛ, wa gbëndoo kuuro, wa dāaro gɔññ Kanaa bùsun kɔn wa deo. ³³ Ben bùsu gbënsi pì bëwe yã kè eé tó à wa dɔ náanedeenɔ ûun yè. À bë wà wa gbëndoo tóao, wà blëwëe sé wà táo wa bede nɔaderinɔnɛ, ³⁴ wà liara wà móare kɔn wa dāaroo, é dɔ sa kè gu'asiigwarinɔn wa ûro,

náanedeenon wa ū, é wa gbëndoo kpáwa, wé laa tá bùsu pìn.

³⁵ Kè aõe blewëe bœe ní sàkino guu, aõ baade a ccsiono è a pó guu. Kè aõ ní ccono è le, vña ní kú ní píngi kõn ní deo. ³⁶ Ben aõ de bénne: Á yezi mà gõ né sain yó? Yusufu kuuro, Siméo kuuro, ben á yezi à Beyämi síma dçó? Yã píngi e bccome zaame. ³⁷ Ben Rubeni bè a dene: Tó méé suonnero, ní ma négõgbë plaaano dede. N à kpáma, mé suonne. ³⁸ Ben Yakubu bè: Ma né é gáaoro, zaake à vñi dadõnkõdee gà, àmbe à gò ado. Ma zi kù. Tó yâke à lè tá kè ée oo guu, eé tó mà tá miran kõn pçsiaaomé.

43

Yusufu vñino eara à gana Igipiti kõn Beyämo

¹ Dekaa pásí kù Kanaa bùsun. ² Kè aõ blewëe kè aõ bòo Igipiti blè wà yâa, aõ de bénne: À eara à gá blewëe lú féte do. ³ Ben Yuda bène: Gõgbë pì òwe sânsâmmé à bè, tó wa dãaro kúwaoro, wé wéé sikõlero. ⁴ Tó né we wa dãaro gáwao, wé gá wà blewëe lúnne. ⁵ Tó néé we sôro, wé gáro, zaake gbë pì òwe, tó wa dãaro kúwaoro, wé wéé sikõlero. ⁶ Ben Isaraili bè: Býänzin a ïa dàmazi, kè á ò gbë pîne á dãaro vñi? ⁷ Aõ wèala wà bè: Àmbe à yã gbékawa kõn wa bëdeeno yão à bè: A de kuu ai tiaó? Á dãaro vñi? Yã beeeno musun wa weàla. Wá dõ yã eé be wà mò kõn wa dãaroon yó? ⁸ Ben Yuda bè a dene: N tó né pì gámao. Wé fée wà gá gõome, le wapino kõn mpio kõn wa néno tón gagaro yänzi, wégõ kuu aafia. ⁹ À gò ma yã üme. Ma a zïnda wèndi dìe à pó gëe ū. Tó méé suonne aafiaro, ma gõ n taaridee üme. ¹⁰ Tó

wée seka kε yāro, lε wa gaa gèn plaadeeo wa su.
 11 Ben a᷑ de bēnε: Tó lemε, à yā kékii kε. À wa bùsu p᷑ maaanɔ́ sée à ká a sàkinɔ́ guu à gá à gōgbē pì gba. À lí'ɔ́ ëzë sé fété kōn z'io fété kōn dò pónɔ́ kōn lí'ɔ́ gū nnannaaao kōn gòrɔ́ kōn sīo. 12 À gá kōn ɔ̄o leo plaa à ɔ̄o kè wà dàare a sàkinɔ́ guu sɔ̄kpańnε. Ke wà sàsān yá, á dɔ́ro. 13 À a dāaro sé à eara à gá gōgbē pì kiia. 14 Luda Gbāapingide tó gbē pì a wēnda gwa à a gbēndo kōn Beyāmio gbarε a᷑ suo. Mapi sɔ́, tó Luda ma nénɔ́ sìmame, à sìman gwe.

15 A᷑ p᷑ kε a᷑é gá wà à gbaa pìno sèe kōn ɔ̄o leo plaa kōn Beyāmio a᷑ fée wà gàa Igipiti, ben a᷑ gàa Yusufu kiia. 16 Kè Yusufu Beyāmi è ní té, à bē a begwarinε: N gá kōn gbē beeeno ma bε. N nòbɔ́ dε n̄ kékε, zaakε gbē pìno é p᷑ blemao fāantēamε. 17 Begwari pì yā kè Yusufu dàne kè à gàańyo à bε. 18 Kè wée gaańyo Yusufu bε lε, vĩa n̄ kū a᷑ bè: Ō kè wà dà wa sàkinɔ́ guu yā bé à tò wèe mɔ̄wao kè. A᷑ yezi wà léewa wà gbāaa mówe wà wa kūkū zònɔ́ ũ, wà wa zaakinɔ́ séeṁe. 19 Kè a᷑ kà Yusufu bε kpelle, a᷑ sɔ́ à begwari pìzi a᷑ bè: 20 Maree, n yā nna! Wa mɔ́ wà blewεe lú kè yā kákku. 21 Kè wa ka guu kè wé iin, wa wa sàkinɔ́ pòro, ben wa baade a ɔ̄o è a sàki lén papana. Ben wa su ɔ̄o pìo wa ɔz̄i. 22 Wa mɔ́ ɔ̄o pāndeо lε wà blε pānde lúo. Wá dɔ́ gbē kè ɔ̄o pì dà wa sàkinɔ́ guuro. 23 Begwari pì bè: Áton bídi kero, áton vĩa kero. A Luda, a de Luda bē à ɔ̄o pì dàare a sàkinɔ́ guu. A ɔ̄o ma kii lè. Ben à Simeɔ́ bòńnε. 24 Begwari pì gèńyo Yusufu ua guu, à í kpàímma a᷑ zú oo, ben à s̄e kpà n̄ zaakinɔ́a. 25 Ben a᷑ p᷑ kε a᷑é Yusufu gbaa pì yā kékε ai àgɔ́ gá su fāantē, zaakε

aጀō mà weé pጀ ble à bጀmጀ.

²⁶ Kè Yusufu sù bጀ, aጀ à gbà pጀ kጀ aጀ mጀo pጀnጀ aጀ dàe tጀte à aጀ. ²⁷ À nጀ aafia gbèka, ben à bጀ: A de zikūna kጀ a à yጀ ò pጀ gbāaጀ? À kú wጀndioጀ? ²⁸ Aጀ wጀàla wà bጀ: Wa de nጀzblieri gbāa à kuu ai tia. Ben aጀ kùenጀ wà aጀ pጀe tጀtea. ²⁹ Yusufu wጀéé sጀ à a dጀaro dadጀnkጀde Beyāmi gwà à bጀ: A dጀaro kጀ a à yጀ òmጀe pጀn yጀéጀ? Ben à bጀ Beyāmine: Luda aubarika dangu. ³⁰ Kè à a dጀaro gwà, à pጀo kጀ nna bíta à yezi à óó dጀ, ben à gጀ kpétu kpakpaa, à óó dጀ gwe. ³¹ Kè à uu pጀpi, ben à bጀ à a zጀnda kጀ à bጀ wà mó pጀbleeo.

³² Wà pጀblee dìenጀ ado, aጀ pጀ sጀ adona, Igipiti kጀ aጀ kúonጀ pጀ adona dጀ, zaake Igipitino è pጀ ble kጀn Eberunጀro aጀè kakጀańyoro. ³³ Wà nጀ vጀevጀe à aጀ nጀ sጀakēea, zaa daudua ai nጀ gbጀ zāaa, ben aጀ lጀ à e wà kጀ gwàgwa. ³⁴ Ben wà pጀblee kጀ kú Yusufu aጀ kpàateteńnጀ. Beyāmi pጀ bíta dጀ gbጀ kpaaanጀ pጀla leo sጀro. Ben aጀ pጀ blè aጀ í mi kጀn Yusufuo ai wà kጀ.

44

Kondogi togo dana sàkin

¹ Yusufu bጀ a bጀgwarine: Nጀ blewጀe kákа gbጀ pጀnጀne nጀ sàkinጀ pa lán aጀé fጀ wà sé nà. Nጀ baade oo dane a sàki lén ² nጀ ma kondogi togo sé nጀ da nጀ dጀaro sàkin kጀn à blewጀe oo. Ben à kጀ lán Yusufu ònጀ nà. ³ Kè guu dጀ gጀo, wà nጀ gbáe kጀn nጀ zaakinጀ. ⁴ Ai aጀgጀ gá kákà zà, ben Yusufu bጀ a bጀgwarine: Nጀ fee nጀ pጀeńzi. Tó n nጀ lé, nጀ nጀ la nጀ be bጀyānzin aጀ fጀa bጀmጀ à zaaa à maaa gጀe ūzi? ⁵ Bጀyānzin aጀ ma togoo kጀ meè í mio mà màso keo sጀ kpāii? Nጀ ońnጀ kጀ aጀ yጀ zaaa kጀ.

6 Kè à ní lé, à yã pì òníne, **7** ben aõ wèàla wà bë: Maree, à kë dia ní ò lëe? Kúku! Wamøwa n zòblerinø, weè yã beeë taka këro. **8** Òo kë wá è yã wa sàkinø lë guu, wée ñara wa suonne bøna zaa Kanaaroo? Wé fñ wà kondogi ke vura sé kpäi n dii beó? **9** Maree, wa gbë kë n è à kiia, adee gà, wa píngi wé gñ n zònø ũ. **10** À bë: Tø, à kë lán á ò nà. Gbë kë wà è à kiia é gñ ma zò üme, a gbë kpaaanø é gñ taari sai. **11** Ben aõ baade a sàki pïta à pòro gñ. **12** Ben bëgwari pì n sàkinø gwàgwa. À nà n vñi pða ai à gáa à kào n dãaro pða, ben à togoo pì è Beyämi pð guu. **13** Aõ n utano gá wà këkë, ben aõ baade a asoo yì a zaakinë aõ ñara wà gë wéte guu. **14** Kè Yuda kõn a gbëno kà Yusufu bë, aõ à lè gwe, ben aõ kùe à ae tɔɔtea. **15** À bënnë: Býyänzin á kë lezi? Á dñ kë ma taka è màso këroo? **16** Yuda wèàla à bë: Dii, wé benne diamë? À yâke ona vñro. Wé ke dia wà wa zïnda bø yän? Luda bé à bò wa taaria. Dii, wa gñ n zònø ũ kë, wapinø kõn gbë kë wà togoo pì è à kiiao. **17** Ben Yusufu bë: Kai! Mé fñ mà beeë këro. Gbë kë wà togoo pì èa bé eé gñ ma zò ũ, a gbë kpaaanø é ñara à tá a de kiia aafia.

Yuda wéekëna Yusufua Beyäminë

18 Ben Yuda sñzi à bë: N yã nna dii! Ñ tó mamøma n zòbleri mà yã onne. Ñton pø fémaziro dii, zaakë n sáa kõn Fili'aunaomë. **19** Dii, n wa la yã tó wá de vñ ke dãaro. **20** Ben wa bë wa de zi kû, bensñ wa dãaro kuu dø, wa de à ì a zikû guumë. Né pì vñi dadñnkñdee gà, àmbe à gò ado, ben wa de pì yezi maamaa. **21** Ñ ò wamøwa n zòblerinøne wà à sé wà móonne le ñ wéë siàle. **22** Dii, wa bënnë né pì é fñ à

a de téro. Tó à à tò, de pì é game. ²³ Ben n bèwe, tó wée mó kōn wa dāaro píoro, wé wéé sikōlero. ²⁴ Kè wa ta wa de kiia, wa n yā òne. ²⁵ Ben wa de pì bē wà eara wà gá blewéé lú féte dō. ²⁶ Wa bē, tó èe kē wa dāaro kúwao baasiro, wé fō wà gáro, zaake tó à kúwaoro, wa wéé é sikōlero. ²⁷ Ben wa de bèwe, wá dō kē a naō né i mèn plaa. ²⁸ Kè à doo bò à bē, èe à e dōro ai gbàa. À bē nòbō pāsī bé à à sò. ²⁹ À bē tó wa né beeé siawa, ben yā zaaa à lè, lán a zi kù nà, wé tó à tá miran kōn pɔsiaaome. ³⁰ Tia sa, tó ma ta ma de kiia, ben à né pì kúwaoro, eé game, zaake à pɔɔ nàame. ³¹ Tó wa dee e né pì e wa téro, eé tá miran a zikū guu kōn pɔsiaaome. ³² Ma a zǐnda kpà ma dea né pì gēe ūmē, ma bē tó mēé suonero, mē gō à taaridee ū ai ma wèndi lén. ³³ Dii, n yā nna! N tó mà gō n zò ū né pì gēe ū, le à tá kōn a vlin. ³⁴ Tó èe kē kōn né píoro, mē fō mà tá ma de kiiaro. Nton tó mà yā zaaa kē eé ma de lee ero.

45

Yusufu zǐnda tɔkēna a vlin

¹ Yusufu e fō à a zǐnda kù a ìba kē aɔɔ kú gweene aezí dōro, ben à pùtā à bē: Amoa kē á kú kēno, à bōe a pingi! Kè gbékee kú gwe dōro, ben à a zǐnda tɔkē a vlinne sa. ² Èe ó dōo gbängbän ai Igipitino mà, ben Fili'auna bēdeeno à baaru mà. ³ Ben à bē a gbé pìnne: Yusufun ma ū. Ma de kuu ai tia? Ben swè kèngu, aɔɔe fō wà wèàlaro. ⁴ Ben Yusufu bēnné: À sɔmazi. Kè aɔ sɔzi, ben à bē: Mámbe a dāaro Yusufu kē á yà wà sùo Igipiti kē ū. ⁵ Tia sa àton tó a nòse yakaro. Àton pɔ fē ma yana yā musuro, zaake

gbẽnɔ mìsina yãnzin Luda ma zĩ a ae kèzi. ⁶ Dekaa kana bùsun kè wè plaadeen yè. Weé bú baro weé pó kéro ai wè sɔɔro. ⁷ Ludaa tò ma dɔare ae le wa borii bɔ aafia anduna guu, mà a mì sí maamaa. ⁸ Èe ke ámbe a ma zĩ kèro, Ludamɛ. À ma diɛ Fili'auna lédammari ũ, à begwari ũ, Igipiti gu píngi gbẽnsi ũ. ⁹ À ke kpakpaa, à gá wa de kiia à one à né Yusufu bè Luda a diɛ Igipiti bùsu gbäadee ũ. À su ma kiia kè gɔɔ. ¹⁰ Àgɔ kúmao kĩ à vɛe Gosẽ bùsun kɔn a nénɔ kɔn a dionɔ kɔn a sãanɔ kɔn a blènɔ kɔn a zùnɔ kɔn pó kè à vlinɔ píngi. ¹¹ Mé à gwa kè, zaake dekaa égɔ kuu ai wè sɔɔro dɔme. Tó lenlo, àpi kɔn a bëdeens kɔn pó kè à vlinɔ é kaate píngi. ¹² Apinɔ kɔn Beyämio, à è wéeo kè mamɔma Yusufu mámbe mée yã ooare. ¹³ À bëe kè má vĩ Igipiti kè yã o ma denɛ kɔn pó kè á èo píngi. À gá à suo kè kpakpaa. ¹⁴ À vñ à lògo a dãaro Beyämi waaa à ó dà, ben Beyämi mlèa à ó dà se. ¹⁵ Ben à lé pèpe a vlinɔa ní píngi kɔn ó dɔɔo. Beee gbera a vlinɔ yã òo.

¹⁶ Kè Yusufu vlinɔ mɔna baaru kà Fili'auna be, à kènɛ nna kɔn a ibancɔ. ¹⁷ Ben à bëe Yusufunɛ: N o n vlinɔne aɔ n asoo yi ní zaakinɔne aɔ fɛe wà gá Kanaa, ¹⁸ aɔ n de sé kɔn n bëdeens aɔ suníyo ma kiia kè. Mé Igipiti bùsu gu maaa kpármma aɔgɔ nnaa maa. ¹⁹ N oñne dɔ aɔ Igipiti zùgoronɔ sé ní né féténo kɔn n ñɔgbẽnɔ yãnzi, aɔ n de sé wà suo. ²⁰ Aɔton laasuu lé pó kè aɔé tó gweenɔaro, zaake Igipiti gu maaa é gɔ n pó ûmɛ.

²¹ Ben Isaraili ní píncɔ kè le. Yusufu zùgoronɔ kpármma lán Fili'auna ò nà. À zé kũsãe kènɛ dɔ. ²² À

ní gbá uta ìsinò ní píngi, ben à Beyämi gbà kondogi
co mèn wàa do kpé basçoro kõn uta ìsinò mèn scçoro.
²³ À Igipiti pó maaanç kpàsã a denç zaaki aso kuri
kõn blewëeo kõn póbleeo zaaki aso kuri a de zé
kûsãe ù. ²⁴ Kè à ní gbáe à bë: Åton swèe ke zénlo!
Ben aã tà.

²⁵ Aã bò Igipiti, ben aã kà Kanaa bùsun ní de
Yakubu kiia. ²⁶ Aã bëne: Yusufu kú wèndio ai tia,
àmbe Igipiti bùsu gbënsi ù. Ben Yakubu kè sàii,
èe síro. ²⁷ Ben aã yã kè Yusufu òrñne òne píngi. Kè
Isaraili zùgoro kè Yusufu gbàre à a séñò è, ben à
laasuu kè do sa, ²⁸ ben à bë: Kèkii mò! Ma né Yusufu
kú wèndio ai tia. Mé gá mà wéé siàle le má kpé mà
ga.

46

Yakubu tana Igipiti kõn a nénç

¹ Isaraili dà zén kõn pó kè a vñinò píngi. Kè à kà
Beseba, à saa ò a de Isaaku Luda. ² Ben Luda
bò à mózi wéegupu'ena guu gwâaví à bë: Yakubu!
Yakubu! À wèàla à bë: Mae kè! ³ Ben à bë: Mámbe
Luda ù, n de Luda. Nton bídi ke Igipiti gana yã
musuro, zaake gwen mé n borii kaaran maamaa.
⁴ Mé gónyo Igipiti mà eara mà su kõn n boriinç.
Yusufu gbádaan né gan.

⁵ Ben Yakubu fée Beseba. À nénç à dà zùgoro
kè Fili'auna gbàre wà à séñò guu kõn ní nénç kõn
ní nañçñoo. ⁶ Aã ní pókâdeenç kõn auziki kè aã è
Kanaa bùsu guunç sèe wà tào Igipiti. ⁷ Yakubu tà
gwe kõn a négôgbëñç kõn a nénçgbëñç kõn a dionç
ní píngi. ⁸ Isaraili kè aã tà Igipitinc tónon yè, Yakubu
kõn a boriinç.

Yakubu daudu Rubeni. ⁹ Rubeni négɔgbɛnɔn Anɔku, Palu, Ezerɔnu kɔn Kaamio ū. ¹⁰ Simeɔ négɔgbɛnɔn Yemuɛli, Yami, Oada, Yakɔ, Zoa kɔn Saulu kè à à ì kɔn Kanaa nɔgbɛoo ū. ¹¹ Levi négɔgbɛnɔn Gesɔnu, Koa kɔn Merario ū. ¹² Yuda négɔgbɛnɔn Eε, Ona, Sela, Perezi kɔn Zerao ū, mɔde Eε kɔn Onao gà Kanaame. Perezi négɔgbɛnɔn Ezerɔnu kɔn Amuluo ū. ¹³ Isaka négɔgbɛnɔn Tola, Pua, Yasubu kɔn Simirɔnuo ū. ¹⁴ Zebuluni négɔgbɛnɔn Seredi, Elɔni kɔn Yalelio ū. ¹⁵ Négɔgbɛ kè Lea n̄ i kɔn Yakubuo Mesɔpɔtamianɔn gwe. Àmbe à a nénɔgbɛ Dina ì dɔ. Aɔ̄ borii pìno n̄ píngi gɔɔn baaakuri awee'aagɔmɛ.

¹⁶ Gada négɔgbɛnɔn Zefɔ, Agi, Suni, Ezebɔ, Eri, Arodi kɔn Arelio ū. ¹⁷ Asa négɔgbɛnɔn Imina, Isiva, Isivi kɔn Beriao ū kɔn n̄ dãre Serao. Beria négɔgbɛnɔn Eberu kɔn Malakiɛlio ū. ¹⁸ Labã bé à Zilipa kpà Leaa. Borii kè Zilipa kè kɔn Yakubuon gwe. Aɔ̄ gɔɔn gẽro aweedomɛ.

¹⁹ Yakubu naɔ̄ Raseli négɔgbɛnɔn Yusufu kɔn Beyāmio ū. ²⁰ Yusufu Manase kɔn Eflaimuo ì Igipiti kɔn a naɔ̄ Asena, Eliɔpoli sa'ori Potifera néo. ²¹ Beyāmi négɔgbɛnɔn Bela, Bekɛ, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kɔn Adao ū. ²² Borii kè Raselia kè kɔn Yakubuon gwe. Aɔ̄ gɔɔn gẽro dosaimɛ.

²³ Dani négɔgbɛ Usimu. ²⁴ Nafatali négɔgbɛnɔn Yaziɛli, Guni, Yεze kɔn Silemuo ū. ²⁵ Labã bé à Bila kpà Raselia. Borii kè Bila kè kɔn Yakubuon gwe. Aɔ̄ gɔɔn swεεplaamɛ.

²⁶ Yakubu borii kè aɔ̄ tānyo Igipitinɔn gwe. Aɔ̄ gɔɔn baaagɔ̄ aweeswεedomɛ à n̄ naɔ̄nɔ baasi. ²⁷ Kè

Yusufu nē ì Igipiti gōn plaa, ben Yakubu borii kē aōtā gweenō kē gōn baaagō akuri.

²⁸ Yakubu Yuda zì à dōne aē Yusufu kiia, lē à Gosē bùsu zé ođōane. Kē aōtā gwe, ²⁹ ben Yusufu gē a sōgoron à gāa da a dele gwe. Kē à à lē, à mlēa à ó dō gikēna. ³⁰ Ben Isaraili bē Yusufunē: Lán ma wēe sīnlē nà má è ní kú wēndio, gaa é fō à ma sé sa.

³¹ Yusufu bē a vīinōne kōn a de bēdeeno: Mé gá mà o Fili'aunanē ma vīinō kōn ma de bēdee kē aōtā kú Kanaa bùsunno sū ma kiia. ³² Mé one kē sādārinōn a ū, á pōkādeeno vī, ben a mō kōn a sāanō kōn a blēnō kōn a zùnō kōn pō kē à vīinō píngi. ³³ Tó Fili'auna a sisi, ben à a la bō zīn eē ke, ³⁴ à one à be á pōkādedeeno ū zaa a gōkparekēgurō ai kōn a gbāao lán a dezino bà. Tó á òne le, é e à vēe Gosē bùsun, zaake Igipitino è kakōa kōn sādārinoro.

47

Isarailino vēena Igipiti

¹ Yusufu gāa à yā ò Fili'aunanē à bē: Ma vīinō bò Kanaa bùsun kōn ní sāanō kōn ní blēnō kōn ní zùnō kōn pō kē aōtā vīinō píngi, aōtā Gosē bùsun.

² Ben à a vīinō sē gōn sōcro à ní ođōa Fili'aunanē.

³ Fili'auna ní lá à bē: Bō zīn eē kē? Aōtā wēala wà bē: Wamōwa n zōblerino, sādārinōn wa ū lán wa dezino bà. ⁴ Ben aōtā bēne: Wa mō vēe bùsun kē gurō plaame, zaake dekaa kú Kanaa bùsun maamaa, sē kuu kē wa sāanō blero. Wamōwa n zōblerino, ní wa gba zé wà vēe Gosē bùsun. ⁵ Ben Fili'auna bē Yusufunē: Lán n de kōn n vīinō sū n kiia nà, ⁶ ní kāe Igipiti gu maaan. Aōtā vēe Gosē bùsun. Tó làakarideeno kú n té, ní ma pōnō nañne ní ožī.

⁷ Ben Yusufu a de Yakubu sè à gàà à òdɔa Fili'aunane. Ben Yakubu sa maaa òne. ⁸ Fili'auna à là à bè: N ka wèn gbaa? ⁹ À wèàla à bè: Ma kuuna anduna guu wè basweedo akurideen yè. Ma wè e ká ma dezino pó ūro, ben à yâ'ɔamma vĩ. ¹⁰ À sa maaa ò Fili'aunane dɔ, ben à bò à kiia.

¹¹ Yusufu a de kɔn a viinɔ kàe Igipiti bùsu gu maaan, à n̄ gbá bùsu kè Ramese dε à wétedaa ũ lán Fili'auna ò nà. ¹² Yusufu blewεe kpà a dea kɔn a viinɔ kɔn a de bedeenɔ n̄ píngi ua kɔn uao n̄ pari lén.

Dekaa gbaakuna

¹³ Dekaa kè gbāa, blewεe kú gukearo. Igipitino kɔn Kanaano gbāaa yâa. ¹⁴ Wèe blewεe luu, ben Yusufu oo kè kú Igipiti kɔn Kanaao sì píngi à tào Fili'auna bε. ¹⁵ Kè Igipitino kɔn Kanaano oo yâa, Igipitino mò Yusufu kiia n̄ píngi aɔ bè: Ḍɔ kuu dɔro. N̄ wa gba blewεe. Nton tó wà ga n̄ wáaro. ¹⁶ Yusufu bè: Lán oo kuuro nà, à mó kɔn a pókâdeenɔ, mé blewεe kpáawa à musu. ¹⁷ Ben aɔ mò Yusufune kɔn pókâdeenɔ, ben à blewεe kpàm̄ma sɔnɔ kɔn sâanɔ kɔn blènɔ kɔn zùnɔ kɔn zaakinɔ musu. Wè beeaa à blewεe kpàm̄ma n̄ pókâdeenɔ musumε.

¹⁸ Kè wè beeaa gète, ben aɔ mò à kiia à wè làa wà bène: Dii, wé fɔ wà yâke utennero. Ḍɔ yâa, ben wa pókâdeenɔ gɔ n̄ pó ū. Píkee e gɔ wà kpámmaro, wapino kɔn wa buraanɔ baasiro. ¹⁹ Nton tó wà ga n̄ wâa kɔn wa buraanɔro. N̄ wa lú kɔn wa buraanɔ n̄ fia bo kɔn blewεeo wà gɔ Fili'auna zònɔ ū, wapino kɔn wa buraanɔ. N̄ wa gba blewεe le wàton garo wàgɔ kuu, le dɔ wa buraanɔ tón gɔ taagaa ūro.

²⁰ Ben Yusufu Igipiti buraanɔ lù Fili'aunane píngi, zaakɛ Igipitinc baade a buraa yà, kè nɔaa n̄ kũ gbāa yānzi, ben bùsu ḡò Fili'auna pó ū. ²¹ Yusufu Igipitinc sì zònɔ ū n̄ píngi zaa n̄ bùsu lén kè gana à lé kāa. ²² Mɔde èe sa'orinɔ buraanɔ lúro, zaakɛ Fili'auna dìe àgɔ blewee kpámma gurɔ sānda píngi. Lán aɔɔ kú kɔn blewee kè Fili'auna è kpámmo nà, aɔɔe n̄ buraanɔ yáro.

²³ Ben Yusufu bè gbēnɔne: Ma a lu kɔn a buraanɔ sa, a ḡò Fili'auna pó ū. Blewesen yè. À gá à tɔ. ²⁴ Pókēgurɔ àgæe à leo sɔɔrode kpá Fili'aunaa, à kpaa é ḡare blewee ū kɔn póbleeo. Agae beeble kɔn a néno kɔn a b̄edeenɔ a píngi. ²⁵ Ben aɔ bè: N wa mì sì. N̄ tó wà n pɔnnaa e dii, wà ḡò Fili'auna zònɔ ū. ²⁶ Ben Yusufu yā dìe Igipiti à bè, burapɔ leo sɔɔrodee égɔ d̄e Fili'auna pó ū. Yā pì kuu ai kɔn a gbàao. Sa'orinɔ bùsu b̄e èe ḡò Fili'auna pó ūro ado.

Yakubu wéεkena zāa

²⁷ Isarailinc kú Gos̄e bùsun zaa Igipiti. Aɔ n̄ z̄inda tɔɔte v̄i gwe, ben aɔ né i wà kàara maa-maa. ²⁸ Yakubu kè w̄e ḡero awεεplaa Igipiti, à w̄e píngipingi baswεεplaa awεεswεεplaamɛ. ²⁹ Kè à kà gana, à a né Yusufu sisi, ben à bène: N yā nna! Tó ma n pɔnnaa è, n̄ n ɔɔ da ma gbáda gbáru n̄ gbékɛ kɔn náaneo yā kεmɛ. Nton n̄ ma v̄i Igipitiro. ³⁰ Tó ma ka ma dezinc̄la, n̄ ma sé n̄ bɔmao Igipiti kè n̄ ma v̄i ma dezi p̄inɔ mirawesen. Ben Yusufu bène: Mé yā kè n̄ ò kenne. ³¹ Ben Yakubu bè; N̄ la damɛ. Kè à la dànɛ, ben Yakubu gbāa è a góa à dɔnzi kè.

48

Yakubu Eflaimu kɔn Manaseo diɛna a zĩnda nénɔ ũ

¹ Gurɔ plaaa gbera wà ò Yusufune à dee e gyāa kεε, ben à a né gɔɔn plaaaanɔ Manase kɔn Eflaimuo sèè à gàańyo. ² Kè wà ò Yakubune à né Yusufu mò à gwa, à aĩa kè à fée à vɛɛ a gádo musu. ³ À bè Yusufune: Luda Gbääpingide bò à mòmazi zaa Luzu, Kanaa bùsun à aubarika dàmagu ⁴ à bèmè é tó mà né i maamaa, é ma kaara mà gɔ boriinɔ dezi ũ, é bùsu pì kpá ma boriinɔ ma gbera n̄ pɔ ũ ai gurɔ píngi. ⁵ Tia sa né gɔɔn plaaa kè n̄ n̄ i Igipiti ai màgɔ mó n̄ kiianɔ ma pónɔmè. Eflaimu kɔn Manaseo gɔ ma nénɔ ũ lán Rubeni kɔn Simeɔo dɛ nà. ⁶ Né kè né n̄ i n̄ gberaanɔ bé weégɔ dɛ n̄ pɔ ũ, aɔé n̄ túbi e n̄ v̄iñɔ kiia. ⁷ Zaake kè méé suu kɔn Mesɔptamiao, n̄ da Raseli gà zén Eflata kè wè be tia Bɛtelemu lézi zaa Kanaa bùsun, ben ma à v̄iñ zén gwe.

⁸ Ben Isaraili Yusufu nénɔ gwà à bè: Dénɔn gwee?
⁹ À bè a denε: Né kè Luda ma gba kènɔn gwe. Ben Isaraili bè: N̄ móńyo ma kiia mà sa'ole keńne.
¹⁰ Zikū Isaraili wéé bùsa èe guu ee maaro, ben Yusufu sɔ́zi kɔn né pìnɔ. Isaraili lé pèpem̄ma à n̄ kpá a kùla, ¹¹ ben à bè Yusufune: Méé kpákpa yā mà wéé sinle dɔro, ben Ludaatò ma n̄ e kɔn n̄ nénɔ dɔ.
¹² Yusufu n̄ gú a de gbála, ben à kùene à a ae pèe.
¹³ Ben Yusufu a nénɔ kù n̄ plaa n̄ píngi. À Eflaimu kù kɔn ɔplaaoo Yakubu ɔzεεzi, ben à Manase kù a ɔzεεzi Yakubu ɔplaaazi, ben à sɔ́zi kɔn né pìnɔ. ¹⁴ Ben Yakubu a ɔɔ pàkɔla à a ɔplaa nà Eflaimu kè dɛ dãaro ūu mià à a ɔzεε nà Manase kè dɛ daudu ūu mià.
¹⁵ Ben à sa'ole kè Yusufune à bè:

Luda kè ma dezino Ibraï
 kōn Isaakuo tāa òo,
 Luda kè dōmē ae
 ma kuuna guu ai kōn a gbàao,
¹⁶ à Malaika kè ma bō à zaaan píngi,
 à aubarika da né kèkiinon,
 à tó wàgō n̄ sisii ma tōa,
 kōn ma dezino Ibraï kōn Isaakuo tōo,
 à tó aɔgō kōo maamaa anduna guu.

¹⁷ Kè Yusufu è a de a oplaa nà Eflaimu mìa, èe kēnē nnaro. À a de oo kù le à gu Eflaimu mìa à na Manase pōa ¹⁸ à bè: Lenlo Baa, gbé kékii bé à daudu ū. N̄ n̄ oplaa na à mìa. ¹⁹ Ben à de gì à bè: Má dō ma né, má dō. Àpi sō eé gō borii ū, eégō bíta, móde à dāaro bíta égō dēàla, à borii égō pari. ²⁰ Zī beeaa à sa'ole kēnē à bè:
 Isarailino é sa maaa okōnē kōn a tōo
 aɔé be Luda tó n̄ gō
 lán Eflaimu kōn Manaseo bà.
 Lēmē à Eflaimu dō Manasenē ae lē.

²¹ Ben Isaraili bè Yusufunē: Ma ka gana, móde Luda égō kúao, eé εara à tāao a dezino bùsun.
²² Sèkemu bùsu maaa kè má sì Amorinon kōn ma fèdedao kōn ma sáo, ma n̄ gba, mmón kè n̄ de n̄ vìnōla.

49

Yakubu sa'olekēna a nénōne

¹ Yakubu a nénō sìsi, ben à bè:
 À kō kakōa
 mà yā kè eé a le ziakpēe zī oare.
² À kō kakōa ma nénō à swā kpá,
 à a de Isaraili yā ma.

³ Rubeni ma daudu ma gbāaa,
ma kana gō lézī né káaku,
n bēe deńla kōn n gbāaaao.

⁴ Ñ pāsī lán ísō bà,
mōde négō deńlaro,
zaake n didi n da n de gódoa,
n dae kōn ma nōonō dokeo.

⁵ Simeo kōn Levio bé wà kō gbēnō ū,
aō pāsī kōn fēedaao.

⁶ Ma lé kú aō kakōana guuro,
ma baka kú aō yāgōgōna guuro,
zaake aō gbēnō dēde pōfē guu,
aō zù gbátíkyanō zōzō lán aō yezi nà.

⁷ Luda láari zīmma í pōfē bíta yānzi,
à lé keńne í pāsīke yānzi.
Mé n kékōa Yakubu boriinō té,
mé n boriinō fāakōa Isarailinō guu.

⁸ Yuda, n gbēnō é n tó kpá.

Né n ibēenō kū ní waaa,
n de néno é kúenne.

⁹ Yuda dē lán músu bà,
ma né pì è su kōn tofekao.

È gáe è dae a tòn.

dé bé é fō à à fēee?

¹⁰ Kpata é gu Yudalaro,
à boriinō bé weégō gò kūna
ai Silo gá mó,

bori píngi é mì siēne.

¹¹ Eé a zaaki dō geepi lía,
eé a zaakiné yi geepi lí maaaa.
Geepiwēe égō dizime

eé a pókásāanɔ́ pípio
 eé a uta pípi kɔ́n geepi'io.
 12 Geepiwẽ́e é à wéé tẽa kũ,
 zwii é a swaa pura kũ.

13 Zεbuluni égɔ́ kú ísiaa saε,
 à bùsu égɔ́ dε góro'itẽnɔ́ bàdɔ́kii ũ,
 à bùsu lé é ze Sidɔ́.

14 Isaka dε lán zaaki gbääa
 kè daεna aso mèn plaaa dagura bà.
 15 Tó à boriinɔ́ è ní kámmabokii maa,
 bensɔ́ aɔ́ bùsu pì vë̄ena nna,
 aɔ́é naε asosenane wà zòzii kε.

16 Dani é a gbẽnɔ́ bɔ́ yã̄n
 Isaraili boriinɔ́ doke ũ.
 17 Dani égɔ́ dε lán mlɛ́ kè kú zé saε bà,
 lán pitigoo kè kú zéwεwε guu bà.
 È sɔ́ lé a gbääa,
 le gbέ kè di à musu léε a kpεegã́nda.
 18 Dii, meέ wéé dɔ́ n mìsinazi.

19 Gada sɔ́, zìkpεεnɔ́ é siíngu,
 mɔ́de aɔ́é léε ní gbέ zäädeenɔ́a.

20 Asa blεwεε égɔ́ nòsi vĩ,
 póblee kè à blena nna kínanɔ́nen eé kpá.

21 Nafatali dε lán gbέe lí
 kè è gã́ maaanɔ́ kεε bà.

22 Yusufu dε lán lí né'iri
 kè kú bia saε bà,

à gànɔ è poro à da gùla.

²³ Kàzurino é íbete kpáo,
aõé péa kõn kào.

²⁴ Eégɔ a sá kúna degena sai
Yakubu Luda Gbääabitade gází,
à ò gbääaa égɔ wāa
Isarailino Gbèsi kè è dɔne ae yānzi.

²⁵ N de Luda é dɔnlɛ,
Gbääapingide é aubarika dangu
kõn lou'i kè è bɔ musuo,
kõn aubarika kè kaëna tɔtɛ gízio,
le n nɔɔno kõn n pónɔ gɔ dε nedandeenɔ ũ.

²⁶ Sa'ole kè n de kènnɛɛ
dε ma dezino póla,
à bíta dε kpii ziinɔla.

Luda tó aubarika kènɔ gɔ Yusufu mià,
gbẽ kè wà dìe adona a gbẽnɔ té musu.

²⁷ Beyāmi dε lán lewan pásí bà,
eè lée gbẽnɔa kɔngɔ
eè n pónɔ kpaate uusie.

²⁸ Isaraili borì mèn kuri aweeplaaanɔn gwe ní píngi.
Sa'ole kè aõ dee kènnɛn gwe baade kõn a póo.

Yakubu ga kõn à vñinao

²⁹ Ben à bène: Tó ma anduna tò, à ma vñi ma
dezino gbewee kè kú Iti borì Eflo nu buraa guu.

³⁰ Gbewee pì kú Makpelamɛ, Mamare ɔfántɛbɔe kpa
Kanaa bùsun, buraa kè Ibraï lù Iti borì Eflo nu
mirawee ũ. ³¹ Gwen wà Ibraï kõn a naõ Sarao vñin.
Gwen wà Isaaku kõn a naõ Rebekao vñin. Gwen ma
Lea vñin. ³² Wà buraa pì kõn a gbewee o lù Itinɔamɛ.

³³ Kè Yakubu lé dìe a nénoné à yàa, à èara à dàe, ben à gá.

50

¹ Yusufu kùsi a dea à óó dò à musu à lé pèpea. ² Ben à ò a zíkeri ẽzédeené a ã ẽzé kè è tó gè vãroo máma a de gëa. Ben aõo màma Isaraili gëa ³ ai gurø baplaa le àton yai kûro yânzi, zaake lèn Igipitino è ke le, ben a ã à gè óó dò gurø baaagõ akuri. ⁴ Kè a ã à gè óó dò wà yàa, Yusufu bè Fili'auna bëdeené: A yâ nna! Tó ma a pønnaa è, à omé Fili'aunane à be: ⁵ Kè ma dee e gaa, à tò ma la dàne à bè mà a vñi mirawee kè à yô a zînda pó ũ Kanaa bùsun. Ñ ma gba zé mà gá mà a de vñi sa, mé liara mà su. ⁶ Ben Fili'auna bène: Ñ gá ñ n de vñi, zaake à tò n la dàare.

⁷ Kè Yusufu e gaa a de vñi, Fili'auna ibanø kõn a bë gbënsinø kõn Igipiti bùsu gbäadeenø gào ñ píngi. ⁸ Yusufu bëdeeno kõn a vñinø kõn a de bëdeeno gào ñ píngi dø. A ã né fëtenø kõn ñ sâanø kõn ñ blènø kõn ñ zùnø bé wà gô Gosë bùsun ntëe. ⁹ Sôgoronø kõn sôdeeno gào dø. Gbë kè a ã gëa zene pìnø pari maa-maa. ¹⁰ Kè a ã kà Atada blewëegbëkiia Yoda baa, gwen a ã wii gbääa lèn ai, a ã gè óó dò maam(aa, ben Yusufu a de sósobi kè ai gurø swëplaa. ¹¹ Kè Kanaa bùsudeenø è lán wèe gë këe nà Atada blewëegbëkiia, ben a ã bè: Igipitino gëkëna bítan yë. Beee yânzi wà tó kpà Yoda baa pîne Abeli Igipiti.

¹² Lèn Yakubu nénoø kè le lán à òníne nà. ¹³ A ã à gë sè wà gào Kanaa bùsun, ben a ã à vñi Makpëla bura gbëwëe kè Ibraï lù Iti borì Eflonua mirawee ūu guu Mamare ofántëbøe kpa. ¹⁴ Kè Yusufu a de vñi à yàa,

à lìara à tà Igipiti kōn a vlinō kōn gbē kè aō gāa zene
à de gè vlinō ní píngi.

Yusufu náanekpana a vlinō

¹⁵ Kè Yusufu vlinō è ní de gà, ben aō bē: Tó Yusufu
ibete kpàwao, ben à yezi à à zaaa kè wá kène píngi fia
bowe sō né? ¹⁶ Ben aō lékpásā kène wà bē: Lé n dee
kpé à ga à bē ¹⁷ wà onne ní wa taari kōn wa durun-
o kewe, zaake à zaaan wá kènné. N yā nna! Ní wa
taarinō kewe. N de Luda zōblerinōn wa ū. Kè wà yā
pì ò Yusufuné, ben à ó dò. ¹⁸ Ben à vlinō mò a kiia aō
kùe à aezī aō bē: N zònōn wa ū. ¹⁹ Ben Yusufu béné:
Àton vña kero. Ludan ma ū? ²⁰ Á yezi à à zaaa keme
yā, ben Ludaal lìe à maaa ū, le à e à gbēnō mì sí pari
lán èe kee nà tia. ²¹ Àton vña kero. Mé a gwa kōn a
néno. Ben à náane kpàmma à ní làakari kpàe.

Yusufu gana

²² Yusufu kú Igipiti kōn a de bēdeeno ai à kà wè
basōro akuri. ²³ À wéé sì Efaimu swākpēenole, ben
à wéé sì Manase né Maki nénole dò. ²⁴ Ben Yusufu
bè a gbēnōne: Ma ka gana. Luda bé eé mó dōale
à bōao bùsu kēn à gáao bùsu kē à à lé gbē Ibraïnē
kōn Isaakuo kōn Yakubuo guu. ²⁵ Ben Yusufu tò
Isarailino la dàare à bē: Gurō kè Luda é mó dōale,
à ma wáno sée à bōo guu kēn. ²⁶ Yusufu wè basōro
akurideen à gà. Ben wà ẽzē kè è tó gè vāroo màma
à gēa wà dà àkpati guu Igipiti.

**Luda yã takada kõn Bokobaru yão
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Bokobaru language of Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5